



T.C.
Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Din Psikolojisi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN
FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**
Songül TAMGOÇ YILDIZ
Iğdır 2019

T.C.
İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Din Psikolojisi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN
FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Hazırlayan:
Songül TAMGOÇ YILDIZ

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Emel SÜNTER

İğdır 2019

TAAHHÜTNAME

(Bilimsel Etiğe Uygunluk Metni)

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Iğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ” adlı çalışmanın kendi çalışma ve gayretimin sonucunda meydana geldiğini, alıntılara kaynak gösterdiğimi ve yürürlükteki tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, bu çalışmanın kağıt ve elektronik kopyalarının Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirtilen koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin tamamının veya uygun görülen kısımlarının erişime açılması tamamen Sosyal Bilimler Enstitüsünün takdirindedir.
- Tezim sadece Iğdır Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

02/05/2019

Songül TAMGOÇ YILDIZ

KABUL VE ONAY

SONGÜL TAMGOÇ YILDIZ tarafından hazırlanan “KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ” adlı çalışma, 02/05/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ Anabilim Dalı, DİN PSİKOLOJİSİ Bilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

(İmza)

Doç. Dr. Süleyman KARATAŞ

Başkan

(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Mirpenç AKŞİT

Üye

(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Emel SÜNTER

Danışman

ÖZET

Kadınlara ilişkin şiddetin farklı değişkenlere göre incelenmesini amaçlayan bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde kurgulanmış betimsel bir araştırmadır.

Bu amaçla, Iğdır il merkezinde ikamet eden farklı yaş, eğitim, sosyo-ekonomik vb. değişkenlere sahip ve aile içi şiddete maruz kaldıklarını beyan eden 102 kadına aile içi şiddetle dini tutum ve davranışlar arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla hazırlanan ölçek uygulanmıştır. Katılımcılar belirlenirken nicel araştırmalarda kullanılan örnekleme yöntemlerinde kolay ulaşılabilir örneklem tekniği kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler analiz edilmiş ve bulgular belirlenen alt problemler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya katılan kadınların çoğunluğunun geleneksel ve ataerkil ailelerde doğup büyüdüğü veya yaşadıkları şiddete de genellikle aile içerisinde maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Yine araştırmada katılımcıların maruz kaldıkları şiddet sonrasında ortaya çıkan fiziksel, sosyal ve psikolojik sonuçların çekirdek aile modelinde yaşayan kadınlardan çok, geniş aile modelinde kadınlarda daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Yine araştırma sonucunda dikkate değer bir bulgu olarak katılımcıların çoğunun birden çok şiddet türüne maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcı kadınların dindarlık değişkenine dair kendileri ve eşleri hakkındaki düşüncelerinden elde edilen bulgulara göre kadınların ve eşlerinin büyük çoğunluğu Allah'a, Peygambere ve ahiret inancına sahip oldukları anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak kadınların eşlerinin dini tutum ve davranışları arttıkça kadınların da dini tutum ve davranışlarının arttığı ve yine eşlerin dini tutum ve davranışları arttıkça kadınlara daha az şiddet uyguladıkları ve kadınların şiddetin sonuçlarından daha az etkilendikleri tespit edilmiştir. Buna karşın kadınların itaatkârlıkları ile aile içi şiddet kavramları arasında anlamlı bir bağlantı olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, Dindarlık, İtaatkârlık, Kadına Yönelik Şiddet

ABSTRACT

This study which aims the analyze of violence against women in terms of various factors is a descriptive research constructed on relational scanning model which is one of the quantitative research methods.

For that purpose, the scale prepared to measure the relationship between domestic violence against women and religious attitude, and behaviour was applied to 102 women residing in city centre, possessing various age, education, socio-economic etc. variable factors and declaring to have been subject to domestic violence. While the attendants were being determined, the easily accessible sample technique which is used in quantitative researches was utilized. Data collected in the research was analyzed and findings were evaluated in terms of sub problems.

According to the research results, it is established that the majority of the women attending to the research were born and raised in traditional and patriarchal families or were also exposed to violence within the family. Also the physical, social and psychological results that emerge after the exposed violence is established to appear in women living in large families rather than those living in nuclear family. As a result of the research, as a notable finding, it was also determined that most of the participants were exposed to more than one type of violence.

As a result of the research, according to the findings obtained from the women's own ideas and their spouses' ideas on the variable factor of being religious, it was understood that the great majority of the women and their spouses possessed the belief in God, the Prophet and the Hereafter. Correspondingly, it is established that as the religious attitudes and behaviors of the spouses of women increased, the religious attitudes and behaviors of the women increased and as the spouses' religious attitudes and behaviors increased, they commit less violence the women were less affected by the results of violence.

Keywords: Domestic Violence, Being Religious, Submissiveness, Violence Against Women

ÖNSÖZ

Kadına yönelik şiddet toplumsal olarak en önemli sorunlarımızdan biridir. Dünyanın her yerinde farklı yaş ve sosyo-ekonomik düzeyde kadın şiddete uğramaktadır. Bu dünyanın her yerinde uygulanan en önemli insan hakkı ihlalidir. Kadına yönelik şiddet toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren ve sorgulanıp anlaşılması gereken bir problemdir. Bu çalışmada kadına yönelik şiddet üzerinde dindarlık, aile yapısı, sosyo-ekonomik vb. faktörünün etkisi ölçülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Giriş ve dört bölümden oluşan çalışmanın giriş kısmında araştırmanın konusu, amacı, sayıltıları, önemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Bunun dışında kullanılan yöntem hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde araştırmanın temel kavramları olan şiddet, ailede kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddet türleri, kadının şiddete uğrama nedenleri, şiddet gören kadın ve Türkiye’de kadına yönelik şiddet çalışmaları gibi konulara değinilmiştir. İkinci bölümde dindarlık, İslam’da dindarlık, problematik olarak dindarlık, dindarlık çeşitleri ve dindarlığın insan psikolojisine etkileri gibi konulara değinilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın bulguları üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde ise bulgulardan hareketle genel değerlendirmeler yapılmış ve sonuçlara yer verilmiştir.

Tez çalışmamı tamamlamam konusunda beni cesaretlendiren ve çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Emel SÜNTER’e ve fikirleriyle tezimin şekillenmesinde yardımcı olan Sayın Doç. Dr. Süleyman KARATAŞ hocalarıma şükranlarımı arz ederim. Kadına yönelik şiddet konusunda hazırlamış olduğu anketi kullanmama izin veren Sayın Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK’e ve ayrıca yardımlarından dolayı Sayın Dr. Öğr. Üyesi Merve Altınlı MACIC hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Anket sorularına içtenlikle cevap verdiklerine inandığım şiddet mağduru kadınların her birine teşekkür ederim. Bu süreçte zamanlarından çaldığım, anlayış ve hoşgörülerine sığındığım en büyük destekçilerim eşim Ali YILDIZ, kızlarım Eylül YILDIZ ve Nevşin YILDIZ’a teşekkür ederim.

Songül TAMGOÇ YILDIZ

İğdır 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar LİSTESİ	VI
GRAFİKLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM	7
AİLE İÇİ ŞİDDET	7
1.1. Şiddet Nedir?	7
1.2. Ailede Kadına Yönelik Şiddet	7
1.3. Kadına Yönelik Şiddet Türleri.....	10
1.3.1. Duygusal (Psikolojik) Şiddet	11
1.3.2. Sözlü Şiddet	11
1.3.3. Ekonomik Şiddet.....	12
1.3.4. Cinsel Şiddet	12
1.3.5 Fiziksel Şiddet.....	13
1.4. Kadının Şiddete Uğrama Nedenleri	14
1.4.1 Bireysel Faktörler.....	14
1.4.2. Toplumsal Nedenler.....	14
1.4.3 Hukuksal Nedenler.....	16
1.4.4 Dini Etkenler	18
1.4.5 Ekonomik Nedenler	19
1.5. Şiddet Gören Kadın.....	19
1.5.1 Psikolojik Durumu	19
1.5.2 Sosyal Ortamda Var Olması	21
II. BÖLÜM	28
DİNDARLIK	28
2.1. Genel Olarak Dindarlık Kavramı	28
2.2. İslam'da Dindarlık	29

2.3. Problematik Olarak Dindarlık	31
2.4. Dindarlık Çeşitleri.....	35
2.4.1 Özsel (İçsel) Dindarlık / Bireysel Dindarlık	35
2.4.2 Kültürel Dindarlık	35
2.5. Dindarlığın İnsan Psikolojisine Etkileri	36
2.5.1 Birey ve Dindarlık.....	36
2.6. Kadın Söylemi Üzerinden Dindarlık.....	37
III. BÖLÜM.....	42
BULGULAR.....	42
3.1. Katılımcıların Demografik Yapısıyla İlgili Bulgular	42
3.2. Aile İçi Şiddete Dair Bulgular	52
3.3. Dindarlığa Dair Bulgular	65
3.4. İtaatkarlığa Dair Bulgular	76
IV. BÖLÜM.....	80
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	80
KAYNAKÇA.....	91

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcı kadınların yaşa göre frekans ve yüzde dağılımı.....	42
Tablo 2: Katılımcı kadınların medeni duruma göre frekans ve yüzde dağılımı.....	43
Tablo 3: Katılımcı kadınların çocuk sayılarına göre frekans ve yüzde dağılımı.....	43
Tablo 4: Katılımcı kadınların kaç çocuklu bir ailenin çocuğu olduğunun frekans ve yüzde dağılımı.....	44
Tablo 5: Katılımcı kadınların hanede kimler ile birlikte yaşadıklarının frekans ve yüzde dağılımı.....	45
Tablo 6: Katılımcı kadınların yaşadıkları evin mülkiyet durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	46
Tablo 7: Katılımcı kadınların öğrenim durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	47
Tablo 8: Katılımcı kadınların eşlerinin öğrenim durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	47-48
Tablo 9: Katılımcı kadınların çalışma durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	48
Tablo 10: Katılımcı kadınların eşlerinin çalışma durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	49
Tablo 11: Katılımcı kadınların ailelerinin aylık gelir durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	50
Tablo 12: Katılımcı kadınların mensubu oldukları coğrafi bölge durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	51
Tablo 13: Katılımcı kadınların eşlerinin mensubu oldukları coğrafi bölge durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	51
Tablo 14: Katılımcı kadınların eşleri ile nasıl evlendiklerine dair durumlarının frekans ve yüzde dağılımı.....	52
Tablo 15: Katılımcı kadınların aile içi şiddete kimin tarafından maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	53
Tablo 16: Katılımcı kadınların aile içi şiddete hangi ortamlarda maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	54
Tablo 17: Katılımcı kadınların aile içi şiddete hangi şiddet türlerine maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	54
Tablo 18: Katılımcı kadınların uğradıkları aile içi şiddete hangi aletlerin kullanıldığına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	55

Tablo 19: Katılımcı kadınların uğradıkları aile içi şiddette ilk defa ne zaman maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	56
Tablo 20: Katılımcı kadınların aile içi şiddetin sebeplerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımı.....	57
Tablo 21: Katılımcı kadınların görüşlerine göre aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımı.....	58-59
Tablo 22: Aile İçi Şiddetin Sebeplerinin Boyutlarındaki Tutum ve Davranışlarının Yaş Durumlarına Göre Anova Sonuçları (N=102).....	60
Tablo 23: Aile İçi Şiddetin Sebeplerinin Boyutlarındaki Tutum ve Davranışlarının Kadınların Kendilerinin Öğrenim Durumlarına Göre Anova Sonuçları (N=102).....	61-62
Tablo 24: Katılımcı kadınların görüşlerine göre aile içi şiddetin sonuçlarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	63-64
Tablo 25: Katılımcı kadınların görüşlerine göre aile içi şiddetin sonuçlarının boyutlarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	64-65
Tablo 26: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin Allah inancına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	66
Tablo 27: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin Peygamber inancına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	67
Tablo 28: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin ahiret inancına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	68
Tablo 29: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin namaz ibadetlerini yerine getirme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	69
Tablo 30: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin oruç ibadetlerini yerine getirme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	69-70
Tablo 31: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin dua etme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	70
Tablo 32: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin nafile ibadetleri yerine getirme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	71
Tablo 33: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin dindarlıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı.....	72
Tablo 34: Dini İnanç ve İbadet Boyutlarındaki Tutum ve Davranışlarının Medeni Duruma Göre Anova Sonuçları (N=102).....	73
Tablo 35: Dini İnanç ve İbadet Boyutları ile Şiddetin Sebeplerinin Boyutları Arasındaki İlişkiler.....	74

Tablo 36: Dini İnanç ve İbadet Boyutları ile Şiddetin Sonuçları Arasındaki İlişkiler.....75-76

Tablo 37: İtaatkârlık Boyutları ile Şiddetin Sonuçları Arasındaki İlişkiler.....77-78

Tablo 38: İtaatkârlık Boyutları ile Dindarlık Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler.....78-79



GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Katılımcı kadınların algılarına göre kadınların itaatkârlık alt boyutlarının aritmetik ortalamaları74



KISALTMALAR

<i>Bkz.</i>	: Bakınız
<i>c.</i>	: Cilt
<i>DİA.</i>	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Aksiklopedisi
<i>Ed.</i>	: Editör
<i>S.</i>	: Sayı
<i>s.</i>	: Sayfa
<i>SPSS</i>	: Stastical Package for the Social Sciences
<i>TCK</i>	: Türk Ceza Kanunu
<i>Vb.</i>	: Ve benzeri
<i>Vd.</i>	: Ve diğerleri
<i>Yay.</i>	: Yayın
<i>WHO</i>	: Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

Araştırmanın Amacı

Kadınlara yönelik şiddetin farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada toplumsal bir olgu haline gelmiş kadına yönelik şiddetin farklı değişkenler açısından incelenmesi ve tespit edilmesi hedeflenmiş ve elde edilen sonuçlara bağlı olarak mevcut olgunun betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırma sürecinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

Alt Problemler

- 1- Aile içi şiddete neden olan tutum ve davranışların şiddete maruz kalan kadınların yaş durumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 2- Aile içi şiddete neden olan tutum ve davranışların şiddete maruz kalan kadınların öğrenim durumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 3- Şiddete maruz kalan kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışların şiddete maruz kalan kadınların medeni durumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4- Şiddete maruz kalan kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları ile şiddete sebep olan nedenler arasında manalı bir bağlantı mevcut mudur?
- 5- Şiddete uğrayan kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları ile şiddetin sonuçları arasında manalı bir ilişki mevcut mudur?
- 6- Şiddete maruz kalan bayanların itaatkârlık boyutlarındaki tutum ve davranışları ile şiddetin sonuçları arasında manalı bir bağlantı mevcut mudur?
- 7- Şiddete maruz kalan bayanların itaatkârlık boyutlarındaki tutum ve davranışları ile kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları arasında manalı bir bağlantı mevcut mudur?

Araştırmanın Önemi

Kadınlara yönelik şiddet, geçmişten günümüze gelene kadar ve son yıllarda çeşitlilik ve nicelik olarak artış gösteren ülkemizin çözümünü aradığı bir sorundur. Kadınların kimi zaman eşleri tarafından kimi zaman ebeveynleri tarafından kimi zaman da tanımadıkları bireyler tarafından şiddete maruz bırakıldıklarına gerek çevremizde meydana gelen olaylar ile gerekse basın yoluyla şahit olmaktadır. Bu şiddet olaylarının bazıları da ciddi yaralanmalara, psikolojik sorunlara hatta ölümlere yol açmaktadır. Kadınlara yönelik şiddetin farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma kadınların maruz kaldıkları şiddetin sebepleri, türleri, kimler tarafından gerçekleştirildiğini ve sonuçlarını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Kadınlara uygulanan şiddetin, itaatkârlık ve dindarlık gibi şiddetin önünü kesebilecek değişkenler açısından incelenecek olmasıyla kadınlara uygulanacak şiddetin azalmasına yardımcı olacağı düşünülen bir çalışma olmasından dolayı önemlidir. Araştırma, kadınlara yönelik şiddetin çözümüne katkı sağlaması ve kadınlara uygulanan şiddet sonucu aile ortamındaki huzursuzluğun bozulması ile olumsuz yönde etkilenen çocukların daha yaşanabilir bir aile ortamında yaşamalarına katkı sağlaması açısından önemlidir.

YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeli, evren ile örnekleme, bilgi toplama aracı ve bilgi analizi hakkında açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, Kadınlara Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi amaçlandığından bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modelinde ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Betimsel tarama modelleri geçmişte veya halen devam eden bir durumu mevcut şekliyle betimlemeye çalışan, yani olayların, varlıkların, grupların, mevcut durum ve özelliklerini kendi koşullarında betimlemeyi ve incelemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir.¹

¹ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s.12.

İlişkisel tarama yöntemi ise; iki veya daha çok değişken arasındaki beraberinde değişim varlığını saptamayı hedefleyen araştırma modelleridir.² Kadınlara Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi amaçlanan bu çalışmada, şiddete uğramış kadınların şiddete uğrama nedenleri farklı değişkenler açısından incelenmiş özellikle eşler arasında dindarlığın aile içi şiddetin sebepleri ve sonuçları üzerindeki etkisi araştırılmış ve aralarındaki ilişkisel anlamlılığa bakılmıştır. Kadınların ve eşlerinin dindarlığa dair dini inanç ve ibadet boyutları araştırma modelinin bağımsız değişkenidir. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise aile içi şiddetin sebeplerinin alt boyutları (sosyo-psikolojik, ekonomik, biyolojik, psiko-fizyolojik, sosyal)ile aile içi şiddetin sonuçlarının alt boyutları (psikolojik, sosyal, fiziksel)oluşturmaktadır.

Evren ve Örneklem

Kadınlara Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi amaçlanan bu araştırmanın evreni Iğdır kent merkezindeki 14 mahallede ikamet eden kadınlardır. Araştırmanın örneklemini ise, nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan kolayda örnekleme yöntemine göre Iğdır kent merkezinde yaşayan ve çalışmanın içeriği kendilerine özetlenen 267 kadından aile içi şiddete maruz kalıp kalmadıkları sorusuna “Evet, maruz kaldım.” cevabını veren ve çalışmaya katılıp anket uygulanmasına gönüllü olarak katılan 102 kadın oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada bilgi toplama vasıtası olarak Öztürk (2010) tarafından geliştirilen ve Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri adlı çalışmasında kullanılan üç ölçek kullanılmıştır³. Anketin içeriğinde katılımcıların demografik yapılarını ortaya koyan sorular ile aile içi şiddete dair durumları, dindarlığa dair durumları ve itaatkârlığa dair durumları ölçmek için üç ölçek bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan birinci ölçek olan şiddet ölçeği iki temel esas üzerine oturtulmuştur. Bu esaslardan birincisi aile içi şiddetin sebeplerini ortaya koyan birinci ölçek 5 boyut altında 10 maddeden, aile içi şiddetin sonuçlarını ortaya koyan ikinci ölçek 3 boyut altında 10 maddeden hazırlanmış olup aile içi şiddetin sebep ve sonuçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcı

² Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Teknikleri (9. Basım)*, Nobel Yayın Dağıtım , Ankara,1999, s.22.

³ Emine Öztürk, *Türkiye’de Aile Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri*, İstanbul , Birey, 2010.

kadınların dindarlık durumlarını ve kadınların görüşlerine göre eşlerinin dindarlık durumlarını belirlemeye yönelik hazırlanan ölçek dini inanç ve ibadet boyutu olmak üzere iki boyut altında toplanmış olup dini inanç boyutu 3 sorudan, ibadet boyutu 4 sorudan oluşmaktadır ve üçlü likert tipi ölçektir. Ayrıca katılımcı kadınlar ve eşlerin öznel dindarlık algılarını belirlemeye yönelik birer soru yer almaktadır. Araştırmanın son ölçeği olan itaatkârlık ölçeği 4 boyut altında 16 ifadeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin her biri için iç tutarlılık katsayısı “Cronbach Alfa” hesaplanmış ve her bir alt boyutun ayrı ayrı güvenilirliklerinin kabul edilebilir düzeyde olup olmadığına bakılmıştır. Buna göre;

- Aile içi şiddetinin sebeplerini ölçen ölçeğe ait sorular için yapılan analiz sonucunda elde edilen güvenilirlik oranı .82’dir.
- Aile içi şiddetinin sonuçlarını ölçen ölçeğe ait sorular için yapılan analiz sonucunda elde edilen güvenilirlik oranı .72’dir.
- Dindarlığı ölçen ölçeğe ait sorular için yapılan analiz sonucunda elde edilen güvenilirlik oranı .85’dir.
- İtaatkarlığı ölçen ölçeğe ait sorular için yapılan analiz sonucunda elde edilen güvenilirlik oranı .81’dir.
- Elde edilen bu Cronbach Alfa değerleri 0,70 ile 0,90 aralığında olduğu için kabul edilebilir oranlardır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizinden sonra, alt boyutların faktör yapısının oluşumunu kontrol etmek için faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik analizleri sonucunda aile içi şiddetin sebepleri, aile içi şiddetin sonuçları, dindarlık ile itaatkârlık ölçeklerinin soruları üzerinden yapılan faktör analizlerine bakıldığında, aile içi şiddetin sebeplerinin KMO değerinin .857, aile içi şiddetin sonuçlarının KMO değerinin .697, dindarlık ölçeğinin KMO değerinin .656 ve itaatkarlık ölçeğinin KMO değerinin .769 oluşu bu dataların faktör analizi amacına elverişli olduğunu gösterirken, Bartlett’s Test of Sphericity’nin Sig. değeri .000 olması bu veriler için faktör analizi yapmanın uygun olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar

doğrultusunda ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu söylenebilir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Uygulamaya başlamadan önce Iğdır Valiliğinden anket izni alınmış olup Iğdır ili merkezinde bulunan 14 mahallede ikamet eden ve araştırmacının iş ve sosyal çevresindeki kişilerin referansları ile şiddete maruz kalmış olduğu düşünülen toplam 267 kadına ulaşılmıştır. Ulaşılan kadınlara araştırmanın amacı hakkında bilgiler verildikten sonra ‘Evet şiddete maruz kaldım ve çalışmanıza gönüllü olarak katılmak istiyorum.’ beyanında bulunan toplam 102 kadına bizzat araştırmacı tarafından anket uygulanmıştır.

Anket yoluyla toplanan veriler SPSS 20 programına kaydedilmiştir. Dindarlık alt boyutları ile aile içi şiddetin sebeplerinin alt boyutları arasındaki ilişkileri, dindarlık alt boyutları ile aile içi şiddetin sonuçlarının alt boyutları arasındaki ilişkileri, itaatkârlık boyutları ile şiddetin sonuçları arasındaki ilişkileri ve itaatkârlık boyutları ile dindarlık alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemede Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarındaki tutum ve davranışlarının yaş durumlarına göre farklı olup olmadığına, aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarındaki tutum ve davranışlarının kadınların kendilerinin öğrenim durumlarına farklı olup olmadığına ve dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışlarının medeni duruma göre farklı olup olmadığına bakmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmanın dayandığı temel sayıtlar şunlardır:

- Araştırmaya katılan katılımcı kadınların gerçek görüşlerini yansıttıkları varsayılmıştır.
- Bu çalışma sonucu kadına yönelik şiddetin çözümüne katkı sağlama konusunda gerçekçi, güvenilir, uygulanabilir, yenilikçi bilgi ve tavsiyeler sunulabileceği varsayılmaktadır.

- Araştırma konusu ile ilgili olarak yapılan alan yazın taramasının, araştırmanın güvenirliği ve geçerliliği açısından yeterli olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- 2018–2019 yıllarında Iğdir ilinin merkezinde bulunan 14 mahallede yaşayan kadınlar ile,
- Araştırmada katılan katılımcı kadınların görüşleri ile,
- Alan yazın taraması sonucu elde edilen dokümanlar ile,
- Araştırma için belirlenmiş olan mekan ve zaman aralıkları ile,
- Örneklemi oluşturan katılımcı kadınlara uygulanan Aile İçi şiddet leği Dindarlık Algısı leği ve İtaatkârlık leği ile,

sınırlı olup çalışma için yeterli olduğu düşünülmektedir.

I.BÖLÜM

AİLE İÇİ ŞİDDET

1.1. Şiddet Nedir?

Şiddet kavramı ile ilgi birçok tanım yapmak mümkündür. Bu tanımlar fiziksel, psikolojik, sosyal, ekonomik, cinsel vb. içerikli olabilir. Şiddetin uygulanış şekli nasıl olursa olsun önemli olan kişinin karşısındakine zarar verecek tutum ve davranışta bulunmasıdır.

Şiddetin lügat anlamı “sertlik, katı, kötü ve ters davranış, bedene cebir uygulama, fiziksel zedelenmeye sebep olma, şahsi hürriyeti zorlayıcı yollarla sınırlama, serbestçe ilerleme sağlanmasını veya tamamlanmasını engellemek için bir takım doğal süreçlere, alışmışlıklara vb. anlamsız kısıtlamalar getirme tarzındaki davranışlara” işaret etmektedir.⁴

Şiddet, Dünya Sağlık Teşkilatı 2002 senesinde duyurduğu Şiddet ve Sağlık Raporu’nda büyük oranda “fiziki zorlama veya kuvvetin amaç dâhilinde bir kişiye ya da gruba karşı uygulanışı” biçiminde tanımlanmıştır. Raporda, şiddetin önemli miktarda yaralama, ölüm, psikolojik tesir, sınırlı gelişim ile yoksunluk gibi neticeler doğurma tesiri olduğuna değinilmiştir.⁵

1.2. Ailede Kadına Yönelik Şiddet

Ailede kadına uygulanan şiddet yalnız toplumumuza ait bir sorun değil. Bu sorun aslında tüm dünyanın en önemli ortak sorunlarından biridir. Dünyanın bu ortak sorununa çözüm üretmek adına çeşitli çalışmalar yapılmış olsa bile bu sorun hala güncelliğini korumaktadır.

Kadına uygulanan şiddet ilk defa 1993 senesinde Birleşmiş Milletler Kadına Uygulanan Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Bildirge’de tanımlanmıştır. Bu

⁴ Dilek Karal & Elvan Aydemir, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet* (Usak Sosyal Araştırmalar Merkezi), Usak Raporları, Mart 2012, s.21-23.

⁵ Karal, Aydemir, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, s.21-23.

bildirgede kadınlara uygulanan şiddet, “ister kamusal ister hususi yaşamda olsun bu tür davranışlarla tehdit etme, güç kullanma ya da hürriyetten keyfi şekilde mahrum bırakma dâhil, kadınlara fiziki, cinsel ve psikolojik zarar ya da üzüntü verme neticesi doğuran veya bu neticeyi doğurması olası olan, cinsiyete dayanan her çeşit şiddet davranışı” olarak tanımlanmıştır.⁶

Kadına yönelik şiddet ifadesi yerine ilk dönemlerde “dayak yiyen kadın” veya “dayağa maruz kalmış kadın” vb. kavramlar kullanılmıştır. Ayrıca Türkiye’de 1987’de olan ve kadın hakları mevzusunda çeşitli kazanımlarla neticelenen ilk kapsamlı tepki “Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası” adını taşımaktadır. Fakat 1987 yılında Ottawa’da bulunan Kanada Kadının Statüsü Müzakere Konseyi aracılığıyla kadın sığınaklarında uygulanan bir anket çalışmasında, kadınların %80’i “dayak” sözünün yaşadıkları durumun duygusal ve psikolojik özünü ifade edemediğinden farklı bir kavram kullanılmasının lüzum olduğuna dair görüş beyan etmiştir, %41 oranı “kadına yönelik şiddet” görüşünü önermiştir.⁷ Alınan bu kararın etkisiyle yapılan birçok çalışmada “dayak yiyen kadın” ifadesinin yerini zamanla “kadına yönelik şiddet” ifadesi almıştır.

Kadına şiddet uygulama davranışının çoğunlukla aile üyeleri tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Şiddet uygulayıcıları içinde en büyük oran kadının yakını olan erkeğe aittir. Kadına uygulanan bu şiddetin türü ve şekli duruma göre değişmektedir. Yapılan gözlemlere göre kadınların eşinden ya da diğer aile üyelerinden yaşamları süresince en az bir defa fiziksel şiddete uğradıkları görülmüştür.⁸

Türkiye’de uygulanan bir alan araştırmasında “yaşamı süresince” eşinden en az bir defa fiziksel şiddete uğramış kadınların sayısı Türkiye örneğinde %35 oranında, doğu örneğinde %40 oranında olduğu tespit edilmiştir.⁹

⁶ Karal, Aydemir, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*, s.21-23.

⁷ İnci Boyacıoğlu, Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2016, s.127.

⁸ Dilek Yetim & Erkan Melih Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, *Aile Hekimliği Dergisi*, 2, s.50.

⁹ Özge Doğanavşargil & İnci Vahip, Fiziksel Eş Şiddetini Belirlemede Klinik Görüşme Yöntemi https://www.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_10_3_125_136.pdf(Erişim Tarihi: 22.12.2018).

Şiddet geçmişten bu güne insan hayatının her döneminde var olmuş ve var olması muhtemel olan soysal olgulardan biridir. Kadınların fiziki şiddet gerçeğiyle karşı karşıya kalması insanlık tarihinin en eski dönemlerine kadar uzanmaktadır.

Araştırmacılar erkek mumyaların iskeletlerinde % 9-20 oranında kırık tespit ederken kadın mumyalarda kırıkların oranın % 30-50 civarında olduğunu görmüşlerdir. Saptanan bu kırıkların savaşıardan dolayı değil de bireysel şiddete bağılı olarak oluştuğı düşünölen çeşitli kafa kırıklarıdır. Kadın en çok hayatını birlikte sürdürdüğü kişi tarafından şiddet görür. Kadına uygulanan şiddet ile ilgili yapılan antropolojik araştırmalar Papua Yeni Gine'de kimi yerli kabileler dışında dünyanın hemen hemen her yerinde var olduğı görölmektedir.¹⁰

Kadına yönelik şiddet, toplumdaki cinsiyet ayrımının çarpıcı bir tezahürüdür. Kadına uygulanan şiddet sosyal hayatın her boyutunda kendini göstermektedir. Bu durum kadının ekonomik, sosyal ve kültürel hayatını ve eğitim imkânlarından yararlanmasını olumsuz biçimde etkilemektedir. Kadına yönelik şiddetin temel nedenlerini sıralayacak olursak;

- a. Biyolojik nedenler: Bu nedenler arasında, erkeklerin dürtüsel bozuklukları, psikoz tarzı bazı ruh hastalıkları ile kişilik travmaları gibi bozukluklar sıralana bilir. Sorunlu kalıtım, nörobiyolojik, karakter, zihinsel, fiziksel, psikodinamik özellikler şiddet gösterme eğilimini arttırıcı olasılığa sahiptir.
- b. Psikolojik nedenler: Eşine dayak atan birçok erkek evliliğın ilk zamanlarında bunu bastırır. Fakat evliliğın ilerleyen zamanlarında çiftler arasında duygusal ve toplumsal bağlar güçlendikçe bastırılan şiddet eğilimi ortaya çıkmaktadır. Erkek şiddet uyguladığı karısı tarafından büyük bir tepki ya da karşı çıkış görmezse davranışı pekiştüğinden aldığı hazla bu durumu sürekli hale getirir.
- c. Sosyal nedenler: Şiddet eğilimi gösterme, sonradan edinilen bir davranıştır. Bu öğrenmenin en çarpıcı ayağı ne yazık ki şiddet uygulayıcının ailesidir. Ataerkil toplum yapısından gelen kadın erkek eşitsizliğı şiddeti besleyen en önemli olgulardan biridir. Bu tür toplumlarda erkek daima kadından üstün olarak görülür. Toplumlardaki cinsiyet temelli bakış açısı kadın ve erkeğın sosyal

¹⁰ Yetim & Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, s.48.

rollerini ve bu sosyal rollere uygun davranış modellerini belirler, kişilerin bu modelleri öğrenmesini sağlar.¹¹

1.3. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

1.3.1. Duygusal(Psikolojik) Şiddet

- Küçümseme
- Hor görme
- Alay
- Kişisel varoluşunu önleme vb.

1.3.2. Sözlü Şiddet

- Dalga geçme
- Aşağılayıcı sözler söyleme
- Lakap takma vb.

1.3.3. Ekonomik Şiddet

- İş yaşamına engel olma
- İsteği dışında çalıştırma
- Kazancına el koyma vb.

1.3.4. Cinsel Şiddet

- Cinsel saldırı
- Sarkıntılık
- Ensest
- İsteği dışında evlendirme vb.

1.3.5. Fiziksel Şiddet

- Çarpmak

¹¹ Yetim & Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, s.48.

- Yumruklamak
- Tekmelemek
- Darp etmek vb.

1.3.1. Duygusal (Psikolojik) Şiddet

Duygusal şiddete dair birtakım eylemler; sevgi, merhamet, ilgi, takdir, övgü gibi duygusal gereksinimlerin önemsenmemesi, küçümsenmesi, dine, soya, lisana, kültürel gruba ya da geçmişe dair önem verilen inançların aşağılanması ya da bunlara aykırı davranmaya zorlanması, biçiminde sıralanabilir.¹²

Duygusal şiddet, duygular ile duygusal ihtiyaçların tutarlı bir şekilde istismar edilmesidir. Zorlamak, aşağılamak, hor görmek, kızgınlık, kişisel haklarına müdahale etme, düşüncelerini değersiz görme vb. şekilde karşı tarafı bilinçli olarak edilgin duruma getirmektir. Çoğunlukla yaşanan aile içi psikolojik şiddet şekillerinden biri de kişiyi özgürlüğünden alıkoymadır. Kişiyi kapalı bir ortamda tutmak, kadının ailesi ile görüşmesini engellemek, yalnız alışveriş yapmasına izin vermemek sayılabilecek örneklerdendir.¹³

1.3.2. Sözlü Şiddet

Sözel şiddet, şiddeti uygulayan kişinin kullandığı dille ilgilidir çünkü sözleri ve ifadeleriyle karşısındakini ürkütmek, bastırmak, değersizleştirmek ve küçümsemektir. Sözel şiddeti gösteren davranışlardan en belirginini, bireyin değer verdiği konularla ilgili güven sarsmak ayrıca kadını incitmek amacıyla sürekli ağır hakaret ve kırıcı sözler söylemektir.¹⁴

¹² Yetim & Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, s.49.

¹³ Karal & Aydemir, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, s.21-23.

¹⁴ Coker AL, Smith PH, McKeown RE, King MJ. Frequency and correlates of intimate partner violence by type: physical, sexual and psychological battering. AmJ Public Health, 2000, 90:553, s.9.

1.3.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, mali imkânların ve ailenin kazancının kadını denetlemek, sınırlamak, çaresizleştirmek ayrıca erkeğe bağımlı hale getirmek için bilinçli ve sistemli bir tarzda kullanılmasıdır.

Ekonomik şiddet çoğunlukla evin dışında bir çalışma hayatı olmayan bayanlara maddi ihtiyaçlarını maksatlı bir şekilde kısıtlama ya da tamamen kesme, çalışan bayanlarda ise gelirine el koyma şeklinde gerçekleşir.

Ekonomik şiddet, kadının çalışmasına engel olmak, şahsi mallarını zorla kullanmak, kazancına el koymak vb. örnekler içermektedir. Başka bir ifade ile kadının para kazanmasına engel olmak, kazancını özgürce kullanmasına engel olmak, gelirinin idari hakkını elinden almak biçiminde ortaya çıkar.¹⁵

1.3.4. Cinsel Şiddet

Kadının cinsel kimliği üzerinden hareket ederek onu aşağılama ve basit kılma hedefi ile ortaya koyduğu her türlü davranıştır.

Cinsel şiddeti gösteren bir takım tutumlar; kadını erotik bir obje olarak görme, yersiz kıskançlıklar, paranoya boyutuna varan şüpheli tavırlar sergileme, eşinin yanında başka kadınlara bakma ve aldatma, fiziksel şiddet kullanarak eşini cinsel ilişkiye mecbur etme, fuhuş yapmaya zorlamak gibi davranışlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Cinsel hedefli kadının istek ve arzusu dışında yöneltilen her türlü tutum ve eylem cinsel şiddet kapsamına girer.¹⁶

Zorla yapılan her türlü cinsel davranışın altında barınan psikolojik sebep; kadın üzerinde güç ve kontrol kurarak üstünlük hazzı yaşama isteğidir. Bu tarz aşağılık kompleksi yaşayan erkekler karısını cinsel ilişkiye zorlamayı evliliğin ona tanıdığı bir hak olarak görür.¹⁷

¹⁵ Karal & Aydemir, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, s.21-23.

¹⁶ Yetim & Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, s.49-50.

¹⁷ Watts C, Zimmerman C. Violence against women: global scope and magnitude. Lancet, 2002, 359:1232, s.7.

1.3.5 Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, insan bedenine uygulanan her türlü zorlama ve zarar verme eylemidir. Şiddet türleri içinde en çok uygulanan ve tespit edilmesi diğer şiddet türlerine göre daha kolay olmaktadır. Fiziksel şiddet; bireye biyolojik zarar vermeyi amaçlayan vurmak, ısırarak, yumruklamak, saçını çekmek, delici ve kesici aletlerle yaralamak hatta öldürmeye teşebbüs etmektir.¹⁸

Lenore Walker'a göre çiftler arasındaki şiddet bir devinim şeklinde gerçekleşmektedir. Şiddet döngüsünde çoğunlukla çiftler arasında sürekli var olan bir gerilimin zamanla çoğalması ve şiddetin tetikleyicisi ismi takılan erkeğin sözünde durmama, yemeğin zamanında hazır olmaması, ev ya da çocuklarla yeterince ilgilenmeme, erkeğe kız arkadaşları ve kazancına dair sorular sorma, kocanın müsaadesi olmadan bir yere gitme, kocanın cinsel taleplerini reddetme, kadının sadakati ile ilgili şüphe gibi sebeplerle yaşanan bir artmış gerginlik, suçlama ve kavga süreci ardından dayak aşaması gelir. Bu aşamada cinsel sömürü ile sözel şantaj ve istismar da görülür. Patlama safhasının ardından balayı dönemi ismi verilen sakin aşama gelir. Bu dönemin süresi gitgide azalma eğilimi gösterir. Erkeğin şiddeti inkar etmesi, alkollü olmasına bağlaması yüksek bir ihtimaldir. Erkek bu süreçte üzgün olduğunu ifade eder ve bir daha katiyen tekrarlanmayacağına dair vaatte bulunur.¹⁹

Şiddetin görülme şekli genellikle fiziksel olsa da cinsel, ekonomik, sözel ve psikolojik olarak da görülmektedir. Şiddeti ortaya çıkaran sebepleri kavrayabilmek ve sosyal hayatta şiddetin yaygınlaşmasını sorgulayabilmek için şiddetin kaynağını anlamak gerekir. Kadına dair uygulanan şiddette bedensel şiddet, sözlü, ruhsal-psikolojik şiddet, cinsiyete dayalı şiddet ve mali şiddet gibi farklı kavramlar da şiddet kapsamı içine girmektedir; bundan dolayı farklı şiddet çeşitlerine yönelik önlemler almak gerekmektedir.²⁰

¹⁸ Yetim & Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, s.49-50.

¹⁹ Yetim & Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, s.50.

²⁰ Karal & Aydemir, Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, s.21-23.

1.4.Kadının Şiddete Uğrama Nedenleri

1.4.1 Bireysel Faktörler

Kadının şiddete uğrama nedenlerinden biri de bireysel faktörler tarafından belirlenir. Tekil bir erkeğin yetişme koşulları, aile dinamikleri, kişilik yapısı, travma öyküsü gibi bir çok faktörün bileşik etkisi anlamında “bireysel faktörler.” “Bireysel” sıfatı nedeniyle bir bireyin nasıl bir birey olduğu / olacağı genetik yüklerden de beslenir, ilkesinden hareket eder.

Aile içi güvensiz ortamla kadının benlik saygısı zedelenir ve yaşadığı şiddetin fark edilmemesi için sosyal ortamdan uzaklaşması kadını yaşamdan izole eder. İçine kapanık, ruhsal olarak depresif hale getirir. Sürekli şiddet gören kadın zamanla şiddet eyleminin suçlusunu olarak eşini değil kendini görür. Böylece yaşadığı şiddeti hak ettiği düşüncesi oluşur. Oluşan bu fikir kadında çaresizlik ve yetersizlik duygusu yaratmaktadır. Kadının şiddete uğrama sebeplerinden birinin erkeğin kişilik özellikleri olduğu unutulmamalıdır. Eğer bu durum kadından kaynaklı sebeplere indirgenirse önemli bir toplumsal hata yapılmış olur. Çünkü toplumda kadının şiddeti kışkırtan hatta zaman zaman hak eden algısına sebep olur.²¹

Özetle, bunun gibi yaklaşımlar kadının normal bir psikolojiye sahip olmadığını iddia ederek, kadının böyle özelliklerinin şiddetin çağrıcısı olduğu²² ayrıca günümüzde kadına uygulanan şiddetin sosyal bir problem olmaktan çok sıra dışı ve anormal bir problem olduğu fikrinin oluşmasına neden olabilmektedir. Bu sebepten kadının şiddete uğrama nedenlerinden biri olan “bireysel faktörler” başlığına kadından ziyade erkeğin kişilik yapısı, ruhsal yapısı, travma öyküsü, genetik yükleri gibi özellikleri dikkate alınmalıdır.

1.4.2. Toplumsal Nedenler

Erkeklerin kadınlara karşı şiddet uygulama nedenleri çok çeşitli ve karmaşıktır. Toplumsal yapının erkeği “saldırgan”, kadını ise “edilgin” olarak kabul etmesi bir anlamda erkeğin şiddet eylemlerini meşru kılması anlamına gelmektedir. Erkek

²¹ Tiff, L. L. (1993). *Battering of women: The failure of intervention and the case for prevention*. Boulder, CO: Westview Press, s.11.

²² Tülin Günşen İçli, Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1994, 11(1-2), s.7-20.

saldırgan bir davranışta bulunduğu toplum tarafından haklı görülebilmektedir çünkü o erkektir, ruhsal ve biyolojik olarak saldırgan olma hakkına doğuştan sahiptir.

Dayak, erkeklerin kadınlar ile çocuklar üzerindeki kontrol aracıdır. Kültürel olarak çok tercih edilen üstünlük aracı olmasından başka, aile içi şiddet, belletilen, öğrenilen, farklı sosyal ortam ve birlikteliklerde kullanılan güçlü bir sosyalleşme aracıdır.²³ Bu düşüncüyü besleyen en önemli faktörlerden biri “Toplumsal Cinsiyetçilik” anlayışıdır.

Sosyal cinsiyet; fizyolojik cinsiyetten değişik bir şekilde sosyal ve kültürel biçimde oluşan bu sebeple muhtevası cemiyetten cemiyete ayrıca geçmişten bugüne farklılaşan cinsiyet kimliğidir. Dolayısıyla toplumdaki cinsiyet algısı yalnız cinsiyet farkına dayanmaz, ayrıca cinsler arasında eşitsiz şekilde güç dengesini oluşturur.

Toplumsal cinsiyetçilik, sosyalleşme sürecinde kişilerin kendilerini “kadın” veya “erkek” olarak sıfatlandırma ayrıca öğrendikleri cinsiyet kimliği çerçevesinde belirli toplumsal rolleri ve kalıplaşmış yargıları öğrenmelerine neden olur.²⁴ Cinsiyetçi tutum kadın ve erkek arasındaki fiziksel ve toplumsal görev farklılıklarının arttırılmasına, erkeğin daha kuvvetli olduğu kanısıyla prestijli ve üstün statülere getirilmesi, kadının ise siyasi, ekonomik, toplumsal yönden arka plana alınması yani iki cins arasında ayrımcılık yapılmasına sebep olmaktadır. Bu tutumlar zamanla kalıplaşır ve kadın-erkek arasında geleneksel rol dağılımına dönüşür. Kadının zayıf, korunmaya muhtaç, sorunları abartan biri olduğu gibi düşüncesi toplum hafızasında kemikleşir.²⁵

Toplumumuzda kadının namusu önemli bir olgudur. Ailenin toplumsal onuru bu olguya bağlıdır. Bu sebeple namus cinayetleri, toplumda onay gören, düzenin dışına çıkan kadına uygulanan bir şiddet davranışıdır. Aile içinde erkek otoritesini zedeleyen, namus kavramını sarsan kadınlara uygulanan bir şiddet şeklidir.²⁶

Namus kültürü kadının sosyal ve aile yaşamını olumsuz etkilemektedir. Toplumda kadına dair basit mevki algısı yaratmaktadır. Toplumumuzda genellikle kadınlar aile

²³ Necmettin Özerkmen & Haydar Gölbaşı, Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet, Mart 2010, 15, s.29.

²⁴ Zehra Y. Dökmen, *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar* (6. baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul, 2015, s.20.

²⁵ Nuray Sakallı Uğurlu, Cinsiyetçilik: Kadınlara Ve Erkeklerle İlişkin Tutumlar Ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı, Türk Psikoloji Yazıları, 2003, 6(11), s.1-20.

²⁶ Özerkmen & Gölbaşı, Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet, s.29.

içinde “eşine yakın olmaya” ciddi bir önem ve değer verirken erkeklerin çok azı bunu önemsemiştir. Basit ve düşük statü ile şiddet arasındaki ilişkiye örnek olarak, eşinden sürekli onay alma gereksinimi duyan kadınların şiddete uğrama oranı daha yüksektir. Toplumumuzda kadınların erkek üstünlüğünden sürekli rahatsız olmalarına rağmen, erkeğin onları koruyup, kollamasına olumlu tavır göstermektedirler.²⁷

Ataerkil toplum şeklinden beslenen aile içi adaletsiz güç ilişkileri ile erkeğin kadından üstün olduğu fikri, kadına uygulanan şiddetin temel sebebi olarak görülmektedir. Ataerkil toplum biçimi psikolojide çeşitli kavramlar altında araştırılmaktadır. Yakın dönemde sosyal psikologların kültürleri onur kültürü (dignity cultures), görünür imaj kültürü (face cultures) ile namus kültürü (honor cultures) şeklinde kategorilere ayırdığı ve ülkemizde de baskın olan namus kültürünün ailede kadına uygulanan şiddette oynadığı rolü sorguladığı görülmektedir. Namus kültürlerinde, ailenin şerefini diğer bir ifadeyle kadının cinsel davranışlarını kontrol etmek erkeğin temel görevlerindedir. Eğer ailenin şerefini tehdit eden vaziyetler ortaya çıkarsa erkek ailenin şerefini tekrar elde etmek için onarıcı bazı davranışlarda bulunmak zorundadır.²⁸

Aile içi şiddet kavramı, toplum tarafından belirlendiği için; aile onurunu ve namusunu korumak adına erkeğin kadına baskı uygulaması her iki cins tarafından doğal görülmektedir. Örneğin, ülkemizde hem erkekler hem de kadınlar sosyal ilişkilerde erkeğin onayının şart olduğu fikri yaygındır. Ülkemizde erkekler psikolojik baskıyı ve ekonomik kısıtlanmayı çoğunlukla şiddet olarak görmemektedir. Bu ve benzeri durumlar kadına yönelik şiddetin toplumda doğru algılanmasını zorlaştırmakta ve kalıcı bir şiddet kültürünün toplumda emen hale gelmesine ortam hazırlamaktadır.²⁹

1.4.3 Hukuksal Nedenler

Kadına yönelik şiddeti besleyen faktörlerden biride yetersiz kalan hukuksal önlemlerdir. Bu kanunlardaki bazı eksikliklerden kaynaklı olduğu kadar, kanunların uygulanışındaki problemlerden de kaynaklı olabilir. Kökleşen şiddetin bitirilmesi için

²⁷ Nuray Sakallı Uğurlu, Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması, Türk Psikoloji Yazıları, 2008, 11(21), s.1-11.

²⁸ Naile Bilgili & Gülşen Vural, Kadına Yönelik Şiddetin En Ağır Biçimi: Namus Cinayetleri, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2011, 14(1), s.66-72.

²⁹ Bilgili & Vural, Kadına Yönelik Şiddetin En Ağır Biçimi: Namus Cinayetleri, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, s.66-67.

baskıcı ve ataerkil dokunun değiştirilmesi aynı zamanda toplumsal tutumları biçimlendiren kalıplaşmış yargıların günümüzün ihtiyaçlarını karşılayacak hale getirilmesi gereklidir. Toplumsal tutumların hoşgörülü ve kucaklayıcı olmasına dikkat edilmelidir. Eşit hakların sosyal hayat için elzem olduğu göz ardı edilmemelidir. Halkın aileden başlayarak devleti de içine alan bir hukuksal revizyondan geçmesi gerekir. Ancak bu şekilde toplumsal problemler aşılabilir.³⁰

Kanunlar ile devlete ailenin devamlılığını sağlama yetkisi verilmiştir. Bu yetki ile ailenin güvenliği, sürekliliği, üyelerin hak ve sorumlulukları, bitmesi vb. konuda gerekli uygulamalar yapılmıştır. Aile ve aile üyelerini güvene alacak kararlar tüm dünyada olduğu gibi bizim ülkemizde de Türk Ceza Kanununda ve Medeni Kanunda yer almıştır. Aile içi kadına uygulanan şiddeti durdurmayı amaçlayan hukuksal yaptırımlar artırılmış olsa da hala önemli sorunlar varlığını korumaktadır. Asıl problem, hukuksal eksikliklerden ziyade bunların uygulanmasından kaynaklı sorunlardır. Günümüzde hala kadına uygulanan şiddet olaylarında “iyi hal ”den cezası azaltılmaktadır.³¹

Duruşma esnasında kravat takıp takım kıyafet giyen ve başını eğip oturan şiddet faillerinin, cellatların “iyi hal indirimi” alması bile başlı başına bir şiddet çeşidi olarak ele alınabilir. Bu şekilde iyi hal indirimi uygulanması durumunda, şiddet kurbanlarının ve bunların çocuklarının, yakın akrabalarının travma üstüne travma geçirmeleri (ikincil travmatizasyon) ve adalete olan güvenlerinin zedelenmemesi mümkün değildir³². Bunun gibi örnekler kadına şiddet gösteren, kendini kaybeden erkekleri engellemekten ziyade motive etmektedir. Toplumun adalete olan bağlılığını ve inancını zedelemektedir. Bu ve benzeri sorunlar en kısa zamanda çözüme ulaştırılmalıdır. Ayrıca hukuk devleti ve adil bir toplum olmanın temel şartıdır.

Kadına uygulanan şiddet ile ilgili sorun tespit edici incelemeler yapılmalıdır. Sorun önleyici analizler yürütülmelidir. Toplumda bireylerin ekonomik sıkıntıları asgari seviyeye çekilmeli, kadınların ekonomik bağımsızlığını kazanmalarına yönelik

³⁰ Özerkmen & Gölbaşı, Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet, s.29.

³¹ Aslı Çakır Parmaksızoğlu, **Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler**(Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli, 2011, s.16-17.

³² Çiğdem Arıkan, **Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri**, Sasam Yayınları,2016, s.26.

düzenlemeler yapılmalıdır. Toplumdaki madde bağımlılığını azaltıcı hukuki önlemler alınmalıdır.

1.4.4 Dini Etkenler

Din; eylemlerimize, düşüncelerimize ruhaniyet katmak ve kişinin duygu dünyasında yaşanan, bireyin iman ve algılarını, sosyal yapıyı, bunları kesin olarak açıklayacak varlıksal serüvenden bahsetmektedir. Bu açıklamalar ilahi ve kozmik argümanlarla güçlendirilmektedir. Farklı bir anlatımla dünyevi perspektiften ele alınan gerçekliği, değişmez, tüm dünyayı kuşatıcı, ilahi bir gerçekliğe dayandırarak meşrulaştırır. Din toplumsal hayatı ilahi kavramlarla açıklar.³³

Çağımızda kadınların savaştığı çoğu problem cinsiyetçi kabuller ile buna bağlı oluşan roller, gelenek ve görenekler, ön yargılar, kökleşmiş kavramlar ile ilgilidir. Bu sorunlar, çarpıtılmış dini ifadelerin ve katı kültürel dokunun tarih boyunca yerleşen izlerini taşımaktadır.

Geçmişten günümüze her toplumda çeşitlilik arz eden kadın-erkek rolleri var olan değerlere paralel şekillenir. Aynı zamanda üretim, yaratılış kavrayışına bağlı olarak da oluşur. Oluşan bu kavrayış kadının üretimdeki iş bölümünü ve toplumsal statüsünü belirlemede etkili olur. Bu bağlamda bir hâkimiyet sembolü olarak yaratılışa dair “tohum ve toprak” metaforu tüm kutsal dinlerde ve hatta çok daha geçmişe gider.³⁴

Toplumsal bağınazlık sadece kadına yönelik şiddette değil, dini yaşam boyutunda varlığını göstermiştir. Toplumların geçmişine bakarsak birçok bağınazlık örneğine tanık oluruz. Kilisenin ve rahiplerin baskısıyla mantıklı karar alamayacak duruma gelmiş bir toplum Haçlı Savaşları ismi ile ölüme yürümeyi göze almıştır. Günümüzde Orta Doğu’da yaşanan olaylar din adına yapılan bağınazlıklara verilebilecek örneklerdir. Günümüzde çokça yaşanan intihar saldırılarının temelinde dini bağınazlık mevcuttur.

³³ Fatmagül Berktaş, *Tek tanrılı Dinler Karşısında Kadın*, Metis Yayınları, İstanbul, 2000, s.19.

³⁴ Berktaş, *Tektanrılı Dinler Karşısında Kadın*,s. 16.

Kişinin yaşama hakkından vazgeçip bir ideoloji uğruna kendini gözden çıkarması çarpıtılan inanç sisteminin doğurduğu bir sonuçtur.³⁵

1.4.5 Ekonomik Nedenler

Ekonomik şiddet, erkeğin malı ve kazancını kadına baskı, gözdağı, denetleme aleti haline getirmesidir. Bu baskı zamanla sistemli bir kontrol mekanizmasına dönüşür. Ekonomik şiddet denilince kadının mesleki yaşamını zorlaştırmak, kariyer edinme sürecini sekteye uğratmak, iş hayatındaki yükselişini kabullenememek ya da gelirine el koyup sınırlı miktarda para vererek ihtiyaçlarını karşılama beklentisini beklemek, ailenin temel giderleriyle ilgilenmemek olarak kendini gösterir. Gelenekçi yapıya sahip toplumlarda ataerkil kültürün etkisiyle kadına yönelik ekonomik şiddetin görülme oranı yükselmektedir.³⁶

Erkeğin yaşadığı uzun vadeli işsizlik ve parasal sorunlar şiddet gösterme eğilimini arttırmaktadır. Ayrıca ekonomik yetersizlik beraberinde bunalım ve çöküntü yarattığı için şiddet uygulama davranışını beslemektedir. Dolayısıyla fakirlik aile içi kadına yönelik şiddeti besleyen ve normalleştiren unsurlardan biridir. Bu hal şiddet için uygun ortam hazırlamaktadır.³⁷

Sosyal ortam içindeki birey kendini diğer kişilerle kıyasladıkça parasızlık kompleksi geliştirir, şiddete yönelme eğilimi artar. Yani yaşanan mali sorunlar ve parasal gelgitler ile kadına şiddet uygulama arasında güçlü bir ilişki vardır.

1.5. Şiddet Gören Kadın

1.5.1 Psikolojik Durumu

Kadına uygulanan şiddetin en çarpıcı neticesi kadının hayatını kaybetmesidir. Yaşanılan şiddetle hayatını kaybetmese de bu durum kadını ve buna tanık olan çocuğu

³⁵ Sezer Ayan, Şiddet ve Fanatizm, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, VII, 2, 2006, s.200-201.

³⁶ Yetim & Şahin, Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, s.49.

³⁷ Arıkan, *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri*, Sasam Yayınları, 2016, s.26.

psikolojik yönden olumsuz etkilemektedir. Gördüğü şiddet dolayısıyla kadında kızgınlık, güvensizlik, yaşama dair anlamsızlık, utanç, tepkisizleşme vb. psikolojik sonuçlar ortaya çıkar. Şiddet mağduru kadınlarda genellikle öz güvensizlik, bunalım, çöküntü, cinnet hali, mutsuzluk ve fiziksel bütünlüğüne zarar verme fikrinin güçlü olduğu tespit edilmiştir. Bu kanaatler kadının potansiyeli üzerinde ruhsal travmalar doğurmaktadır.³⁸

18 araştırmanın meta analizinin yapıldığı çalışmada aile içi şiddete uğramış kadınların ötekilerine göre 3,8 kat oranında daha fazla depresyon teşhisinin bulunduğu görülmüştür.³⁹ Bu çalışmanın sonuçları bile şiddet gören kadının psikolojik durumunu özetlemeye yeter.

Vahip ile Doğanavşargil psikiyatri kliniğine gelen kadınların çocukluğunda veya evliliklerinde şiddetle karşılaşma oranlarının %80'nin üstünde olduğunu ayrıca şiddet ortamında yaşamak zorunda kalan psikiyatrik hastaların prognozunu analiz edilmesinin gerekli bir konu olduğunu vurgulamışlardır.⁴⁰

Bu alandaki araştırmaları incelediğimizde bedensel şiddete uğrayan kadınların büyük bir kısmı sözel ve psikolojik şiddete de uğramaktadır. Ayrıca aile içinde herhangi bir şiddetin görülmesi başka şiddet çeşitlerinin de varlığını göstermektedir. Birçok şiddet çeşidinin psikolojik sorunlarla ciddi bir bağı vardır. Bu bağlamda aile içi şiddet kavramını psikiyatrik bir vaka olarak ele almak mümkündür. Aile içi şiddet deneyimini yaşayan kadınların ilk tavrı; yaşadıklarını reddetmek, daha sonra tepki göstermek, son aşamada ise kendini eksik, yetersiz görme bununla birlikte depresyon sürecine girer.⁴¹

Ayrıca ülkemizde fiziksel şiddete karşılık fiziksel şiddet ile tepki gösteren kadınların oranı (%30) dünyadaki oranlarla karşılaştırıldığında daha düşük olduğu gözlenmektedir, fiziksel şiddete yine şiddetle karşılık veren kadınların %36'sı bu durumun

³⁸ Aslı Çakır Parmaksızoğlu, *Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler*, s.14.

³⁹ Golding, J. M. Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders: A metaanalysis. *Journal of Family Violence*, 1999, 14: s.99-132.

⁴⁰ Işıl Vahip, Evdeki Şiddet Ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2002, 13(4), s.312-319.

⁴¹ Vahip, Evdeki Şiddet Ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış, s.312-319.

eşlerinden veya birlikte oldukları kişiden gördükleri dayayı artırdığını söylemektedirler.⁴²

Eşleri tarafından dayak yedikleri için hastanelere başvuran kadınların çoğu şiddet gördükleri esnada eşlerine hiçbir tepki göstermediklerini söylemişlerdir. Bundan daha çarpıcı ve vahim olan diğer bir olay ise; hamileyken eşinden şiddet gören kadınların yaşadıkları bu olay karşısında tepkisiz kalmalarıdır. Bu ve benzeri durumlar ne yazık ki ülkemizin trajik bir gerçeğidir. Eşinden dayak yiyen kadının kendini sosyal ortamında izole ettiği, hicap duyduğu, eksiklik hissettiği, çocuklarının geleceğinden kaygı duyduğu, kızgınlık, öfke, sevgi vb. farklı hisler içinde olduğu görülmüştür.⁴³

1.5.2 Sosyal Ortamda Var Olması

Şiddet gören kadın sosyal yaşamda ciddi sıkıntılara baş etmek zorunda kalır. Mesleğini icra etmekte zorlanma, sürekli farklı işlerde çalışmak mecburiyeti yaşamaktadır. Yaşadığı fiziksel, sosyal şiddetten dolayı mesleğine tam olarak adapte olamadığı için kariyer edinmekte zorlanır. Yaşadığı hayal kırıklıkları ve başarısızlıklar kadını bir müddet sonra sosyal yaşamından koparır. Toplumdan ve sosyal yaşamdan kopuk bir birey haline getirir. Bu sosyal izolasyon süreci kadının ekonomik, siyasi, toplumsal vb. birçok hakkından feragat etmesine sebep olur.

Halkın büyük bir çoğunluğunun kadının bazı durumlarda şiddeti hak ettiğini savunmaları aile içi şiddetin durdurulamayışının can alıcı bir yanıtıdır. Bir kadının şiddeti hak ettiği genel yargısının kaynağı neye dayanır? Aileden gelen eğitim, sosyal alışkanlıklar, kültürel değerler vb. olabilir. Kadın küçük yaştan itibaren devamlı erkeğe göre arka planda tutulur. İnsan olarak niteliklerinin geliştirilmesinden ziyade eş olmak için yetiştirilir. “Sen sus kadın dediğin çok konuşmaz”, “ önemli değil kocandır vurduğu

⁴² Banu Akadlı Ergöçmen, Ahmet Sinan Türkyılmaz , Ayşe Abbasoğlu Özgören, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* , Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara, 2015,s. 149-174.

⁴³ Sabahat Tezcan, Sutay Yavuz, Hande Tunçkanat, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, Elma Teknik Basım Matbaacılık, 2009,s. 71-82.

kadar sever” , “kadın okusa ne olur” ayrıca dini tutumlar da! eklenince sonuç çarpıcı hal bir alır.⁴⁴

Toplumumuz tarafından değerli görülen şiddet mağdurlarına uygulanan diğer bir sosyal etki de, namus olgusu için kadının toplumdan itilmesi, horlanması ve reddedilmesidir. Bu durum bireylerin kendilerini basit, kirletilmiş, değersiz hissetmelerine sosyal çevreden uzaklaşıp derin bir yalnızlığa gömülmelerine sebebiyet verir.

Kadına uygulanan şiddet eğer eşler arasındaysa toplum tarafından doğal karşılanabilmektedir. Ancak kadın kamusal alanda her hangi bir fiziksel saldırıya uğrarsa eşine şiddet gösteren kişiler bile bu duruma karşı çıkmaktadır. Kadın sosyal yaşamda, iş hayatında fiziksel şiddetin yanında yoğun bir psikolojik ve duygusal şiddete de maruz kalır. Mesela psikolojik taciz, sözlü taciz, bıktırma, pasivize etme gibi. Bu örneklerin gösterdiği gibi kadın sosyal yaşamda bir tek eşi tarafında şiddete maruz kalmayıp aynı zamanda toplumsal yaşamda çoklu taciz görmektedir.⁴⁵

Kadının sosyal yaşamda maruz kaldığı şiddet gerçeği zamanla toplum tarafından meşrulaştırılır. Aynı zamanda kadını suçlu ilan eder, bu durum kadını desteksiz ve çaresiz hale getirir. Beraberinde sosyal kurumlarda mağdur olan bireyi korumaktan çok kalıplaşmış düşüncelerden hareketle kadını suçlayan bir tavır takınır. Buna maalesef kanun uygulayıcıları, devlet yetkilileri, yargı sistemi, hastane görevlileri, doktorlar, psikologlar, sosyal yardım personeli, kadın barınma evleri çalışanları da dahildir.

Toplumsal dayanak kadına uygulanan şiddetle mücadelede önemli bir faktör olsa da, önemli olan toplumun ya da sosyal çevrenin aile içi şiddete karşı tutumudur. Örneğin, Yıldırım (1998) şiddet gördüğünü kendi ailesine anlatan kadınların genellikle (%40.2) “sabret” cevabı ile karşı karşıya kaldıkları, erkeğin ailesinin ise bu duruma dair kadını suçlayan bir tavır takındığını bulgulanmıştır. Mor Çatı’ya (1996) 1990-95 seneleri arasında başvuran kadınlar içinde ailesinden destek aldığını beyan edenlerin oranları sadece üçte bir civarındadır. Ancak buradaki üçte birlik oran ailede verilmesi

⁴⁴Tijen Harcar, Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu, Toplum ve Demokrasi, 2 (4), Eylül-Aralık, 2008, s.51-70.

⁴⁵Tülin Günşen İçli, Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1994, 11(1-2), s.7-20.

gerekli desteği karşılamamaktadır. Mor Çatı'nın topladığı bilgilere göre, aileler eşinden dayak yiyen kızlarına destek veriyor gibi gözükse de “boşan ama çocuklarını bırak gel” tarzında koşullu yardım teklif ettikleri için aslında kadının evliliğini sürdürmesi sürecinde zorlayıcı bir faktör olarak işlev görebilmektedirler. Hatta kadının ailesi kızlarına dayak atan damatları ile olan ilişkilerini çoğunlukla değiştirmemekte, sadece uyarı ile ayıplama şeklinde yüzeysel tepkiler göstermekte (%51'i), küçük bir grup aile damatlarıyla her türlü ilişkilerini kesme yoluna gitmektedir (%1.4).⁴⁶ Bu durum aile içi şiddetin toplumda nedenli kabul gördüğünün acı göstergesidir.

1.6.Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Çalışmaları

Şiddet dünyanın hemen hemen her yerinde halk sağlığını ilgilendiren ciddi sorunlardan biridir. Her sene 1.6 milyon insan şiddet sebebiyle hayatını kaybetmektedir. Dünya üzerinde 15-44 yaş arası şiddet sebebiyle oluşan ölümlerin oranı erkeklerde %14 iken kadınlarda %7’dir. Şiddetin etkisi altında kalan milyonlarca kişi ise; yaralanmakta, bedensel sakatlıklar yaşamakta veya ruhsal sağlık problemleriyle karşılaşmaktadır. WHO’na göre şiddet durdurulabilir sosyal sorunlardan biridir.⁴⁷

Kadının uğradığı şiddete dair farklı çalışmalar ve bu çalışmalar sonunda elde edilen veriler dünyada kadına uygulanan şiddetin gelen resmini görme açısından önemli sonuçlar içermektedir. Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar; yasal sınırlamalardan kaynaklı bilgi toplama sorunu, sayısal verilerin kısıtlı olması gibi sebeplerle sınırlıdır. Ancak günümüzde çalışma hayatında yaşanan şiddet olaylarına dair yapılan araştırmalar ile tezlerin miktarında artış olmaktadır. Bu alanda yapılan araştırmaların, yaşamsal bir realite olan şiddetin hangi düzeyde olduğu ülkemiz gerçeği açısından ele alınması, önlenmesi ve çözüme kavuşması çabalarına yardım edeceği düşünülmektedir.⁴⁸

Ülkemizde kadına uygulanan şiddetin oranını tespit etmek gayesi taşıyan birçok çalışma olsa da, elde edilen bilgilerin güvenilirliğine dair bir takım sorunlar sebebiyle aile içi kadına yönelik şiddetle ilgili istatistiklere temkinli yaklaşılmalıdır. Bu bağlamda

⁴⁶ İçli, Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir Örneği, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 1994, 11(1-2), s.7-20.

⁴⁷ Harcar, Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu, s.51-70.

⁴⁸ Aslıhan Okan İbiloğlu, Aile İçi Şiddet, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 2012, 4(2), s.204-222.

diğer bir problem, ülkemizde kadına dair şiddet konusunda düzenli bir bilgi tabanının daha oluşturulmamasıdır.⁴⁹

Yapılan araştırmalarda farklı ölçüm teknikleri kullanılmakta, bazı araştırmacılar psikometrik özellikleri sınanmış şiddet ölçümlerini tercih ediyorken araştırmacıların geneli tek maddelik şiddet ölçümlerini kullanmayı uygun görmektedir. Özellikle tek maddelik ölçeklerde şiddetin işevuruk tanımları çeşitlilik göstermekte, örneğin bir takım araştırmalarda bir şiddet çeşidini bir kez yaşama yeterli kriter kabul edilirken kimisinde en çok maruz bırakılan şiddet türünün katılımcılarca sıralanması istenmektedir. Yöntemsel değişiklikler araştırma sonuçlarını etkilemektedir. Örneğin, Doğanavşargil ile Vahip (2007) kadına uygulanan aile içi fiziki şiddet ile ilgili yaptıkları çalışmada, kendi yazdıkları açık uçlu suallerden oluşan bir anket formuyla yarı yapılandırdıkları bir klinik mülakatın sonuçlarını karşılaştırmışlar, kadınlar içerisinde şiddetle karşılaşma oranı anket neticesinde %51 çıkarken, klinik mülakatta bu oran anlamlı miktarda yüksek çıkmıştır (%62). Toplanan bilgilere ilişkin diğer bir problem, kadına uygulanan şiddetin bir araştırma konusu namına büyük zorluklar barındırmasıdır.⁵⁰

Hacettepe Üniversitesi (H.Ü.) bünyesinde bulunan Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün Türkiye'nin büyük bölümünde yaptığı araştırmada evli kadın popülasyonu içerisinde %13'ü yumrukladığını, %10'u tekmelendiğini veya yerlerde sürüklendiğini, %6'sı boğazının bastırıldığını veya yakıldığını ayrıca %3'ü ise bıçak tarzı aletlerle tehdit edildiğini veya bu aletlerle şiddet uğradığını rapor etmiştir. Ürkütücü olan, ağır şiddet türlerinin orta şiddet türlerine göre daha sık yaşanıyor olmasıdır.⁵¹ Bu durumda, Türkiye'de kadına uygulanan şiddetin bir tek uygulanma oranı değil şiddetin şekli ve düzeyleri de incelenmesi gerekli konularda birisidir.

2001 senesinde hamilelik esnasında şiddete görmeye ilişkin olarak 154 kadınla mülakat ve anket yöntemiyle yapılan bir araştırmada, bu bayanlardan 110'unun

⁴⁹ TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu, [https:// www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf](https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf), 2011, (Erişim tarihi 27.01.2019)

⁵⁰Doğanavşargil, Vahip, Fiziksel Eş Şiddetini Belirlemede Klinik Görüşme Yöntemi, *Klinik Psikiyatri*, 2007, 10, s.125-136.

⁵¹ İlknur Yüksel Kaptanoğlu, Alanur Çavlin, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü*, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara, 2015, s.81-122.

hamileliği boyunca şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir.⁵² Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar büyük miktarda düşündürücüdür. Örneğin araştırma konusu kadınların %36,4'ü bedensel şiddet (tokat, saç çekme ile yumruk atılması, sopa ya da bir nesne ile vurulması vb.), %5,4 'ü cinsel şiddet (cinsel birlikteliğe zorlanma, cinselliği ile dalga geçilmesi, farklı kişilerle cinsel ilişkiye zorlanma vb.), %97,3'ü psikolojik/sözel şiddet (bağırma, azarlar biçimde çağırılma, gururun kırılması, yalan söyleme, itimadı kötüye kullanma vb), %26,4'ü tehdit ile gözdağı (fiziksel tehdit, evdeki eşyaların dışarı atılması, sopa, silah, kesici alet şeklinde bir obje ile tehdit edilme vb.) tarzındaki davranışlarla karşı karşıya kalmıştır. 162 kadın ile aile içi şiddete dair yapılan bir çalışmada da, fiziksel şiddete uğrama oranı %59,7 sözel şiddete uğrama oranı %47,4 ve duygusal şiddete uğrama oranı %21,4 olarak belirlenmiştir. Aynı çalışmada bahsedilen şiddetin %91 oranının kadının eşi tarafından uygulandığı belirtilmiştir.⁵³

977 üniversite öğrencisine yönelik yapılan bir başka çalışmada, kız öğrencilerin %6,2'si oranında, erkek öğrencilerin %7,9'u oranında son on beş gün içerisinde fiziksel şiddete uğradıkları belirtilmiştir. Fiziksel şiddet kızlarda baba, ağabey, erkek arkadaş, öğretmen ya da tanımadıkları bir kişi tarafından uygulanmıştır. Aynı çalışmada duygusal şiddete uğrama kız öğrencilerde %23,7, oranında erkek öğrencilerde %20,5 oranında ayrıca çoğunlukla aile içindeki bireylerden kaynaklandığı saptanmıştır. Kadın ile çocuklara dair uygulanan şiddete ilişkin bir çalışmada, uygulamaya katılan 145 kadının %63,7'si çocukluklarında anne ve babaları tarafından kendilerine dayak atıldığı, %40,4'ü eşlerinin kendilerine dayak attığı belirtmiştir. Aynı çalışmada belirlenen çarpıcı bir sonuç da haklı bakmayı gerektirebilecek herhangi bir sebeple şiddete evet cevabı verenlerin oranının %78,1 gibi güçlü bir oran olmasıdır.⁵⁴

- ✓ Evli bayanların yüzde 36'sı, hayatlarının herhangi bir safhasında eşleri veya birlikte yaşadıkları erkekler tarafından fiziksel şiddete uğradıklarını beyan

⁵² Ünal Ayrancı, Yasemin Günay, İlhami Ünlüoğlu, Hamilelikte Aile İçi Şiddeti: Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2002, 3,s. 75-87.

⁵³ Nuran Güler, Hatice Tel, Fatma Özkan Tuncay, Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 2005, XXVII, 2, s.51-56.

⁵⁴ Seyhan Hıdıroğlu, "vd." Kadın ve Çocuklara Karşı Fiziksel Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: İstanbul'da Sağlık Ocağı Tabanlı Bir Çalışma, *Yeni Sempozyum Dergisi*, Ekim, 2004, 44 (4), s.197.

etmişlerdir. Daha çarpıcı olan ise; fiziksel şiddetin, her 10 bayanın neredeyse 1'inde hamilelik esnasında da devam etmekte olmasıdır.

- ✓ Evli bayanların yüzde 12'si, yaşamlarının farklı dönemlerinde kocaları veya birlikte yaşadıkları erkekler tarafından cinsel şiddete uğradıklarını ifade etmişlerdir.
- ✓ Kadınların yüzde 38'i hayatlarının çeşitli safhalarında fiziksel veya cinsel şiddetten herhangi birine maruz kalmıştır. Yaşanan bu durum, 2008 yılında yapılan araştırmada da saptandığı üzere, fiziksel ve cinsel şiddetin genellikle bir arada yaşandığını göstermektedir.
- ✓ Bayanların yüzde 26'sı gibi önemli bir oranı on sekiz yaşını tamamlamadan evlenmişlerdir. Genç yaşta evlenen bayanların yarısı kadarı fiziksel ve cinsel şiddete uğrar iken, 18 yaşını tamamladıktan sonra evlenen bayanlarda bu oran üçte bir düşmektedir. Genç yaşta evlenen bayanların karşı karşıya kaldığı şiddet şekilleri içerisinde cinsel şiddete uğrama oranı, yüzde 19'la çok daha belirgindir.
- ✓ Kadınların karşı karşıya kaldıkları şiddet yüzdeleri medeni hallerine göre değişmektedir. Boşanmış/ayrı yaşayan bayanların yaklaşık dörtte üçü hayatlarının herhangi bir safhasında fiziksel ve/veya cinsel olarak şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Hiç evlenmemiş fakat birlikteliği olmuş kadınlar içerisinde fiziksel ve/veya cinsel biçimde şiddet yaygınlığının yüzde 7 oranında olması ise, şiddetin evlilik dışı ilişkilerdeki varlığına dikkat çekmektedir.
- ✓ Evli kadınların yaklaşık olarak yarısı eşleri/birlikte yaşadıkları erkeklerin korkutma, şantaj, küfür, hakaret ile aşağılama gibi psikolojik istismar konusu olabilecek davranışlarıyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.
- ✓ Türkiye'nin genelinde hakkında ilk defa veri toplanan ısrarlı takip kavramı, her 10 kadından neredeyse 3'nün en az bir defa maruz kaldığı şiddet şeklidir. En genel ısrarlı takip şekilleri telefonla rahatsız etme (yüzde 19), kısa mesaj ve mektup ya da e-posta iletilme (yüzde 8), sosyal medya yoluyla takip etme (yüzde 6), iş ya da ev mekânlarına gelerek rahatsızlığa yol açma (yüzde 6) biçimindedir. Araştırma verileri çok rastlanan ısrarlı takip davranışının faillerinin genellikle yabancı erkekler olduğunu ortaya koymuştur. Fakat ölüm ve fiziksel zarar verme

tehdidi taşıyan ısrarlı takip şekillerinin failleri çoğunlukla eski eşler ya da birlikte yaşanan erkeklerdir.⁵⁵

Sonuç olarak; şiddet doğal bir gerçek olmaktan ziyade insanın tarihsel ve sosyal geçmişinin trajik bir ürünüdür. Şiddet, özellikle aile içi kadına yönelik şiddet toplumsal sorunların en önemlilerinden biridir. Ayrıca bütün toplumlarda karşılaşılan bir problem olmasından dolayı evrensel bir sorun niteliğini taşımaktadır.

Diğer yandan aile içi kadına yönelik şiddet kavramı; kadın-erkeğin farklı yaradılışı, bio psikolojik bir mevcudiyete sahip olması ve kültürel olarak yüklendikleri rollerden dolayı sadece bir nedenle açıklanamayacak kadar karmaşık bir olgudur. Bu ve benzeri faktörlerden dolayı birçok bilim dalının konusudur, ayrıca Inter-disiplinler olarak üzerinde çalışılması gerekli bir alandır. Kısacası hukuk, tarih, siyaset, kültürel antropoloji, psikoloji, sosyoloji gibi bilim dallarının müşterek olarak oluşturdukları argümanlara ihtiyacı vardır.⁵⁶

⁵⁵ Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor, Ankara, Aralık, 2014, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf(Erişim Tarihi: 27.11.2018)

⁵⁶ Özerkmen & Haydar, Toplumsal bir olgu olarak şiddet,s. 23-27.

II. BÖLÜM

DİNDARLIK

2.1. Genel Olarak Dindarlık Kavramı

Dindarlık kavramı üzerine yapılan çalışmalarda “dindarlık” kavramının çeşitli tanımları yapılmıştır. Dindarlık kavramı ile ilgili oluşan farklılıklar ve olasılıklar din kavramını da kapsamaktadır. Din ile dindarlık kavramları değişik mana taşımaya rağmen birbirinden bağımsız düşünülmesi güçtür. Nasıl bir hayat şeklinin dindarlık olarak kabul edilebileceği mevzusunda uzlaşma bulunamamıştır. Çünkü bireylerin farklı değer ve eylemlere biçtikleri önem dindarlık algılarını değiştirmektedir. Bu sebeple her topluluğun veya kişinin dindarlık anlayışı değişik olabilmektedir. Ayrıca dindarlığa toplumun değişik kesimleri çokça mana yükleyebilmektedir. Yani “dindarlık” rölatif nitelik taşıyan bir kavramdır. Bu duruma rağmen dindarlık ile ilgili bir tanım yapacak olursak, dindarlık; bireyin üyesi olduğu dine ilişkin inanç, tapınma, simgelere dair onay, yoğunlaşma ve uğraşma derecesi olarak tanımlanabilir.⁵⁷

Diğer bir tanımla dindarlık, bireyin iman amel temelinde ortaya koyduğu dini tutum, deneyim ve davranış biçimini, yani inanılan dinin emir ve yasakları doğrultusunda yaşamayı ifade eden ve inanç, bilgi, tecrübe, ibadet, etki gibi boyutları olan bir olgudur.⁵⁸

Din ile dindarlık hakkında yürütülen çalışmalarda, din (religion) ile dindarlık (religiosity) terimleri sıklıkla birbirlerinin yerine kullanılabilir. Lakin din ve dindarlık terimlerinin birbirinden ayrı manaları vardır. Vergote’a göre dindarlık, Allah’ı varoluşunun kaynağı ve iyiliksever bir kudret olarak kabul etmektir.⁵⁹

Dindarlık terimi geniş inanç ve ibadet biçimlerini içine alan bir kavramdır. Bireyin ideallerinin ve eylemlerinin birbiriyle ilişkili olduğu varsayımına bağlanan

⁵⁷ Kemaleddin Taş, Dindarlık Ölçeği: Dini Tutumlar Üzerine Bir Araştırma, *Tabula Rasa Dergisi*, 2003, 3 (8), s.239-247.

⁵⁸ Ejder Okumuş, *Gösterişçi Dindarlık*, Ark Kitapları, İstanbul, 2005, s.38.

⁵⁹ Antoine Vergote, Din, İnanç ve İnançsızlık (Çev. Veysel Uysal), *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı*, İstanbul, 1999, s.88.

dindarlık kavramının merkezinde teorik faktör Allah'a inanmak ile O'nu tanımak anlayışı vardır.⁶⁰

Dinlerde kimi benzer özelliklerin var olduğu ifade edilse de bu benzer özelliklerin bütün dinler için geçerli olduğu söylenemez. Çünkü Hinduizm gibi belli bir yaratıcısı var olmayan veya Budizm gibi kurucusu tek Tanrı inancına dayanmayan dinler vardır. Dindarlık ise kişi için dinin değerini belirten, dine inanma ve itaat oranını gösteren bir kavramdır. Ayrıca dinin tanımlanmasında tezahür eden sorunlar, dindarlığın tanımlanması safhasında da ortaya çıkar çünkü nasıl bir yaşam şeklinin dindarlık olarak onaylanabileceği konusunda uzmanlar arasında bir fikir birliği mevcut değildir.⁶¹

Her insanın kendine has bir din kavrayışı ve hayatı vardır. Bu denli çok farklı dini hayatın olması, herkesi kapsayacak bir dindarlık tarifinin yapılmasını imkânsız boyuta getirmektedir. Bu sebeple uzmanlar, dindarlığı boyutlarına bölerek ve tipolojiler oluşturarak açıklamaya çalışmışlardır. Fakat dinî boyuttan hisleri, fikirleri, tasavvurları, heyecanları, beklentileri, üzüntüleri birbirine benzeyen iki kişiyi bulmanın imkânsız olduğu düşünüldüğünde dindarlığın boyutlarını tespit etmenin ve dindarlık tipolojisi oluşturmanın güçlüğü de ortaya çıkacaktır.⁶²

Her bireyin farklı dindarlık nitelikleriyle yaşıyor olması, kesin bir dindarlık tanımı yapılmasına engel olsa da dindarlıkla ilgili bazı genel değerlendirmeler yapılabilir. O halde ortaya konan görüşler bireysel özellikleri detaylı olarak yansıtmada yetersiz olsa da birtakım genel yargılara ulaşılmasını sağlayan bazı kriterler belirlenmiştir. Bunlar da dindarlığın daha kolay anlaşılabilirliğini sağlamıştır.

2.2. İslam'da Dindarlık

İslam inancına göre dinin kurucusu Allah'tır; bütün sahih dinler Allah 'tan gelmiş ve safiyetlerini korudukları sürece yürürlükte kalmışlardır. İslam'ın insan ve din telakkisi hem biyolojistlerin ileri sürdüğü şekliyle insanın evrimi, hem de bazı

⁶⁰ Veysel Uysal, *Türkiye'de Dindarlık Ve Kadın*, Dem Yayınları, İstanbul, 2006, s.74.

⁶¹ Kerim Yavuz, *Din Psikolojisinin Araştırma Alanları*, **Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 1982, V, s.87-108.

⁶² Yavuz, *Din Psikolojisinin Araştırma Alanları*, s.87-108.

düşünürlerin savunduğu dinin evrimi (çok tanrıçılıktan tek tanrıçılığa doğru gelişen evrim) iddialarıyla bağdaşmaz. İnsan başlangıçta Allah tarafından "en güzel bir kıvamda"⁶³ yaratılmıştır. Hz. Adem'den itibaren bütün insanlar, Allah tarafından gönderilen tevhit dininin esaslarını kavrayıp benimseyecek ve hayatlarını bu esaslara göre düzenleyecek seviyede zihni, ruhi ve bedeni kapasiteye sahip kılınmıştır. Allah'ın başlangıçtan itibaren insanlara bildirdiği dinin tevhit (Hanif) dini olduğu ve onların bu dini benimsemeye yatkın bir fitratta yaratıldığı⁶⁴ ifade edilmiştir.

Dindarlığın olgunluk mertebesinde, yaygın inanç ile uygulama biçimlerini kapsayan ve çok yönlü bir terim olan giderek Allah'a doğru yükselmek, O'nun mevcudiyetine gittikçe çoğalan bir şekilde katılmak ile her şeyin üstünde Allah'ta varlık bulmak söz konusudur. Dindarlık kavramına, insandan insana, toplumda topluma ve üyesi bulunduğumuz dinin kurallarına göre çeşitli manalar yüklendiğinden bir Hristiyan'la Müslüman'ın dindarlıkları değişik olabildiği gibi, aynı dinden olan insanların dindarlık görüşleri ile hayat biçimleri bazı ortaklıklar ve farklılıklar taşıyabilir. Kısaca anlatmak gerekirse bir bireyin dini görüşleri, hisleri, fikirleri, kuşkuvarı, dini tavır ve eylemleri, dine bakış açısı, dini kuralları değerlendirilme biçimi gibi tüm dini görüntüsü kişinin dini kimliğini veya dindarlığını meydana getirmektedir. Yani dini karakter veya dindarlık, dini inanca göre oluşan ve gelişen tüm tutumların belli bir sisteme göre konumlandıkları bilinç ve bilinç dışının ortaklaşa oluşturdukları karmaşık ve kompleks bir yapıdır. Bu yapıda intibakın doruk noktası Allah'a uyum arz eder ve dünyevi yaşam, bu uyumun miktarına göre anlam taşır.⁶⁵

Bilindiği üzere, kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim dindarlık bakımından insanları mü'min, münafık ve kâfir olmak üzere üç ana tipe ayırırken İslam tasavvuf geleneğindeki yedi nefis mertebesi de (nefs-i emmâre, nefs-i levvâme, nefs-i mülhime, nefs-i mutmainne, nefs-i râziye, nefs-i marziyye ve nefs-i kâmile) dinsel yaşayışın aşamaları olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte İslam bilginlerinin bazı tasnifleri de dinsel yaşayış aşamaları olarak değerlendirilebilir. Örneğin; Gazali'nin imanı taklit,

⁶³ Tîn Suresi 95/4.

⁶⁴ Rum Suresi 30/30.

⁶⁵ Hayati Hökelekli, Dini Kişiliğin Kuruluşunda İradenin Rolü, *Diyanet Dergisi*, XXI, 2, Nisan-Mayıs-Haziran 1985, s.21.

ilim ve zevk olmak üzere üç aşamada ele alışından hareketle onun dinsel yaşayışı üç aşamada incelediği söylenebilir. Taklit aşamasında, kişinin çevresinden sunulan dini esasları olduğu gibi araştırma ve sorgulamaya ihtiyaç duymaksızın kabul etmesidir. İkinci aşamayı oluşturan ilim aşamasında ise dine ilişkin bir takım araştırmalar yaparak, dinin aslını delilleriyle öğrenme söz konusudur. Üçüncü ve son aşama olan zevk, inancın sırlarını çözmek, ona dair marifete ulaşmaktır.⁶⁶

İslam dinindeki dindarlık tarzlarını araştıran Hodgson ise üç tip dini deneyim ya da dindarlık stilinden bahseder. Bunlardan ilki ‘Kozmik dindarlıktır, bu kozmosun uyumunu bireyin yaşamına aktarmak olarak özetlenebilir. Diğer tebliğ edilen din ile onu onaylamaya bağlı “kerigmatik” tarzıdır ki, bu ilahi dinler bakımından değer taşıyan ve çoğunlukla ilahi kitabın okunması, tekrarlanması, hissedilmesi ve onayına dayanan dindarlık şeklidir. Son tip dindarlık olarak nefis kontrolü ile şahsi vicdanını hissetmek ve denetleyerek nefsin köklerine gidip geniş manalara ulaşabilmeyi anlatır.⁶⁷

2.3. Problematik Olarak Dindarlık

Dindarlığın tanımı, çeşitleri ile boyutlandırılması mevzusunda ortak bir görüş mevcut değildir. Bu nedenle dindarlık kavramının çeşitli araştırmalarda çok farklı tarzda tanımlandığı görülmektedir. Bu bağlamda dindarlık inançlar, eylemler, iman, kişisel deneyim, bilinç, karakter gibi kavramlara öncelik verilerek açıklanmaya çalışılır.⁶⁸

Ayrıca dindarlık (religiosity) ve maneviyat (spirituality) çoğu zaman yakın anlamda, nerdeyse eş anlamlı görülürken kimi zamanda bu kavramların birbirinden çok farklı olduğu düşünülür. Bu sebeple belli bir dini görüşün bakış açısı içinde biçimlenen dini yaşayışa dindarlık; varoluşa mana katan kişisel inanç ile aidiyetlere de maneviyat adı verilir. Bu durumu şu şekilde ifade etmek mümkündür:

Zamana ve biçime bağlı ibadetleri tespit edilmiş kurullarla yapısına uygun bir tarzda yerine getirme, ibadet mekânlarına gitme, dini etkinliklere iştirak etme, kutsal kitaptan dualar okuma gibi ilahi olanın belli bir gelenek içinde dışa yaşanması “dindarlık” kavramı kapsamında değerlendirilebilir. İlahi olana gönülden ve kişisel

⁶⁶ Mehmet Aydın, *Din Felsefesi*, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İzmir, 1987, s.16.

⁶⁷ Marshall G.S. Hodgson, *İslamın Serüveni, Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih*, I, (Çev. İ. Akyol, S. Demirci Vd.), İz Yayınları, İstanbul, 1993, s.319-378.

⁶⁸ Peter L. Benson, Eugene C. Roehlkepartain and Stacey P. Rude, “Spiritual Development in Childhood and Adolescence: Toward a Field of Inquiry”, *Applied Developmental Science*, 2003, 7/3, s. 206–207.

bağlılık anlamına gelen hisler ve fikirler, içten okunan dualar, ilahi temeli olmayan halk inançları ise daha çok “maneviyat” alanına girer.⁶⁹ Yani dindarlık, kişinin geleneksel-kurumsal sisteme göre gözlenen davranışlarıyla ilişkiliyken, maneviyat ise gözlenemeyen yaşantıları ifade etmektedir. Ancak bu tür bir ayrımı genelleştirmemek gerekir. Çünkü dindarlık, kurumsal ve geleneksel dine kişisel olarak bağlanma olduğuna göre kendi içinde belli ölçüde maneviyatı barındırmaktadır. Bununla birlikte özellikle vurgulamak gerekir ki maneviyatın kapsamı dindarlıktan daha geniştir. Bu konuda Moreira-Almeida, Lotufo ve Koenig’in tespitleri aydınlatıcı olabilir. Onlara göre ister dinî bir topluluk içerisinde ve ibadetlerin ifasıyla olsun isterse olmasın, hayatın anlamına yönelik arayışlarının neredeyse tamamı maneviyat kapsamında değerlendirilebilir.⁷⁰

Buradan hareketle dindarlık, kurumsal dinin özümsemiş içselleşmesi şeklinde ifade edilebilir. Ancak maneviyatın hem kurumsal dine bağlı hem de belirli dini geleneğe bağlı olmaksızın aidiyetsiz inanma şeklinde yaşandığı söylenebilir. Buraya kadar yapılan açıklamalara dayanarak dindarlık olgusunun en azından üç farklı biçimde kavramlaştırıldığı söylenebilir:

- Dindarlık, bütünüyle kurumsal dinî inanç ile öğretilerin kişisel tecrübesinden oluşur.
- Dindarlık, kurumsal din ile ilişkisi olmayan, çoğunlukla maneviyat ismi altında varoluşa anlam katan bireysel yaşantılardır.
- Dindarlık, nispeten kurumsal dinle alakalı olsa da, temelde kişisel maneviyat altında yaşanan duyuş ile düşüncülerdir.

Yapılan tanımlar ve kavramlaştırmalardan hareketle genel bir çerçeve çizilecek olursa, bir kişinin mensup olduğu diniyle duygusal, düşünsel ve davranışsal açıdan ilgili olması “dindarlık” olarak nitelendirilebilir. Ancak bunun nasıl ölçüleceği bir başka temel sorunu oluşturmaktadır. Bu noktada en azından; a) kişinin kendisini dindar olarak algılaması, b) çevresinin onu dindar olarak nitelendirmesi, c) geçerli ve güvenilir ölçekler vasıtasıyla bireysel dindarlığın yönünün ve yoğunluğunun belirlenmesi olmak

⁶⁹ Robert A. Emmons, *Kişilik Psikolojisinde Dinin Önemi Üzerine Bir Giriş*, (Çev. M. Koç), *Tabula Rasa Dergisi*, 2005, 5/14, s.156.

⁷⁰ Alexander Moreira-Almeida, Francisco Neto Lotufo and Harold G. Koenig, “Religiousness and Mental Health: A Review”, *Journal: Revista Brasileira de Psiquiatria*, 2006, 28/3, s.243.

üzere üç temel sorunla karşılaşmaktadır. Buna bir de: “Dindarlık olarak ifade edilen şey gerçekten dindarlık mı, yoksa başka bir şey mi?” sorusu eklenecek olursa mesele içinden çıkılmaz bir hal almaktadır.⁷¹

Glock ve Stark’dan hareketle dindarlık “duygu/tecrübe”, “düşünce/inanç”, “davranış/ibadet”, “etki/gündelik hayatı yönlendirme” ve “bilgi/inanılan dine yönelik malumat” olmak üzere beşli bir kategoride ele alınmaktadır. İslam kültürü bağlamında dindarlığın “iman”, “ibadet” ve “ahlak” olmak üzere üçlü bir şekilde değerlendirilmesi ise bilginin yerelleştirilmesi bağlamında hem daha anlamlı hem de daha işlevsel kabul edilebilir.⁷²

Freud’un dindarlığı, zorlanıma (zwang) dair geriye dönüşü ifade eden (regresif) bir arzuya dayandırmakta olduğunu belirtmektedir. Çünkü Freud’a göre her durum bebeğin çaresizlik hissi ve baba gibi kuvvetli bir koruyucu bulma isteği ile başlar. Davranışçı psikoloji akımının savunucularından Pavlov dindarlığı, içgüdüsel bir kavramla güven arayışının ifadesi şeklinde tanımlamıştır. Çünkü ona göre, insan doğada karşılaştığı zorlukların çaresizliği karşısında içgüdüsel bir şekilde genetik yol ile aktarılan dini bağlar geliştirmiştir.⁷³

Hiemelfarb için dindarlık, bir kişinin üyesi olduğu dine ait olan ilgilerle, inançlarla ya da faaliyetler ile meşgul olma düzeyidir. Roof da dindarlığı, tabiatüstü veya yüksek değerlere dair bireyin inanç ve eylemlerinin kurumsallaşması veya kurumsallaşmamış şekilleri şeklinde tanımlamaktadır.⁷⁴

Dindarlığı varoluşsal seviyede anlam arayışıyla ilişkilendiren Frankl “Hayatın anlamını sorgulamanın dindar olmak anlamına geldiği” şeklindeki Einstein’in görüşüne, Paul Tillich’in “Dindar olmak demek, var oluşumuzun anlamına dair ciddi bir soru

⁷¹ Asım Yapıcı, Türk Toplumunda Cinsiyete Göre Dindarlık Farklılaşması: Bir Meta-Analiz Denemesi *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17:2 (2012), s.1-34.

⁷² Charles Y. Glock, Dindarlığın boyutları üzerine, (Çev. M. E. Köktaş, Din Sosyolojisi, Y. Aktay, M. E. Köktaş), Vadi Yayınları, Ankara, 1998, s.252-274.

Rodney Stark and Charles Y. Glock, “Dimension of Religious Commitment”, Roland Robertson (Edit), *Sociology of Religion*, Penguin, New York, 1976, s.253-256.

⁷³ Abdülkerim Bahadır, *İnsanın Anlam Arayışı Ve Din*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2002, 139-140.

⁷⁴ Murat Yıldız, *Ölüm Kaygısı Ve Dindarlık*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2006, 89.

sormak demektir.” fikrine dikkat çekmektedir. Çünkü ona göre dindarlık hayatın anlamıdır.⁷⁵

Maslow, dindarlığın, ulu bir varlığa körü körüne bağlanmak yerine kişinin kendini gerçekleştirme sürecinde sahip olduğu değerlerini sahiplenmesiyle ortaya çıkacağını savunmaktadır. Çünkü insanın kendini tamamlaması dışarıdan gelen kurallar ve kendini zorlaması sonucunda değil de bizzat onun özgür olması ile gerçekleşmektedir. Günay dindarlığı, “Kutsal olanın yahut onun özel bir formu olmak itibariyle belli bir dinin muayyen zaman ve şartlarda belli kişi, grup ya da toplum tarafından yaşanması” biçiminde ifade etmekte⁷⁶ ve Wach’ın onu, “yaşanan din” diye kısaca özetlemek olduğunu ifade etmektedir. Buna yakın şekilde Uysal da, “İnançlı ya da her hangi bir dine mensup kişilerin dini yaşantılarıdır” diye bir dindarlık tanımı oluşturarak Wach’la aynı görüşü paylaşmaktadır.⁷⁷ Benzer bir ifade ile dini, “Bir halk grubunun onun vasıtasıyla beşer hayatının temel problemlerine çözümler aradığı bir inanç ve pratikler sistemi” olarak anlatan Yinger için ise dindarlık, “onun yaşanan biçimini “ anlatmaktadır. Benlik psikolojisi savunucularından Erikson, Kohut ile Winnicott ise dindarlığı, “Anne-baba karakterinde bir Tanrı’nın varlığına sığınma arayışı” olarak belirtmektedir.⁷⁸ Özetle Wach, Yinger, Günay ile Uysal’a göre dindarlık dinin yaşanan boyutu iken; Erikson, Kohut ile Winnicott’a göre ise o bireyin sığınma ihtiyacının doğal sonucudur. Mörth’ü baz alarak Köktaş dindarlığın, “Empirik bir yapıda olabilen, insanın ait olduğu grubun uzlaşmasına uygun dini olarak sıfatlandırılabilen tutum, tecrübe, davranış tarzlarının tümü” olarak algılanabileceğini belirtmektedir. Subaşı, farklı tanımlardan hareket ederek dindarlığı, “Bireyin dinsel yapısıyla kurduğu bağlılık düzeyinin öznel ifadesi” şeklinde tanımlamaktadır.⁷⁹

Okumuş’a göre dindarlık; “Kişinin iman-amel boyutunda ortaya koyduğu dini tavır, deneyim ile davranış şekli, yani mensup olunan dinin emir ve yasakları düzleminde yaşamayı ifade eden; inanç, bilgi, deneyim, ibadet, etki organizasyon vb.

⁷⁵ Bahadır, *İnsanın Anlam Arayışı ve Din*, s.75.

⁷⁶ Ünver Günay & Celalettin Çelik (Ed.), *Dindarlığın Sosyo – Psikolojisi*, Karahan Yayınları, Adana, 2006, s.22-23.

⁷⁷ Uysal, *Türkiye’de dindarlık ve kadın*, s.74.

⁷⁸ Bahadır, *İnsanın Anlam Arayışı ve Din*, s.140.

⁷⁹ Semra Karakaya, *Dindarlık Ve Kişilik Arasındaki İlişki, Allport Ve Fromm’un Karşılaştırmalı Analizi (Yüksek Lisans Tezi)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2008, s.21-24.

boyutları olan bir olgudur.⁸⁰ Akgül de dindarlığı, “Hayattan zevk alma ve mutluluk ile iç içe gerçekleşen inanç, duygu, algı ya da tutum ve davranışların bütünlüğü”⁸¹ olarak ifade etmektedir. Burada belirtilen tanım ile kavramlaştırmaların dindarlığın farklı boyutlarının temel alınarak yapıldığını söylemek gerekir.

Dindarlık kavramının anlaşılabilmesi için dindar insanın kim olduğu veya dindar olmanın ne anlatmak istediğine bakmanın konunun daha iyi anlaşılması için faydalı olacaktır. Bu anlamda, Bilgin dindar olmayı, “Dinî yaşama halidir”⁸² diye tanımlarken dindarlığın, insanın özel hayatında ya da kamusal alanda dini kurallarla ritüelleri uygulaması ile kendini gösterdiğini anlatmaktadır. Ona göre dindar, yaşama bakışı ve hayat tarzı olarak “din”i referans kabul eden, dinî emir ve yasakları yerine getirme çabasında olan kişidir. Fakat bunları tamamıyla ifade etmediğinden dindarlar, dini yaşama boyutları bakımından birbirlerine kıyasla değişiklik gösterirler.⁸³ Mehmedoğlu, dindar kişiyi, “Her türlü davranışının sebeplendirilmesinde dini motiflerin etkisi altında davranışta bulunan kişi”⁸⁴ olarak ifade etmektedir.

2.4. Dindarlık Çeşitleri

2.4.1 Özsel (İçsel) Dindarlık / Bireysel Dindarlık

Dindarlık, yaşama ve hissetme yönüyle özsel(içsel)- bireysel bir olgudur.⁸⁵ Başka bir ifadeyle dindarlık, bireysel tecrübe yönüyle subjektif bir karakter taşır.⁸⁶ Subjektif din, dinin fertlerde yaşayan ve derinleşebilen köküdür. Ferdin iç benliğine ait olan subjektif dindir.⁸⁷

2.4.2 Kültürel Dindarlık

⁸⁰ Okumuş, *Bir Din İstismarı Olarak Gösterişçi Dindarlık*, s.95.

⁸¹ Mehmet Akgül, “Yaşlılık Ve Dindarlık, Dindarlık, Hayattan Zevk Alma Ve Mutluluk İlişkisi-Konya Huzurevi Örneği”, *Dini Araştırmalar*, 2004, VII, (19), s.23.

⁸² Vejdi Bilgin, Popüler Kültür ve Din, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2003, 12 (1), s.195.

⁸³ Karakaya, Dindarlık Ve Kişilik Arasındaki İlişki, Allport Ve Fromm’un Karşılaştırmalı Analizi, 24.

⁸⁴ Ali Ulvi Mehmedoğlu, *Kişilik ve Din*, Dem Yayınları, İstanbul, 2004, s.43.

⁸⁵ Ahmet Onay, *Dindarlık Etkileşim ve Değişim*, Dem Yayınları, İstanbul, 2004, s.197.

⁸⁶ Taş, *Sosyolojik Din Tanımları*, s.18.

⁸⁷ Yümni Sezen, *İslam’ın Sosyolojik Yorumu*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2004, s.93-96.

Dindarlık, tezahürleri yönüyle de sosyal bir olgudur.⁸⁸ Toplumsal yansımaları açısından objektif ve gözlemlenebilir bir özelliği haizdir⁸⁹. Objektif din ise dinin nesnelleşmesi, müesseseseleşmesi, adet ve gelenekleşmesidir. Yani ibadet ve amellerle oluşmasıdır.⁹⁰

Özsel(içsel)Dindarlık/Bireysel Dindarlık ile Kültürel Dindarlık ayrımı aslında iki türlü dindarlık anlamında ziyade, bir bütünün iki ayrı cepheden görünüşü anlamındadır. Burada yaşanan dinin iki veçhesi söz konusu olmaktadır.⁹¹

2.5. Dindarlığın İnsan Psikolojisine Etkileri

2.5.1 Birey ve Dindarlık

Dünyayı anlama, kendini o dünyada her hangi bir yere yerleştirme modeli olarak işlev gören din, benlik ve kişilik gelişimindeki önemli etkenlerden birisidir. Dini yönden eksikliğin mevzu bahis olduğu bir kişilik yapısı, henüz gelişimini tamamlamamış yani olgunlaşmamış kabul edilir. Çünkü din kişinin hayatına anlam kazandıran, kişiye umut, teselli, güven ve asıl değerini veren temel bir öğedir. Din, insana yönelik mesajları ile benlik bilincini, değerini yükselten ve koruyan güçlü bir yapıya sahiptir.⁹² Başka bir deyişle; dindarlık, evrenin tamamını kuşattığı gibi insan ruhunun ve benliğinin şekillenmesinde büyük etkiye sahiptir.

Benlik saygısı gelişiminde esas etkenlerden olan ve insanın varlığını emniyet altına alan, koruma, güvenme, dayanma ve sığınma gibi ihtiyaçlarının giderilmesinde, Allah inancının çok büyük etkisi vardır.⁹³

İnsanın, kendi değerinin bilincinde olması ve yaratıcı gücünü ortaya koymak sebebiyle bir varlığa inanmak durumundadır. Zira insan kendisinden daha büyük, daha ulu bir şeyin parçası olduğunu hissettiği zaman yaşamı anlam kazanır. Bu nedenle yüksek seviyede organize olmuş dini inançlara sahip kişiler kuvvetli “ben” (ego)

⁸⁸ Onay, *Dindarlık Etkileşim ve Değişim*, s.197.

⁸⁹ Taş, *Sosyolojik Din Tanımları*, s.18.

⁹⁰ Sezen, *İslam'ın Sosyolojik Yorumu*, s.93-96.

⁹¹ Sezen, *İslam'ın Sosyolojik Yorumu*, s.93-96.

⁹² Spilka,B.,Schaver,P. & Kirkpatrick,L.,A Attribution Theory For The Psychology Of Religion,Journal Fort He Scientific Study Of Religion, 24 (1), 1985, pp. 1-18.

⁹³ Bozkurt Koç, Kişilik ve Din ,*Tabula Rasa Dergisi*, 4, Ocak-Nisan 2002, s. 93.

yapısına sahip olurlar ve kişiliklerinin kuvvetli, zayıf taraflarını bilinçli ve gerçekçi bir biçimde görür ve kabul ederler.⁹⁴

Tevhid, davranışa şekil veren bir özellik kazandığı zaman, insanların hayatını ve karakterini inanılmaz bir şekilde değiştirir, onlara cesaret duygusu verir ve kendine saygı kazandırır. Bu nedenle kişinin dünyadaki konumu, onu nihai şekilde kozmosun ötesine taşıyacak olan ruhi yolculuğu için de mukaddime teşkil eder.⁹⁵

Dindar kişi kendisine, kendi türünde ve dünyada yaşananlara karşı tarifsiz bir coşku ve saygının birleşimi olan hayranlık duyabilen bir insandır. Gerçekte kişinin kendisini sevmesi ile başka insanları da sevebileceğini, başka insanları sevdiği için de kendisini sevdiğini ifade etmek mümkündür. Yani burada etkileşimin çift yönlü olması söz konusudur.⁹⁶

2.6. Kadın Söylemi Üzerinden Dindarlık

Batılı kaynaklarda kiliseye bağlılık, kilisenin organizasyonlarına devamlı katılma, dua etme, İncil'den bölümler okuma iç güdümlü dindarlık bakımından kadınların erkeklere oranla daha dindar olduğu şeklindeki bulgular yaygın bir şekilde kabul görmektedir.⁹⁷ Hatta Beit-Hallahmi: “Dindarlık ve dinî ilginin hemen hemen her türlü ölçümünde kadınların erkeklerden daha yüksek puan aldığını” ifade etmektedir.⁹⁸ Yine, “dinî inanç ve dinî davranışlar üzerinde yapılan çalışmalarda kadınların erkeklere nispetle daha dindar olduğunu” ifade eden Miller ile Hoffman’a göre: “Kadınlar dinî organizasyonlara daha sık katılmakta, dinsizliğe daha az eğilimli, inançlarında ise daha samimi ve sadık bir duruş sergilemektedir.”⁹⁹

⁹⁴ Nurten Kımtır, *Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi* (Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2008, s.100.

⁹⁵ Ali Köse, “İman”, *İslam Ansiklopedisi*, XXII, T.D.V. Yayınları, İstanbul, 2000, s.215.

⁹⁶ Kımtır, *Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi*, s.104.

⁹⁷ Fatma Gül Cırhinlioğlu, *Din Psikolojisi*, s.79-86.

⁹⁸ Benjamin Beit-Hallahmi, *Prolegomena To The Psychological Study Of Religion*, Associated University Presses, London - Toronto, 1989, pp.65.

⁹⁹ Alan S. Miller and John P. Hoffmann, “Risk and Religion: An Explanation of Gender Differences in Religiosity”, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 1995, 34/1, pp.63.

Dinî hayatın çeşitli şekillerde ele alındığı çalışmalarda, bazı kısımlarda kadınların, bazılarında da erkeklerin daha dindar olduğu öne sürülmektedir. Örneğin Kendler ile arkadaşlarının düşüncesine göre, kadınlar “genel dindarlık”, “sosyal dindarlık”, “Allah’a bağlılık”, “tövbe” boyutlarında; erkekler ise “otoriter/yargılayıcı Allah inancında” daha fazla puan almıştır.¹⁰⁰

Türkiye’de yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara dayanarak yargıda bulunmak oldukça zordur. Örneğin, Yapıcı’nın üniversite öğrencileri üzerine gerçekleştirilen bir çalışmada kadınların “dinin etkisini hissetme”, “dua etme”, “tövbe etme”, “dine önem verme” ve “özel dindarlık algısı” bakımından erkeklere oranla anlamlı derecede daha yüksek puan aldığı fakat “Allah’ın varlığını iç dünyada hissetme”, “namaz kılma”, “oruç tutma” ve “iç güdümlü/dış güdümlü dinsel yönelim” bakımından iki grup arasında anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir.¹⁰¹ Mehmedoğlu’nun bulgularına göre kadın ile erkek arasında “inanç” açısından çok büyük bir farklılık mevcut değildir. Fakat “ibadet”, “tecrübe”, “bilgi” ile “etki” boyutları bakımından erkekler kadınlara oranla daha dindar görünmektedir.¹⁰² Bu noktada Allport’a dayanarak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Dindarlık konusunda kadın ile erkek arasındaki farklılıklar % 20’yi nadiren geçmektedir.¹⁰³ Bu ise cinsiyetler arasında dindarlığının farklı iki uçta yer almadığı ve her iki cinsiyet arasındaki farklılıkların çok az değişiklik gösterdiği anlamına gelmektedir.

Sullins, Müslümanlar ile Yahudiler arasında gerçekleştirilen bir çok araştırmada kadınlara oranla erkeklerin daha dindar olduğu şeklinde bulgulara ulaşıldığından bahsetmektedir.¹⁰⁴ Nitekim Türkiye’de gerçekleştirilen alan araştırmalarının bir kısmı Sullins’in tespitlerini destekler mahiyettedir. Ancak Türkiye’de yapılan çalışmalar genelleme yapmaya elverişli değildir. Zira kadınların erkeklerden yahut erkeklerin kadınlara oranla daha çok dindar olduğunu ortaya koyan çalışmaların yanı sıra dindarlık açısından kadın ile erkek arasında anlamlı farklılıkların olmadığını tespit eden araştırmalar da vardır. Ancak ulaşılan sonuçlar kadınların kısmen erkeklerden daha

¹⁰⁰ Kenneth S. Kendler ve Diğ., “Dimensions of Religiosity and Their Relationship to Lifetime Psychiatric and Substance Use Disorders”, *American Journal of Psychiatry*, 2003, 160/3, pp. 496-503.

¹⁰¹ Asım Yapıcı, *Ruh Sağlığı ve Din*, Karahan Yayınevi, 2013, s.178-180.

¹⁰² Mehmedoğlu, *Kişilik ve Din*, DEM Yayınları İstanbul, 2004, s.162.

¹⁰³ Gordon W. Allport, Birey ve Dini, Çev. B. Sambur, Elis Yayınları, Ankara, 2004, s.55.

¹⁰⁴ Sullins, “Gender and Religion”, pp.838-880.

dindar olduğu şeklinde değerlendirmeler yapmaya elverişli gibi durmaktadır.¹⁰⁵ Bu bağlamda Cirhinlioğlu ve Ok tarafından 11 ayrı görgül araştırmanın bulgularının incelendiği meta-analitik bir çalışmada, kadınların erkeklere oranla daha dindar olduğu, fakat cinsiyetler arasındaki farklılığın zayıf olduğu yönündeki tespitler dikkat çekicidir.¹⁰⁶ Bu durum cinsiyetler arasında dindarlığının iki farklı uçta bulunmadığını, dolayısıyla kadın ile erkek arasındaki farklılıkların çok az olduğu anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte genel anlamda dindarlığı etkileyen pek çok faktörün olduğu, cinsiyet faktörünün başka faktörlerle birleşerek dinî yaşantıyı etkilediği yönünde tespitler yapılmaktadır. Örneğin Çelik, Konya’da yaptığı bir araştırmasında kadınların çalışıyor olup olmamasına göre ibadet davranışlarının değiştiğini tespit etmiştir.¹⁰⁷ Yine Almanya’da yaşamını devam ettiren Türk işçileri üzerinde yaptığı araştırmasında Taştan, namaz kılma açısından her ne kadar cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmasa da, iş yaşamının içinde olan kadınların erkeklere göre daha az namaz kıldığını anlatmaktadır.¹⁰⁸

Fırat’ın üniversite eğitimi gören gençler üzerinden topladığı bulgulara göre dindarlık bakımından cinsiyetler arasındaki değişiklikler çok net ve belirgin olmamakla birlikte, bayanlar erkeklere göre inanç boyutunda daha şüpheli bir tavır sergilemektedir.¹⁰⁹ Bayyigit yine üniversitede okuyan gençler üzerinde yaptığı ankete dayanarak bayanların irrasyonel inanç ve kararsızlık, erkeklerin ise rasyonel inanç ve inançsızlık eğilimlerinin daha fazla olduğunu söylemektedir.¹¹⁰

Eğitimli erkeklerin dinî reddetme seviyesinin kadınlarınkinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Farklı bir çalışmada ise kadınların erkeklerden daha fazla dinî şüphe taşıdıklarını ifade etmektedir. Şüphesiz bu tür sonuçlar kadın dindarlığının sosyal

¹⁰⁵ Fatma Gül Cirhinlioğlu & Üzeyir Ok, Kadınlar mı Yoksa Erkekler mi Daha Dindar?, ZFWT: Zeitschrift für die Welt der Türken 2011, 3/1, s. 121-141.

¹⁰⁶ Cirhinlioğlu, Ok, Kadınlar mı Yoksa Erkekler mi Daha Dindar?, s.133.

¹⁰⁷ Celalettin Çelik, *Şehirleşme ve Din*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2002, s.225.

¹⁰⁸ Abdulvahap Taştan, *Değişim Sürecinde Kimlik ve Din: Kayseri’den Yurt Dışına İşçi Göçü Olayının Kültürel Boyutu*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri, 1996, s.89.

¹⁰⁹ Fırat Erdoğan, *Üniversite Öğrencilerinde Allah İnancı ve Din Duygusu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 1977, s.91.

¹¹⁰ Mehmet Bayyigit, *Üniversite Gençliğinin Dini İnanç, Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma*(Yayınlanmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 1989, s.176.

değişme aşamasında kısmî bir dönüşüm geçirdiğini de göstermektedir.¹¹¹ Bilineceği üzere dindarlık seviyesinin değişiklik göstermesinde sadece cinsiyet değil, bunun yanında başka etkenler de etkilidir. Ülkemizde yapılmış olan çalışmalarda dindarlığın değişik kriterlerden hareket ederek tanımlandığı, farklı şekillerde ölçülmeye çalışıldığının unutulmaması gerekir. O zaman kadının dindarlığı konusunda elde edilen sonuçların kullanılan dindarlık ölçütlerine ve araştırmanın yapılmış olduğu grubun özelliklerine göre değişebileceği de dikkatlerden kaçmaması gerekir. Bu bağlamda kadın dindarlığının bireysel ve çevresel etkenlerden beslendiğini söylemek mümkündür. Sosyal hayatta yaşanan hızlı değişime ve modernleşme süreci içerisinde kadınların dindarlık anlayışının dönüşüm sürecine girdiğini eklemek gerekir.¹¹²

Cinsiyet-dindarlık ilişkisini konu edinen nicel ve nitel çalışmalar incelendiği zaman, kadın dindarlığının daha çok taklidî, geleneksel ve törensel bir karakter taşıdığı, dolayısı ile onların mevlit ve hatim gibi dini törenlere daha fazla katıldığı, kutsal olan gecelerde ve günlerde ibadet etmeye daha çok ilgi gösterdikleri görülmektedir. Bununla birlikte kadınların dindarlığının özellikle bilgi boyutunda erkeklere nispetle daha zayıf kalması, onların doğru/sahih bilgidan ziyade, halk dindarlığı içinde kulaktan kulağa yayılarak sanki sahihmiş gibi temsil imkânı bulan sihirli, sırlı ve mitsel bilgilerden beslenerek şekillendiği düşünülebilir.¹¹³

Günah ile sevap duygusunun erkeklere göre kadınlarda daha çok geliştiği, bu sebeple onların dindarlıklarının şekillenmesinde belirgin olarak bu iki duygunun etkisinin olduğu düşünülebilir. Bu da Türk toplumunda kadın dindarlığı ataerkil toplumsal cinsiyet kalıplarından beslenmesiyle ilişkili olabilir. Zira kız çocuklarının eğitim ve yetiştirilme biçimi onların dine yönelmelerini besleyen faktörler arasındadır. Nitekim aile ve çocuk yetiştirmeye önem veren kadınların aileyi yapısal olarak koruması sebebiyle dine daha ilgili ve sıcak bir tutumla yaklaştıkları söylenebilir. Tahsil düzeyi düşük kadınların erkeklerden daha dindar, yüksek kadınların ise ya erkeklerden daha az dindar çıkması veya her iki cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemesi

¹¹¹ Ali Rıza Aydın, *Dini İnkârın Psiko-Sosyal Nedenleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 1995, s.154-155.

¹¹² Abdulkerim Bahadır, *Ergenlik Döneminde Dini Şüphe ve Tereddütler*, H. Hökelekli (Edit), Gençlik Din ve Değerler Psikolojisi, DEM Yayınları, İstanbul, 2006, s. 363.

¹¹³ İlkay Şahin, *Değişim Sürecinde Bir Anadolu Kasabasında Kadın Dindarlığı*, Ü. Günay ve C. Çelik (Edit), Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi, Karahan Yayınları, Adana, 2006, s.333-334.

dikkat çekicidir. Bu durum sekülerleşme-yükseköğretim ilişkisini akla getirmektedir. Sekülerleşme geleneksel ve dinî olan hususları sorgulayıcı, hatta yerine göre dışlayıcı bir tutum içerisinde olduğu için, yükseköğrenim gören kadınlar dinî-geleneksel değerleri erkeklere nispetle daha az önemseme eğilimi gösterebilirler. Kuşkusuz üniversite ortamının göreceli özgürlük sağlaması da bu hususu etkileyen faktörler arasında sayılabilir.¹¹⁴



¹¹⁴ Asım Yapıcı, Türk Toplumunda Cinsiyete Göre Dindarlık Farklılaşması: Bir Meta-Analiz Denemesi, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17:2 , 2012, s.1-34.

III. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde anket vasıtası ile toplanan verilerin analizi neticesinde saptanan bulgular ile yorumlar yer verilmiştir.

3.1. Katılımcıların Demografik Yapısıyla İlgili Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde örneklem grubu içerisinde yer alan kadınların yaş, medeni durum, nüfus ile ilgili bulgular, öğrenim durumları, çalışma ve gelir durumu, kendilerinin ve eşlerinin mensup oldukları bölgeler, nasıl evlendikleri gibi demografik bilgiler hakkında bulgular yer almaktadır.

3.1.1. Yaş

Tablo 1: Katılımcı kadınların yaşları ile ilgili bulgular

Yaş Grupları	n	%
19 Yaş ve Altı	8	7,8
20-29 Yaş	30	29,4
30-39 Yaş	33	32,4
40-49 Yaş	23	22,5
50 Yaş ve Üstü	8	7,8
Toplam	102	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere, aile içi şiddete maruz kalan ve araştırmaya katılan kadınların %7,8’i 19 yaş ve altında, %29,4’ü 20-29 yaş grubunda, %32,4’ü 30-39 yaş, %22,5’i 40-49 yaş ve %7,8’ü 50 yaş ve üzeri yaş grubundadır.

Tablo 1’e göre şöyle bir sınıflandırma yapabiliriz: Araştırmaya katılan kadınların çoğunluğu genç yaş grubundadır. Bu da % 69,6’ya tekabül etmektedir. Orta yaş grubunda olanların oranı ise % 22,5’dir. 50 yaş ve üzeri olan kadınların oranı % 7,8 olarak temsil edilmektedir. Bu verilere göre 20 ve 40 yaş arası yaşlara mensup kadınların bu tür araştırmalara katılım sağlamada daha cesur davrandıkları söylenebilir.

3.1.2. Katılımcı Kadınlara Ait Medeni Duruma Dair Bulgular

Tablo 2, örneklem grubundaki kadınların medeni durumlarını göstermektedir.

Tablo 2: Katılımcı kadınların medeni duruma göre frekans ve yüzde dağılımı

Medeni Durum	n	%
Evli	80	78,4
Boşanmış	16	15,7
Dul	6	5,9
Toplam	102	100,0

Tablo 2'ye göre evli kadınların oranı %78,4'dür. Araştırmaya katılan kadınlardan eşinden boşanmış olanların %15,7 orana sahip oldukları görülmektedir. Eşi ölüp dul kalan kadınların oranı ise %5,9'dur.

3.1.3. Nüfus İle İlgili Katılımcılara Ait Bulgular

Nüfusla ilgili olan araştırma bulguları dört başlık altında yorumlanmıştır. Bunlardan ilki kadının sahip olduğu çocuk sayısı, ikincisi kadının kendisinin kaç çocuklu ailenin çocuğu olduğu, üçüncüsü evli oldukları sırada hanede kimlerle yaşadıkları ve son olarak da kadınların yaşadıkları evin mülkiyet durumlarını gösteren verileridir.

3.1.3.1.Çocuk Sayıları

Araştırmaya katılan kadınların çocuk sayıları incelendiğinde büyük bir kısmının 3'ten fazla çocuk annesi olduğu görülmektedir. Tablo 3, örneklem grubundaki kadınların çocuk sayılarını göstermektedir.

Tablo 3: Katılımcı kadınların çocuk sayılarına göre frekans ve yüzde dağılımı

Çocuk Sayısı Grupları	N	%
0	11	10,8
1-2	26	25,5
3-4	33	32,4
5 ve Üzeri	32	31,4
Toplam	102	100,0

Bu tabloya göre ankete katılan toplam 102 kadının 11'inin (% 10,8) hiç çocuk sahibi olmadığı görülmektedir. %25,5 oran ile 26 kadının 1 veya 2 çocuk sahibi olduğu, 33 kadının ise %32,4 oran ile 3 veya 4 çocuk sahibi olduğu görülmektedir. 5 ve üzeri çocuk sahibi olan 32 kadının oranı ise %31,4'tür. Tablodaki verilerden anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan kadınların 65'i %63,8 oran ile 3 ve üzeri çocuk sahibi olması dikkate değerdir.

3.1.3.2.Kadın Kaç Çocuklu Bir Ailenin Çocuğu

Bu kısımda kadınlara “Anne ve Babanızın Kaç Çocuğu Var?” sorusu yöneltilerek kadının kaç çocuklu bir ailenin çocuğu olduğu bulunmaya çalışılmıştır. Tablo 4 bu soruya verilen cevaplardan bulunan verileri göstermektedir.

Tablo 4: Katılımcı kadınların kaç çocuklu bir ailenin çocuğu olduğunun frekans ve yüzde dağılımı

Kadının Kardeş Sayısı Grupları	n	%
Tek Çocuk	4	3,9
1-2	2	2,0
3-4	8	7,8
5-6	20	19,6
7 ve Üzeri	68	66,7
Toplam	102	100,0

Tablo 4’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların %3,9’u anne babasının tek çocuğudur. Kadınların %2’sinin 1 veya 2 kardeşi vardır ve bu oran bu soruya verilen cevaplar içindeki en düşük orandır. 3 veya 4 kardeşi olan kadınların oranı %7,8’dir. %19,6 oranla 5 veya 6 kardeşe sahip olan kadınların oranı en yüksek ikinci orandır. Araştırmaya katılan ve bu soruya verilen cevaplar içinde en yüksek orana sahip olan 7 ve üzeri kardeş sayısına sahip olmak %66,7 oranla tabloda yerini almıştır. Araştırmaya katılan kadınların kendi sahip oldukları çocuk sayıları ile kardeş sayıları birlikte değerlendirildiğinde paralellik gösterdiği görülmektedir. Yani hane nüfusu olarak kalabalık bir ailede yetişmiş bir kadının eşiyle birlikte kurduğu ailede de çok çocuk annesi olarak ailesini kalabalıklaştırdığı görülmektedir.

3.1.3.3.Kadınların Evli Oldukları Sırada Hanede Kimler ile Birlikte Yaşadıkları

Araştırmada kadınlara “Evli olduğunuz sırada aşağıdakilerden hangisi veya hangileri ile birlikte kalıyordunuz?” sorusu yöneltilmiş ve verilen cevaplara ait frekans ve yüzde dağılımları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Katılımcı kadınların hanede kimler ile birlikte yaşadıklarına ilişkin bilgiler frekans ve yüzde dağılımı

Hanede Kimlerle Yaşıyor	n	%	Geçerli %
Yalnızca Eşiniz	11	10,8	10,9
Eşiniz ve Çocuklarınız	41	40,2	40,6
Eşiniz ve Çocuklarınız K.Valide,K.Peder	17	16,7	16,8
Eşiniz ve Çocuklarınız, K.Valide,K.Peder ve Eşinizin Kardeşleri	31	30,4	30,7
Eşiniz ve Çocuklarınız Anne Babanız ve Kardeşleriniz	1	1,0	1,0
Cevaplamayan	1	1,0	
Toplam	102	100,0	100,0

Tablo 5’e göre araştırmaya katılan kadınların %40,2 oran ile modern çekirdek aile olarak tanımlanan anne, baba ve çocuklardan oluşan ailede yaşadıkları görülmektedir. Yine araştırmaya katılan kadınlardan sadece eşleriyle yaşayanların oranı %10,8’dir. Bu iki araştırma bulgusu araştırmaya katılan kadınların yarısından fazlasının evli oldukları zamanda hayatlarını modern çekirdek aile yapısında sürdürdükleri görülmektedir. Ayrıca evli olduklarında sadece eşleriyle birlikte yaşayan kadınların oranı çocuk sayısı bulgularındaki hiç çocuğu olmayanların oranı ile aynı olması dikkat çekicidir. % 30,4 oranla eşiniz ve çocuklarınız, kayınvalide, kayınpeder ve eşinizin kardeşleri cevabını veren kadınların oranının yüksekliği de dikkat çekicidir. Yine eşi, çocukları, kayınvalidesi ve kayınpederi ile yaşayan kadınların oranı %16,7’dir. Araştırmaya katılan kadınlardan eşi, çocukları, kendi ebeveynleri ve kendi kardeşleri ile birlikte yaşayanların oranı ise %1’dir. Bu üç araştırma bulgusu ise, araştırmanın katılan

kadınların yarıya yakınının evli oldukları zamanda geleneksel geniş aile olarak tanımlanan aile yapısında hayatlarını sürdürdükleri görülmektedir.

3.1.3.4.Ev Mülkiyet Durumu

Katılımcı kadınların yaşadıkları evin kime ait olduğunu yansıtan bulgular aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 6: Katılımcı kadınların yaşadıkları evin mülkiyet durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Mülkiyet Durumları	n	%
Kirada	28	27,5
Kendine Ait Evde	38	37,3
Eşimin Anne Ve Babasının Yanında	30	29,4
Benim Anne Ve Babamın Yanında	3	2,9
Başka...	3	2,9
Toplam	102	100,0

Tablo 6'ya göre katılımcı kadınların %27,5'i kirada, %37,3'ü eşiyile birlikte mülkiyeti kendilerine ait evde, %29,4'ü eşinin ebeveynlerinin yanında, %2,9'u kadının kendi ebeveynlerinin yanında ve %2,9 da lojman gibi başka mülkiyet durumu olan evlerde yaşamaktadır.

3.1.4. Öğrenim Durumları

Öğrenim Durumları ile ilgili araştırma bulguları iki başlık altında yorumlanmıştır. Bunlar araştırmaya katılan kadınların öğrenim durumları ile eşlerinin öğrenim durumları olmak üzere iki alt başlık altında ele alınmıştır.

3.1.4.1.Katılımcı Kadınların Öğrenim Durumları

Katılımcı kadınların öğrenim durumlarını yansıtan bulgular aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 7: Katılımcı kadınların öğrenim durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Kadınların Öğrenim Durumları	n	%
Okuma Yazmam Yok	37	36,3
Okuryazarım	6	5,9
İlkokul Terk	24	23,5
İlkokul Mezunuyum	13	12,7
Ortaokul Mezunuyum	5	4,9
Ortaokul Terk	3	2,9
Lise Mezunuyum	5	4,9
Lise Terk	4	3,9
Üniversite Mezunuyum	5	4,9
Toplam	102	100,0

Bu tabloya göre, katılımcı kadınların %12,7'si ilkokul mezunuyken, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanların %4,9'ar oranlarının olduğu görülmektedir. % 23,5'i ilkokulu terk etmişken, % 2,9'u ortaokulu terk etmiş,% 3,9'u da liseyi terk etmiştir. Herhangi bir öğrenim hayatı olmamış ancak okuryazar olan katılımcı kadınların oranı ise %5,9'dur. Katılımcı kadınların öğrenim durumları bulgularına göre en yüksek orana sahip olan ve okuma yazması olmayan kadınların oranı ise %36,3'tür. Katılımcı kadınlara yöneltilen anketin bu sorusunda “ Üniversite Terk” seçeneğinin de olmasına rağmen verilen cevaplar arasında bu seçenek işaretlenmediği için tabloda yer almamıştır.

3.1.4.2.Eşlerinin Öğrenim Durumları

Katılımcı kadınların eşlerinin öğrenim durumlarını yansıtan bulgular aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 8: Katılımcı kadınların eşlerinin öğrenim durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Eşlerinin Öğrenim Durumları	n	%
Okuma Yazması Yok	9	8,8
Okur Yazar	6	5,9
İlkokul TERK	22	21,6
İlkokul MEZUNU	22	21,6
Ortaokul Mezun	12	11,8
Ortaokul Terk	12	11,8
Lise Mezun	7	6,9
Lise Terk	3	2,9

Üniversite Terk	3	2,9
Üniversite Mezunu	6	5,9
Toplam	102	100,0

Tablo 8'e göre, katılımcı kadınların eşlerinin %21,6'sı ilkokul, %11,8'i ortaokul, %6,9'u lise ve %5,9'u da üniversite mezunudur. Eşlerin % 21,6'sı ilkokulu, % 11,8'i ortaokulu, %2,9'ar oranlarla da liseyi ve üniversiteyi terk etmiştir. Herhangi bir öğrenim hayatı olmamış ancak okuryazar olan eşlerin oranı ise %5,9'dur. Eşlerin öğrenim durumları bulgularına göre herhangi bir öğrenim hayatı olmamış ancak okuryazar olanların oranı %5,9'durken okuma yazması olmayan eş oranı ise %8,8'dir. Katılımcı kadınların ve eşlerinin öğrenim durumlarına bakıldığında kadınların %77,7 toplam oranla ilkokul kademesini geçmeyen öğrenim hayatlarının olduğu, yine eşlerinin de 57,9 toplam oranla ilkokul kademesini geçmeyen eğitim seviyelerinin olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan aile içi şiddete sebep olan ve şiddetin süreklilik arz etmesine yol açan en önemli etken olarak eğitim eksikliğini göstermemiz yanlış olmayacaktır.

3.1.5. Çalışma ve Gelir Durumları

Çalışma ve Gelir Durumları başlığı altında araştırmada katılımcı kadınların ve eşlerinin meslekleri ve ailenin aylık gelirleri durumları analiz edilmiştir.

3.1.5.1. Katılımcı Kadınların Çalışma Durumları

Araştırmaya katılan kadınlara ankette "Mesleğiniz?" olarak sorulan ve çalışma durumlarını gösteren bulgular aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9: Katılımcı kadınların çalışma durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Kadınların Çalışma Durumları	n	%
Ev Hanımı	88	86,3
Memur	4	3,9
İşçi	5	4,9
İşsiz	2	2,0
Diğer	3	2,9
Toplam	102	100,0

Bu tabloya göre; araştırmaya katılan kadınların %86,3'ü ev hanımıdır. % 3,9'u memur, % 4,9'u işçi iken, %2'si ise daha önce bir işte çalışmış ancak anketin uygulandığı zamanda herhangi bir işte çalışmadığı için çalışma durumlarını işsiz olarak nitelmiştir. %2,9 oranlı katılımcılar ise çalışma durumlarını diğer olarak işaretlemişlerdir. Bu bulgulardan da anlaşıldığı gibi katılımcı kadınların %90'a yakını çalışmamaktadır.

3.1.5.2.Eşlerin Çalışma Durumları

Araştırmaya katılan kadınlara ankette “Eşinizin Mesleği?” olarak sorulan ve eşlerinin çalışma durumlarını gösteren bulgular aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10: Katılımcı kadınların eşlerinin çalışma durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Eşlerin Çalışma Durumları	n	%
Memur	5	4,9
İşçi	40	39,2
Esnaf	14	13,7
Emekli	2	2,0
Öğrenci	1	1,0
İşsiz	10	9,8
Diğer	30	29,4
Toplam	102	100,0

Tablo 10'a göre, araştırmaya katılan kadınların eşlerinin çalışma durumları için beyan ettikleri cevaplara bakıldığında eşlerin %39,2'sinin işçi, %13,7'sinin esnaf, %5'in memur olarak çalışma hayatlarını sürdürdükleri görülmektedir. % 2'sinin emekli, %1'nin öğrenci ve %9,8'sinin de işsiz olduğu ve aktif çalışma hayatında olmadıkları anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan kadınlar eşlerinin çalışma durumlarını beyan ettikleri soruda %29,4 oranla “Diğer” seçeneğini işaretleyerek eşlerinin soruda verilen çalışma durumlarından başka şoför, çoban ve çiftçi olarak ya da serbest meslek olarak nitelendirilen işlerle uğraştıklarını beyan etmişlerdir.

3.1.5.3.Ailenin Gelir Durumu

Araştırmaya katılan kadınların ailelerinin aylık gelir durumları “Geliri Yok”, “1-1500 TL arası”, “1501-3000 TL arası”, “3001-4500 TL arası”, “4501 ve üzeri” olarak beş gruba ayrılarak analiz edilmiştir.

Tablo 11: Katılımcı kadınların ailelerinin aylık gelir durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Aylık Gelir Durumları	n	%
Geliri Yok	16	15,7
1-1500 TL	67	65,7
1501-3000 TL	13	12,7
3001-4500 TL	2	2,0
4501-Üzeri TL	4	3,9
Toplam	102	100,0

Tablo 10’a göre, araştırmaya katılan kadınların ailelerinin %15,7’sinin düzenli bir geliri olmadığı için “Geliri yok” ya da “0(sıfır) TL” olarak kadınlar tarafından beyan edildiği görülmektedir. Tabloda, % 65,7 oranla ve en yüksek oran olarak görülen gelir durumu ise asgari ücret bandına kadar olan gelirler yer almıştır. Asgari ücret ile 3000 TL arası gelirleri olan ailelerin oranı ise %13’tür. 3001 TL ile 4500 TL arası geliri olanların oranı %2’dir. Tablonun son gelir grubu olan 4501 ve üzeri geliri olan ailelerin gelir durum oranı ise %3,9’dur. Tablodaki verilerden de anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan kadınların ailelerinin %81,4 gibi oldukça yüksek bir oranla ya asgari ücret ve altı gelir durumlarında olduğu ya da herhangi bir düzenli gelirlerinin olmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan, aile içi şiddette etki eden bir başka önemli etkenin de gelir durumu düşüklüğü olduğu söylenebilir.

3.1.6. Mensup Olunan Bölge Durumları

Mensup Olunan Bölge Durumları başlığı altında araştırmada katılımcı kadınların ve eşlerinin ülkenin hangi bölgesine mensup olduklarına ait bulgular analiz edilmiştir.

3.1.6.1.Kadınların Mensup Olunan Bölgeye Göre Durumları

Katılımcı kadınların “Aslen Türkiye’nin hangi bölgesindensiniz?” sorusuna vermiş oldukları cevaplardan elde edilen bulgulara aşağıda tabloda yer verilmiştir.

Tablo 12: Katılımcı kadınların mensubu oldukları coğrafi bölge durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Coğrafi Bölge Durumları	n	%
Doğu Anadolu	97	95,1
Güney Doğu Anadolu	3	2,9
İç Anadolu	1	1,0
Marmara	1	1,0
Toplam	102	100,0

Tablo 12’ye göre çalışmaya katılan kadınların %95,1’i yani büyük bir çoğunluğu çalışmanın yapıldığı Doğu Anadolu Bölgesindedir. %2,9 Güney Doğu Anadolu Bölgesine ve %1’er oranla İç Anadolu ve Marmara Bölgelerine mensup katılımcı kadın vardır. Bu sonuçların çıkmasında çalışmanın Doğu Anadolu Bölgesinin bir ili olan Iğdır ilinde yapılması ve Iğdır ilinin Türkiye’nin batı illeri kadar göç alan bir il olmamasının etkili olduğu söylenebilir.

3.1.6.2.Kadınların Eşlerinin Mensup Olunan Bölgeye Göre Durumları

Katılımcı kadınların “Eşiniz Türkiye’nin hangi bölgesindedir?” sorusuna vermiş oldukları cevaplardan elde edilen bulgulara aşağıda tabloda yer verilmiştir.

Tablo 13: Katılımcı kadınların eşlerinin mensubu oldukları coğrafi bölge durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Coğrafi Bölge Durumları	n	%
Doğu Anadolu	89	87,3
Güney Doğu Anadolu	5	4,9
Akdeniz	1	1,0
Ege	2	2,0
Marmara	5	4,9
Toplam	102	100,0

Tablo 13'e göre çalışmaya katılan kadınların eşleri %87,3'ü yani büyük bir çoğunluğu çalışmanın yapıldığı Doğu Anadolu Bölgesindedir. Eşlerin %1'i Akdeniz %2'si Ege ve %4,9'ar oranla Güney Doğu Anadolu ve Marmara Bölgelerine mensuptur. Yine bu sonuçlara etki eden unsurun çalışmanın Doğu Anadolu Bölgesine ait bir ilde yapılmış olması olduğu söylenebilir.

3.1.7. Kadınların Nasıl Evlendiklerine Dair Bulgular

Katılımcı kadınların eşleri ile nasıl evlendiklerine dair durumlarını gösteren bulgular aşağıda tabloda yer verilmiştir.

Tablo 14: Katılımcı kadınların eşleri ile nasıl evlendiklerine dair durumlarının frekans ve yüzde dağılımı

Evlenme Usul Durumları	n	%
Görücü Usulü	48	47,1
Tavsiye Üzerine	13	12,7
Flört Ederek	14	13,7
Kaçarak	19	18,6
İstemeyerek Zorla Evlendirildim	5	4,9
Başka...	3	2,9
Toplam	102	100,0

Tablo 14'de göre katılımcı kadınların %47,1'i görücü usulü ile evlendiklerini beyan etmişlerdir. Katılımcı kadınların %12,7'si birilerinin tavsiyesi üzerine eşiyile evlendiklerini, % 13,7'si eşiyile flört ederek evlendiğini, %18,6'sı evlenmek için eşlerine kaçtıklarını, %4,9'u birilerinin zorlamasıyla evlendirildiğini ve % 2,9'u da cevaplar arasında bulunan "başka" seçeneğini işaretleyerek eşleri ile evlenme usullerini dair beyanlarını belirtmişlerdir.

3.2. Aile İçi Şiddete Dair Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde örneklem grubu içerisinde yer alan kadınların aile içinde gördükleri şiddet durumlarına ait bulgular aile içi şiddetin kaynağı, aile içi şiddetin ortamı, aile içi şiddetin türü, aile içi şiddet sırasında kullanılan aletler, aile içi şiddete ilk defa ne zaman maruz kaldıkları, aile içi şiddetin sebepleri ve aile içi şiddetin sonuçları olmak üzere yedi konu başlığı altında bulgular incelenmiştir.

3.2.1. Aile İçi Şiddetin Kaynağı

Katılımcı kadınların aile içi şiddete kimin tarafından maruz kaldıklarını gösteren bulgular aşağıda tabloda yer verilmiştir.

Tablo 15: Katılımcı kadınların aile içi şiddete kimin tarafından maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Şiddetin Kaynağı	n	%	Geçerli %
Babamdan	26	14,7	25,5
Annemden	12	6,8	11,8
Üvey Babamdan	7	4,0	6,9
Üvey Annemden	10	5,6	9,8
Abimden	24	13,6	23,5
Eşimden	95	53,7	93,1
Kuzen Veya Amca Gibi Yakın Akraba Çevremden	3	1,7	2,9
Toplam	177	100,0	173,5

Bu tabloya göre, katılımcı kadınların %93,1'ne aile içinde şiddet eşleri tarafından uygulanmaktadır. Katılımcı kadınlarda bazıları anketimizin bu sorusuna birden fazla cevap verdikleri görülmektedir. Bu sonuç bize katılımcı kadınların şiddeti sadece eşlerinden görmediğini göstermektedir. Bazı kadınların hem aile üyelerinden hem de eşlerinden şiddet gördüğü, bazı kadınların ise eşlerinden şiddet görmedikleri ancak bekârken ya da çocukken aile bireylerinden şiddet gördüğü beyanlarından anlaşılmaktadır. Çalışmamıza katılan kadınların %25,5'i aile içi şiddeti babalarının uyguladığını beyan etmişlerdir. Eş ve babadan sonra kadınlar %23,5 oranla ağabeylerinden şiddet gördüklerini belirtmişlerdir. Anketin bu sorusundaki diğer seçeneklerin oranlarına göre kadınlara şiddet uygulayanlar ise sırasıyla %11,8 anneleri, %9,8 üvey anneleri, %6,9 üvey babaları ve %2,9 ise yakın çevresindeki kişiler tarafından şiddete maruz bırakıldığı görülmektedir.

3.2.2. Aile İçi Şiddetin Ortamı

Katılımcı kadınların aile içi şiddete hangi ortamlarda maruz kaldıklarını gösteren bulgular aşağıda tabloda yer verilmiştir.

Tablo 16: Katılımcı kadınların aile içi şiddete hangi ortamlarda maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Şiddetin Ortamı	n	%
Başkalarının Göremeyeceği Yerlerde	56	54,9
Gelişi Güzel Yerlerde	31	30,4
Başka...	15	14,7
Toplam	102	100,0

Tablo 16'ya göre, aile içi şiddete kadınlar %54,9 oran ile başkalarının göremeyeceği ortamlarda maruz kalmaktadırlar. Aile içi şiddete gelişi güzel ortamlarda maruz kalma oranları ise %30,4'tür. Ankette bulunan "başka" seçeneğini işaretleyenlerin oranı da %14,7'dir.

3.2.3. Aile İçi Şiddetin Türü

Katılımcı kadınlara aile içi şiddete hangi şiddet türlerine maruz kaldıkları sorulduğunda bazı katılımcıların birden çok şiddet türüne maruz kaldıkları aşağıda bulgular tablosunda görülmektedir.

Tablo 17: Katılımcı kadınların aile içi şiddete hangi şiddet türlerine maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Şiddetin Türü	n	%	Geçerli %
Dövme	90	47,9	88,2
Yaralama	10	5,3	9,8
Tecavüz	2	1,1	2,0
Kapatma	4	2,1	3,9
Sözlerle İğneleme Sözel Şiddet	44	23,4	43,1
Evlilik İçi Cinsel Taciz	1	0,5	1,0
Duygusal Şiddet	37	19,7	36,3
Toplam	188	100,0	184,3

Tablo 17'de de görüldüğü gibi toplam katılımcı sayısından fazla bir toplam frekans ortaya çıkmıştır. Buna neden olan etmen katılımcı kadınlardan bazılarının birden fazla şiddet türüne maruz kaldıklarını beyan etmeleridir. Tablodaki analiz sonuçlarına göre katılımcı kadınlardan 90'ı yani %88,2'si şiddet türü olarak "Dövme" eylemine maruz kalmıştır. %43,1 katılımcı kadının sözlerle iğneleme tarzında sözel şiddete maruz kaldığı görülmektedir. %36,3 katılımcı kadın ise aşağılanma,

küçümsenme gibi duygusal şiddete maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcı kadınlardan %9,8'i yaralanmaya, %2'si tecavüze, %3,9'u kapatma eylemine ve %1'i de evlilik içi cinsel tacize maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir.

3.2.4. Aile İçi Şiddette Kullanılan Aletler

Katılımcı kadınlara uğradıkları aile içi şiddette hangi tür aletlerin kullanıldığı sorulduğunda elde edilen bulgular aşağıda tabloda görülmektedir.

Tablo 18: Katılımcı kadınların uğradıkları aile içi şiddette hangi aletlerin kullanıldığına dair frekans ve yüzde dağılımı

Alet Türü	n	%	Geçerli %
Fiziksel Güç (Yumruk, Tekme vb)	97	89,0	98,0
Kesici Alet(Bıçak, Cam vb.)	9	8,3	9,1
Ateşli Silah	1	0,9	1,0
Kimyasal Madde(Kezzap, Kızgın Yağ vb.)	2	1,8	2,0
Toplam	109	100,0	110,1

Tablo 18'e göre katılımcı kadınların maruz kaldıkları aile içi şiddet sırasında kullanılan aletler nelerdir sorusuna vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde katılımcı sayısından fazla bir frekans toplamının olduğu görülmektedir. Bu sonucunun nedeni bazı katılımcı kadınların uğradıkları şiddetler sırasında birden fazla alet kullanıldığını beyan etmeleridir. Ayrıca 3 kadın şiddet türü olarak sadece "Sözle iğneleme sözel şiddet"e maruz kaldıkları için anketteki bu soruyu boş bırakmışlardır. Geriye kalan 99 kadının 97'si yani % 98'i yumruk, tekme gibi fiziksel güç kullanılarak şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. 97 kadının bazıları fiziksel gücün yanında kesici alet, ateşli silah ve kimyasal madde ile de şiddete maruz kaldıklarını beyan etmişlerdi. Anketteki bu maddelerin oranları ise kesici alet %9,1, ateşli silah %1 ve kimyasal madde %2'dir. Anketteki bu soruya cevap veren katılımcı kadınlardan sadece 2'si şiddet sırasında fiziksel güçle darp edilmediği görülmektedir. Bu kadınlardan birisi kesici aletle diğeri ise kimyasal madde ile şiddete uğradıklarını ifade etmişlerdir.

3.2.5. Aile İçi Şiddet İlk Defa Ne Zaman Meydana Geldi

Katılımcı kadınlara uğradıkları aile içi şiddette ilk defa ne zaman maruz kaldıkları sorulduğunda elde edilen bulgular aşağıda tabloda görülmektedir.

Tablo 19: Katılımcı kadınların uğradıkları aile içi şiddette ilk defa ne zaman maruz kaldıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Şiddetin İlk Defa Meydana Gelme Zamanı	n	%
Bekârdım	10	9,8
Yeni Evlenmişim	56	54,9
Hamileydim	30	29,4
Çocuktum	6	5,9
Toplam	102	100,0

Tablo 19'a göre katılımcı kadınların aile içi şiddete ilk defa en çok %54,9 ile yeni evlendiklerinde maruz kaldıkları görülmektedir. Katılımcı kadınlar ikinci olarak %29,4 oran ile şiddete ilk defa hamile iken maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcı kadınların %9,8'i bekârken ve %6'sının da çocukken ilk defa şiddete maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir.

3.2.6. Aile İçi Şiddetin Sebepleri

Dindarlık ve Eşler Arası Şiddeti araştırdığımız çalışmanın bu bölümünde şiddete sebep olan faktörlerin en etkililerinin neler olduğunu ortaya koymak için katılımcı kadınlara “ Evlilikte kadının şiddete uğramasına neden olan en etkili faktör aşağıdakilerden hangisi veya hangileridir?” sorusu yöneltilmiştir. Soruda biyolojik, ekonomik, sosyal, psiko-fizyolojik ve sosyo-psikolojik sebepler olmak üzere beş farklı boyuta hitap eden ve her bir boyut için iki tane olmak üzere on tane sebep cümlesi seçenek olarak verilmiştir. Bunlar;

- Biyolojik Boyut:** Kadının çocuğunun olmayışı, kadının erkek çocuğunun olmayışı,
- Ekonomik Boyut:** Ailenin geçimini sağlamada zorluk çekme, işsizlik gibi ekonomik problemler, çiftlerden birinin ağır bir çalışma temposunda yaşıyor olması,
- Sosyal Boyut:** Aileye yönelik akraba müdahaleleri, eşlerin zorla evlendirilmeleri,
- Psiko-fizyolojik Boyut:** Eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması, eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlısı olması,

- e) **Sosyo-psikolojik Boyut:** Eşlerin aileye ilgisizliği, eşlerin birbirine saygısızlığını içeren tutum ve davranışların şiddete sebep olan faktörler olarak katılımcı kadınlardan değerlendirmeleri istenmiştir.

Anketin bu sorusunun analizi yapılırken öncelikle katılımcı kadınlardan sorunun şıklarına “evet” ya da “hayır” olarak cevaplamayanlar, sorunun şıklarını cevaplayan katılımcı kadınlardan ayrılarak “evet” ya da “hayır” şeklinde cevaplayanlar arasında frekanslarına bakılarak yüzdeler oranlarına göre bir sıralama yoluna gidilmiştir.

Tablo 20: Katılımcı kadınların aile içi şiddetin sebeplerine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımı

İfadeler	Cevapsız	Evet	Hayır	%
Kadının çocuğunun olmayışı	45	16	41	28
Kadının erkek çocuğunun olmayışı	44	23	35	39,6
Ailenin geçimini sağlamada zorluk çekme, işsizlik gibi ekonomik problemler	28	55	19	74
Çiftlerden birinin ağır bir iş temposunda çalışır durumda olması	48	18	36	33,3
Aileye yönelik akraba müdahaleleri	32	52	18	74,2
Eşlerin zorla evlendirilmeleri	45	37	20	64,9
Eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması	39	37	26	58,7
Eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlısı olması	41	30	31	49,1
Eşlerin aileye ilgisizliği	20	73	9	89
Eşlerin birbirine saygısızlığı	23	67	12	85,8

Tablo 20'ye göre “ Evlilikte kadının şiddete uğramasına neden olan en etkili faktör aşağıdakilerden hangisi veya hangileridir?” sorusunun altında sıralanan şıkları cevapsız bırakanlardan bağımsız olarak soruya evet ya da hayır olarak cevap verenler arasındaki yüzdeler sıralamaya baktığımızda en çok cevaplanan ve aile içi şiddete sebep olduğu görüşü dillendirilen iki sebebin %89 ile “Eşlerin aileye ilgisizliği” ve %85,4 ile “Eşlerin birbirine saygısızlığı” olduğu görülmektedir. Bu iki sebep cümlesinin de sosyo-psikolojik boyuta dâhil edilen sebepler olması nedeniyle aile içi şiddete sebep olan en etkili boyutun sosyo-psikolojik boyut olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu iki sebepten sonra en çok yüzdeler orana sahip olan sosyal etki boyutundaki “Aileye yönelik akraba müdahaleleri” sebebi %74,2 oranı ile üçüncü sıradaki yer almaktadır. Ekonomik boyut içinde yer alan “Ailenin geçimini sağlamada zorluk çekme, işsizlik

gibi ekonomik problemler” faktörü %74 oran ile aile içi sebep olan etkili faktörlerden olduğu görülmektedir. Sosyal etki boyutunda yer alan ikinci faktör olan “Eşlerin zorla evlendirilmeleri” faktörü %64,9 orana sahiptir. Psiko-fizyolojik boyut altında yer alan iki faktörden biri olan “Eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması” faktörü %58,7 oranla, diğeri olan “Eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlısı olması” faktörü %49,1 oranla sıralamada arka arkaya geldikleri görülmektedir. Ekonomik boyutun alt faktörlerinden olan “Eşlerden birinin yoğun bir iş temposunda çalışıyor olması” faktörünün etki oranının %33,3 olduğu görülmektedir. Biyolojik boyut içinde değerlendirilen iki faktör olan “Kadının erkek çocuğunun olmayışı” faktörünün %39,6 oranla ve “Kadının çocuğunun olmayışı” faktörünün ise %28 oranla son sıralarda yer aldığı görülmektedir..

Aile içi şiddetin sebeplerinin belirlenmeye çalışıldığı anketin bu sorusunun analizi yapılırken ikinci olarak beş farklı boyuttaki ifadelere evet ya da hayır cevaplarını verenlerin toplamları alınarak evet cevabı verenlerin yüzdelik oranlarına göre sıralamaya gidilmiştir. Soruyu cevaplayan katılımcı kadınların görüşleri üzerinden aile içi şiddete en çok etkili olan boyut hakkında bir fikir sahibi olmaktadır.

Tablo 21: Katılımcı kadınların görüşlerine göre aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarına ilişkin frekans ve yüzde dağılımı

Boyutlar	Alt İfadeler	Cevaplama	Evet	Hayır	Yüzde%
Sosyo-psikolojik Boyut	Eşlerin aileye ilgisizliği	161	140	21	86,9
	Eşlerin birbirine saygısızlığı				
Sosyal Boyut	Aileye yönelik akraba müdahaleleri	127	89	38	70
	Eşlerin zorla evlendirilmeleri				
Ekonomik Boyut	Ailenin geçimini sağlamada zorluk çekme, işsizlik gibi ekonomik problemler	128	73	55	57
	Çiftlerden birinin ağır bir iş temposunda çalışır durumda olması				
Psiko-fizyolojik Boyut	Eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması	124	67	57	54
	Eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde				

	bağımlısı olması				
Biyolojik Boyut	Kadının erkek çocuğunun olmayışı	115	39	76	33,9
	Kadının çocuğunun olmayışı				

Bu tabloya göre ankete katılan 102 katılımcı kadın tarafından sosyo-psikolojik boyut altında yer alan iki ifade toplamda 161 defa işaretlemiş ve %86,9 “evet” oranıyla eşlerin birbirlerine karşı tutum ve davranışlarının yer aldığı sosyo-psikolojik boyutun aile içi şiddete en çok etki eden boyut olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. %70 “evet” oranıyla toplamda 127 defa işaretlenen sosyal boyuttaki iki ifadeden anne, baba, kayınpeder, kayınvalide gibi yakın akraba çevresinin aile içi ilişkilere müdahale ve baskılarının aile içi şiddete sebep olan en önemli ikincil faktörler olduğunu söyleyebiliriz. Bu tablodaki sıralamada üçüncü sırada yer alan ekonomik boyut ifadelerine sosyal boyut ifadelerinden fazla olarak 128 defa işaretleme yapılmasına rağmen “evet” oranının %57 olduğu görülmektedir. Ekonomik boyuttaki faktörlerin sosyo-psikolojik ve sosyal boyuttaki faktörlere oranla daha az etkili olduğu görülmekte ve bu ifadeleri cevaplayan katılımcı kadınların %43 oran ile ekonomik boyutun aile içi şiddete sebep vermediği düşüncesini beyan ettikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Psiko-fizyolojik boyutta yer alan iki ifadeye toplamda 124 defa işaretleme yapılmış ve % 54 oranında aile içi şiddete sebep verdiği düşüncesi beyan edilmiştir. Soruyu cevaplayanların beyanlarına göre eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması, eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlısı olması gibi psiko-fizyolojik boyut altındaki faktörler diğer boyutlardaki faktörlere oranla daha az etkilidir. İncelemede ele alınan son boyut olan biyolojik boyut altındaki ifadeler toplamda 115 defa işaretlenmiş ve %33,9 “evet” oranı ortaya çıkmıştır.

3.2.6.1. Aile İçi Şiddetin Sebeplerine Dair Parametrik Bulgular

Aile içi şiddetin sebeplerin boyutlarının frekans ve yüzde dağılımları önceki bölümlerde verilmişti. Bu bölümde de araştırmada aile içi şiddetin beş boyutu olan Sosyo-Psikolojik, Sosyal, Ekonomik, Psiko-Fizyolojik ve Biyolojik boyutlarının parametrik analiz teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilecektir.

Bu bağlamda araştırmanın birinci alt problemi olan aile içi şiddete neden olan tutum ve davranışların şiddete maruz kalan kadınların yaş durumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık var olup olmadığı incelendiğinde;

Tablo 22: Aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarındaki tutum ve davranışlarının yaş durumlarına göre Anova sonuçları (n=102)

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	S	f	p	Fark Yaratan Grup
Sosyo-Psikolojik	19 Yaş ve Altı	8	1,1875	,37201	3,102	,019	
	20-29 Yaş	30	1,5167	,66285			
	30-39 Yaş	33	1,3333	,51031			
	40-49 Yaş	23	1,8696	,80081			
	50 Yaş ve Üstü	8	1,6875	,70394			
Ekonomik	19 Yaş ve Altı	8	2,0625	,41726	2,489	,048	
	20-29 Yaş	30	2,0167	,64971			
	30-39 Yaş	33	1,7727	,60066			
	40-49 Yaş	23	2,3043	,66979			
	50 Yaş ve Üstü	8	2,1250	,74402			
Biyolojik	19 Yaş ve Altı	8	1,9375	,49552	,916	,458	
	20-29 Yaş	30	2,2500	,63991			
	30-39 Yaş	33	2,1818	,62272			
	40-49 Yaş	23	2,3696	,74189			
	50 Yaş ve Üstü	8	2,4375	,62321			
Psiko-Fizyolojik	19 Yaş ve Altı	8	1,6250	,69437	5,090	,001*	4-3
	20-29 Yaş	30	1,7667	,65302			
	30-39 Yaş	33	2,0606	,68188			
	40-49 Yaş	23	2,5000	,69085			
	50 Yaş ve Üstü	8	2,3750	,69437			
Sosyal	19 Yaş ve Altı	8	1,6667	,25198	2,218	,073	
	20-29 Yaş	30	1,5667	,30513			
	30-39 Yaş	33	1,4646	,40773			
	40-49 Yaş	23	1,7246	,27802			
	50 Yaş ve Üstü	8	1,5833	,29547			

Tablo 22 incelendiğinde, katılımcı kadınların yaş durumları bakımından maruz kaldıkları aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarındaki tutum ve davranışların ($p<.0,05$) Ekonomik ve Psiko-Fizyolojik boyutu dışındaki diğer boyutlarda anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Boyutların homojenliği bakımından yapılan homojenlik

testinde Sosyo-Psikolojik boyutundaki varyanslar homojen olmadığından bu boyut analize tabi tutulmamıştır.

Katılımcı kadınların maruz kaldıkları aile içi şiddetin sebeplerinin Ekonomik boyutunda yaş durumları farklı katılımcı kadınların $p < .0,05$ olacak şekilde farklı ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Katılımcı kadınlardan 40-49 yaş aralığında olanlar ($\bar{X}=2,3043$) ile yaş aralığı 30-39 yaş olan kadınlar ($\bar{X}=1,7727$) arasında yaşı 40-49 arasında olan kadınlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Katılımcı kadınların maruz kaldıkları aile içi şiddetin sebeplerinin Psiko-Fizyolojik boyutunda yaş durumları farklı katılımcı kadınların $p < .0,05$ olacak şekilde farklı ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Katılımcı kadınlardan 40-49 yaş aralığında olanlar ($\bar{X}=2,5000$) ile yaş aralığı 30-39 yaş olan kadınlar ($\bar{X}=2,0606$) arasında yaşı 40-49 arasında olan kadınlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan aile içi şiddete neden olan tutum ve davranışların şiddete maruz kalan kadınların öğrenim durumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair Anova sonuçlarına göre;

Tablo 23: Aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarındaki tutum ve davranışlarının kadınların kendilerinin öğrenim durumlarına göre Anova sonuçları (n=102)

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	s	f	p	Fark Yaratıcı Grup
Sosyo-Psikolojik	Okuma Yazması Yok	37	1,7703	,70311	1,565	,146	
	Okur Yazar	6	1,7500	,98742			
	İlkokul TERK	24	1,4167	,61972			
	İlkokul Mezunu	13	1,3462	,62532			
	Ortaokul Mezunu	5	1,4000	,54772			
	Ortaokul Terk	3	1,0000	,00000			
	Lise Mezunu	5	1,5000	,50000			
	Lise Terk	4	1,1250	,25000			
Üniversite Mezunu	5	1,2000	,44721				
Ekonomik	Okuma Yazması Yok	37	2,1892	2,1892	,945	,484	
	Okur Yazar	6	2,1667	2,1667			

	İlkokul Terk	24	1,7708	1,7708			
	İlkokul Mezunu	13	1,9615	1,9615			
	Ortaokul Mezunu	5	2,0000	2,0000			
	Ortaokul Terk	3	2,0000	2,0000			
	Lise Mezunu	5	1,8000	1,8000			
	Lise Terk	4	1,8750	1,8750			
	Üniversite Mezunu	5	2,3514	2,2000			
Biyolojik	Okuma Yazması Yok	37	2,4167	,66526	,750	,647	
	Okur Yazar	6	2,1458	,66458			
	İlkokul Terk	24	2,3077	,63381			
	İlkokul Mezunu	13	1,8000	,75107			
	Ortaokul Mezunu	5	2,1667	,27386			
	Ortaokul Terk	3	2,2000	,76376			
	Lise Mezunu	5	1,8750	,83666			
	Lise Terk	4	2,4000	,25000			
	Üniversite Mezunu	5	2,3514	,54772			
Psiko-Fizyolojik	Okuma Yazması Yok	37	2,3514	,69437	3,557	,001*	1-6 2-6
	Okur Yazar	6	2,5000	,65474			
	İlkokul Terk	24	1,9167	,54772			
	İlkokul Mezunu	13	2,1923	,60193			
	Ortaokul Mezunu	5	1,2000	,75107			
	Ortaokul Terk	3	1,5000	,44721			
	Lise Mezunu	5	1,6000	,50000			
	Lise Terk	4	1,3750	,89443			
	Üniversite Mezunu	5	2,0000	,47871			
Sosyal	Okuma Yazması Yok	37	1,6396	,29792	,965	,468	
	Okur Yazar	6	1,5556	,27217			
	İlkokul Terk	24	1,5139	,35412			
	İlkokul Mezunu	13	1,4615	,44177			
	Ortaokul Mezunu	5	1,8000	,29814			
	Ortaokul Terk	3	1,4444	,50918			
	Lise Mezunu	5	1,4667	,44721			
	Lise Terk	4	1,5833	,16667			
	Üniversite Mezunu	5	1,7333	,27889			

Tablo 23 incelendiğinde, katılımcı kadınların öğrenim durumları bakımından maruz kaldıkları aile içi şiddetin sebeplerinin boyutlarındaki tutum ve davranışların

($p<0,05$) sadece Psiko-Fizyolojik boyutunda anlamlı farklılık oluşturduğu bunu dışındaki diğer boyutlarda anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Katılımcı kadınların maruz kaldıkları aile içi şiddetin sebeplerinin Psiko-Fizyolojik boyutunda öğrenim durumları farklı katılımcı kadınların $p<0,05$ olacak şekilde farklı ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Katılımcı kadınlardan ortaokul mezunu olanlar ($\bar{X}=1,2000$) ile okuma yazması olmayan kadınlar ($\bar{X}=2,3514$) arasında okuma yazması olmayan kadınlar lehine ve kadınlardan ortaokul mezunu olanlar ($\bar{X}=1,2000$) ile okuma yazması olup herhangi bir mezuniyeti olmayan kadınlar ($\bar{X}=2,5000$) arasında okuma yazması olup herhangi bir mezuniyeti olmayan kadınlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

3.2.7. Aile İçi Şiddetin Sonuçları

Aile içi şiddetin sonuçlarının analiz edilmesi adına ankette sorulan “Uğradığınız şiddet olayı sonrası aşağıdakilerden hangisi veya hangilerini yaşadınız?” sorusunda daha önce bu konuda yapılan çalışmalardan da yararlanarak psikolojik, fiziksel ve sosyal sonuçların yer aldığı üç farklı boyut altında yer alan ifadeler katılımcı kadınlara sunulmuş ve bu ifadelere verilen cevaplardan sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Katılımcı kadınların soruya verdiği cevaplara göre aile içi şiddetin sonuçları belirlenirken “evet” cevabı verenler ile “hayır” cevabı verenler üzerinden değerlendirme yapılarak “evet” cevaplarının yüzdelik oranlarına göre sıralama yoluna gidilmiştir. İfade üzerinde herhangi bir işaretleme yapmayan katılımcı kadınların cevapları da “hayır” cevabı olarak kabul edilmiştir. Bu itibarla ortaya çıkan sıralama aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 24: Katılımcı kadınların görüşlerine göre aile içi şiddetin sonuçlarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Alt İfadeler	Evet	Hayır	%
Yalnızlık hissettim	78	24	76,5
İnsanlara ve özellikle de erkeklere karşı güvensizlik duymaya başladım	55	47	53,9
Ümitsizlik hissettim	53	49	52
Öfke patlamaları yaşadım	52	50	51
Seslere karşı aşırı tepki vermeye başladım	39	63	38,2

Kalabalık ortamlara girememeye başladım	37	65	36,3
İnsanlardan kaçmaya başladım	37	65	36,3
Bitkinlik, halsizlik yaşadım	36	66	35,3
Baş dönmesi, ayakta duramama gibi problemler yaşadım	31	71	30,4
Uzun süreli bir sakatlık geçirdim.	11	91	10,8

Tablo 24'e göre katılımcı kadınlar aile içi şiddete maruz kaldıktan sonra en çok %76,5 oranla yalnızlık hissettiklerini beyan etmişlerdir. %53,9 oranla katılımcı kadınlar insanlara ve özellikle de erkeklere karşı güvensizlik duymaya başladım şikkını beyan ederek güven ile ilgili kaygılarını dile getirmişlerdir. Aile içi şiddet sonrası ümitsizlik hissedenlerin oranı ise %52'dir. Öfke patlamaları yaşayan katılımcı kadınların oranı %51'dir. Şiddet sonrası %38,2 oranla katılımcı kadınlar seslere karşı aşırı tepki vermeye başladıklarını beyan ettikleri görülmektedir. %36,3'er oranla katılımcı kadınlar kalabalık ortamlara girememeye ve insanlardan kaçmaya başladıkları görülmektedir. Katılımcı kadınlardan aile içi şiddet sonrası bitkinlik, halsizlik yaşayanların oranı %35,3 olduğu görülmektedir. Baş dönmesi, ayakta duramama gibi problemler yaşayan kadınların oranı %30,4'tür. Katılımcı kadınlardan uzun süreli bir sakatlık geçirdiğini beyan edenleri oranı ise %10,8'tür.

İfadeler bazında yapılan değerlendirmeden sonra boyutlar bazında değerlendirme yapılarak aile içi şiddet sonuçların boyutları ortaya konmaya çalışılmıştır. Ele alınan üç boyut olan psikolojik, fiziksel ve sosyal sonuç boyutlarına dair analizler yapılarak "evet" oranlarına göre yapılan sıralama aşağıda tabloda sunulmuştur.

Tablo 25: Katılımcı kadınların görüşlerine göre aile içi şiddetin sonuçlarının boyutlarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Boyutlar	Alt İfadeler	Evet	Hayır	%
Psikolojik Boyut	Yalnızlık hissettim	219	189	53,6
	Ümitsizlik hissettim			
	Öfke patlamaları yaşadım			
	Bitkinlik, halsizlik yaşadım			
Sosyal Boyut	İnsanlara ve özellikle de erkeklere karşı güvensizlik duymaya başladım	129	177	42,1
	Kalabalık ortamlara girememeye başladım			
	İnsanlardan kaçmaya başladım			
Fiziksel Boyut	Seslere karşı aşırı tepki vermeye başladım	81	225	26,4

	Baş dönmesi, ayakta duramama gibi problemler yaşadım			
	Uzun süreli bir sakatlık geçirdim.			

Tablo 25'e göre katılımcı kadınlar aile içi şiddet sonrası en çok psikolojik boyutun altında yer alan ifadelerle "evet" diyerek %53,6 oranında aile içi şiddetin psikolojik boyuta ait sonuçlar doğurduğu görüşünü belirtmişlerdir. Aile içi şiddet sonrası ortaya çıkan sosyal boyuta ait sonuçların oranının %42,1 olduğu görülmektedir. Fiziksel boyuta ait ifadelerle "evet" diyenlerin oranının ise %26,4'tür.

3.3. Dindarlığa Dair Bulgular

Çalışmamızın bu bölümünde araştırmaya katılan kadınların ve eşlerinin dindarlık durumları değerlendirilmiştir. Katılımcı kadınların ve eşlerinin dindarlıkları dini inanç ve ibadet boyutu olmak üzere iki boyutta analiz edilmiştir. Dindarlığı ölçmek için Veysel Uysal'ın "Din Psikolojisi Açısından Dini Tutum Davranış ve Şahsiyet Özellikleri" adlı çalışmasında kullanılan dindarlık ölçeğinin Öztürk(2010) tarafından Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri adlı çalışma için uyarlanmış hali kullanılmıştır. Ankette dindarlığın inanç boyutunu ölçen altı soru ile dindarlığın ibadet boyutunu ölçen sekiz soruya yer verilmiştir. Ayrıca katılımcı kadınlara öznel dindarlığa ilişkin iki soru yöneltilmiştir.

Katılımcı kadınların ve eşlerinin dindarlıkları hakkında veri elde etmek adına kadınlara dini hayatla ilgili "Allah inançları, peygamber inançları, ahiret inançları, namaz kılma, oruç tutma, dua etme ve nafile ibadetleri yerine getirme" gibi inanç, tutum ve davranışları hakkında sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular çerçevesinde dini inanç ve ibadet boyutlarında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Ayrıca katılımcı kadınların kendilerinin ve eşlerinin öznel dindarlık algılarını tespit etmek amacıyla kadınlara " Kendinizi dindarlık bakımından nasıl tanımlarsınız?" ve "Eşinizi dindarlık bakımından nasıl tanımlarsınız?" soruları yöneltilmiştir.

3.3.1. Dini İnanç Boyutuna Dair Bulgular

Dini inanç boyutuna dair veriler elde etmek adına katılımcı kadınlara kendilerinin ve eşlerinin “Allah’a inançları, peygambere inançları ve ahiret inançları” hakkında sorular yöneltilmiştir.

3.3.1.1. Allah’a İnanç Hakkındaki Bulgular

Katılımcı kadınların ve eşlerinin dini inanç boyutundaki dindarlık durumları ile ilgili bulguları elde edebilmek için kadınlara ilk önce “Allah’ın varlığına inanıyor musunuz?” ve “Birlikte yaşadığınız süre içerisinde eşiniz Allah’ın Varlığına inanıyor muydu?” soruları yöneltilmiştir. Kadınların eşlerinin Allah inancı sonuçları kadınların beyanları göre şekillenmiştir. Anket sadece şiddet gören kadınlara uygulandığı için eşlerinin Allah inancı sonuçları eşlerin kendi düşüncelerini yansıtmamaktadır. Katılımcı kadınların ve eşlerinin Allah İnançına dair bulgular aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 26: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin Allah inancına dair frekans ve yüzde dağılımı

Allah İnanıcı	Katılımcı Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Evet	99	97,1	89	87,3
Hayır	2	2,0	4	3,9
Kararsızım	1	1,0	9	8,8
Toplam	102	100,0	102	100,0

Tablo 26’ya göre katılımcı kadınların %97,1’i Allah’ın varlığına inandığını, %2’si Allah’ın varlığına inanmadığını beyan etmişlerdir. %1 oranında kadın ise Allah’ın varlığı konusunda kararsız olduğunu söylemiştir. Katılımcı kadınlar, eşleriyle birlikte yaşarken eşlerinin dini tutum ve davranışlarından gözlemlediklerine göre %87,3’ünün eşinin Allah’ın varlığına inandığını, %3,9’unun eşinin Allah’ın varlığına inanmadığını ve %8,8’inin ise eşinin Allah’ın varlığına inanıp inanmadığı konusunda kararsız olduklarını beyan etmişlerdir.

3.3.1.2. Peygamber İnançına Dair Bulgular

Katılımcı kadınların ve eşlerinin dini inanç boyutu ile ilgili olarak katılımcı kadınlara ikinci olarak “Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inanıyor musunuz?” ve “Birlikte yaşadığınız süre içerisinde eşiniz Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inanıyor muydu?” soruları yöneltilmiştir. Bu iki soruya göre gerçekleşen dağılım aşağıda tabloda sunulmuştur.

Tablo 27: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin Peygamber inancına dair frekans ve yüzde dağılımı

Peygamber İnanç	Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Evet	98	96,1	88	86,3
Hayır	2	2,0	4	3,9
Kararsızım	2	2,0	10	9,8
Toplam	102	100,0	102	100,0

Bu tabloya göre katılımcı kadınlardan, %96,1’i Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inanmaktadır. Katılımcı kadınlardan %2’si Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inanmadığını ve yine %2’si Hz. Muhammed’in peygamber olup olmadığı konusunda kararsız olduğunu beyan etmişlerdir. Katılımcı kadınlar, birlikte oldukları süre içerisinde gözlemlediklerine göre %86,3’ü eşinin Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inandığını, %3,9’u eşinin Hz. Muhammed’in peygamber olduğuna inanmadığı görüşünderken % 9,8’i ise eşinin, Hz. Muhammed’in peygamberliğine inanıp inanmadığı konusunda emin olmadıklarını belirtmişlerdir.

3.3.1.3. Ahiret İnançına Dair Bulgular

Katılımcı kadınlara dini inanç boyutunda son olarak ahiret inancına ilişkin iki soru yöneltilmiştir. Bunlar; “Ahiret gününe inanıyor musunuz?” ve “Eşiniz ahiret gününe inanıyor muydu?” sorularıdır. Sorulara verilen cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 28: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin ahiret inancına dair frekans ve yüzde dağılımı

Ahiret İnancı	Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Evet	100	98,0	81	79,4
Hayır	1	1,0	6	5,9
Kararsızım	1	1,0	15	14,7
Toplam	102	100,0	102	100,0

Tablo 28'e göre katılımcı kadınların %98'i ahirete inandığını, %1'i ahirete inanmadığını ve yine %1'i ahirete inanma konusunda kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Ankete katılan kadınlar beraber yaşadıkları süre içerisinde eşlerinin dini tutum, davranış ve söylemlerinden çıkarımda buldukları kadarıyla eşinin ahiret inandığını söyleyenlerin oranı %81 iken eşinin ahirete inanmadığını belirten kadınlar oranı %6'dır. Eşinin ahiret inancı konusunda kararsız olan eşlerin oranı ise %15'dir.

3.3.2. İbadet Boyutuna Dair Bulgular

Bireylerin dindarlığının tespit edilmesine yardımcı olabilecek en önemli göstergelerin arasında ibadet hayatına ait tutum ve davranışlar da yer almaktadır. Dindar olan bireylerin dinin gereklerini yerine getirme sıklıkları bize onların dindarlık düzeyleri hakkında bilgi verebilir. Katılımcı kadınların ve eşlerinin ibadet hayatına dair bulguları elde etmek adına ankette kadınlara kendilerinin ve eşlerinin “namaz kılma, oruç tutma, dua etme ve nafile ibadetler” gibi İslam dininin ibadetlerini ne sıklıkla yerine getirdikleri hakkında sorular sorulmuştur. Katılımcı kadınlar, ibadet boyutundaki soruları “hiç, ara sıra, devamlı” seçeneklerine göre cevaplamışlardır.

3.3.2.1. Namaz Kılma İbadetine Dair Bulgular

Katılımcı kadınlara, ibadet boyutuna dair ilk olarak kendilerinin ve eşlerinin namaz ibadetlerine ilişkin “Namaz kılıyor musunuz?” ve “ Birlikte yaşadığımız süre içerisinde eşiniz namaz kılıyor muydu?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcı kadınlarının beyanlarına göre oluşan tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 29:Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin namaz ibadetlerini yerine getirme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Namaz İbadeti	Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Devamlı	49	48,0	18	17,6
Ara sıra	39	38,2	38	37,3
Hiç	14	13,7	46	45,1
Toplam	102	100,0	102	100,0

Tablo 29'a göre katılımcı kadınların %48'i devamlı olarak namaz kılmaktadır. Katılımcı kadınların %38,2'si namaz ibadetini ara sıra yerine getirirken %13,7'si hiç namaz kılmadığını belirtmiştir. Katılımcı kadınların, eşlerinin namaz ibadetlerini yerine getirme sıklıklarını beyan ettiği sorunun cevaplarına baktığımızda eşlerin %45,1'i hiç namaz kılmamaktadır. Eşlerden %37,1'inin ara sıra namaz kıldığı ve %17,6'sının ise devamlı olarak namaz kıldığı katılımcı kadınlar tarafından belirtilmiştir.

3.3.2.2. Oruç Tutma İbadetine Dair Bulgular

Katılımcı kadınlara göre kendilerinin ve eşlerinin oruç tutma ibadetlerine ilişkin bulgulara ulaşmak için kadınlara “Oruç tutuyor musunuz?” ve “ Birlikte yaşadığınız süre içerisinde eşiniz oruç tutuyor muydu?” sorularına cevap vermeleri istenmiştir. Katılımcıların beyanlarına göre oruç ibadetine dair oluşan tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 30: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin oruç ibadetlerini yerine getirme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Oruç İbadeti	Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Devamlı	79	77,5	27	26,5
Ara sıra	19	18,6	47	46,1

Hiç	4	3,9	28	27,5
Toplam	102	100,0	102	100,0

Tablo 30'a göre katılımcı kadınların %77,5'i Ramazan ayında oruçlarını kaçırmadıklarını sürekli olarak tuttıklarını belirtmişlerdir. Kadınların %18,6'sı oruç ibadetini ara sıra yerine getirirken %3,9'u hiç oruç tutmadığını belirtmiştir. Katılımcı kadınların birlikte yaşadıkları süre içerisinde eşlerinin Ramazan aylarında oruç tutma sıklıklarına dair beyanlarına göre eşlerin %46,1'i ara sıra oruç tutmaktadır. Eşlerin %27,5'i hiç oruç tutmazken %26,5'i devamlı olarak oruç tuttuğu beyanlardan anlaşılmaktadır.

3.3.2.3. Dua Etmeye Dair Bulgular

Şiddete maruz kalan dindar bireylerin şiddet sonrasında yaratana sığınarak ona yakarması kadar normal bir durum yoktur. Katılımcı kadınların dua etme sıklıklarına dair görüşleri de bizleri katılımcı kadınların ve eşlerinin dindarlığına ilişkin bilgi sahibi yapması beklenmektedir. Katılımcı kadınların kendilerinin ve eşlerinin dua etme sıklıklarına ilişkin bulgular aşağıda tabloda gösterilmektedir.

Tablo 31: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin dua etme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Dua Etme Sıklığı	Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Devamlı	85	83,3	28	27,5
Ara sıra	16	15,7	51	50,0
Hiç	1	1,0	23	22,5
Toplam	102	100,0	102	100,0

Bu tabloya göre katılımcı kadınların tamamına yakını dua etmektedir. Sadece 1 katılımcı kadın hiç dua etmediğini beyan etmiştir. Katılımcı kadınların %83,3'ü devamlı olarak dua ederken %15,7'si ara sıra dua ettiğini beyan etmiştir. Katılımcı kadınların

eşlerinin dua etme sıklığı konusundaki görüşlerine göre eşlerin %50'sinin ara sıra dua ettiği, %27,5'inin devamlı dua ettiği ve %22,5'inin ise hiç dua etmediği görülmektedir.

3.3.2.4. Nafile İbadetlere Dair Bulgular

Katılımcı kadınların ve eşlerinin mübarek gün ve gecelerde nafile ibadetleri yerine getirme sıklıkları kadınların ve eşlerinin dindarlık düzeyleri hakkında daha fazla bilgi edinmemize katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sebepten katılımcı kadınlara kendilerinin ve eşlerinin mübarek gün ve gecelerde nafile ibadetleri yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Katılımcı kadınların beyanlarına göre elde edilen bulgular aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 32: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin nafile ibadetleri yerine getirme sıklıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Nafile İbadetler	Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Devamlı	47	46,1	10	9,8
Ara sıra	46	45,1	48	47,1
Hiç	9	8,8	44	43,1
Toplam	102	100,0	102	100,0

Tablo 32'ye göre katılımcı kadınların %46,1'i devamlı olarak mübarek gün ve gecelerde nafile ibadetlerini yerin getirdiklerini beyan etmişlerdir. Kadınların %45,1'i mübarek gün ve gecelerde ara sıra nafile ibadetleri yerine getirdiklerini belirtirken %8,8 oranındaki katılımcı kadın ise mübarek gün ve gecelerde nafile ibadetlerini yerine getirmediklerini beyan etmişlerdir. Katılımcı kadınlar eşlerinin mübarek gün ve gecelerde nafile ibadetlerini yerine getirmediği konusunda ise %47,1 oranında "ara sıra", %43,1 oranında "hiç" ve %9,8 oranında "devamlı" seçeneklerini işaretlemişlerdir.

3.3.2.5. Özel Dindarlık Algısına Dair Bulgular

Çalışmaya katılan kadınların ve onlara şiddet uygulayan eşlerinin dindarlıklarını kadınların kendi algılarına göre ölçmek amacıyla kadınlara “Kendinizi dindarlık bakımından nasıl tanımlarsınız?” ve “Eşinizi dindarlık bakımından nasıl tanımlarsınız?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve kendilerine şiddet uygulayan eşlerinin dindarlık tanımlamalarına dair bulgular aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 33: Katılımcı kadınların görüşlerine göre kendilerinin ve eşlerinin dindarlıklarına dair frekans ve yüzde dağılımı

Dindarlık	Kadınlar		Eşleri	
	n	%	n	%
Çok Dindar	44	43,1	11	10,8
Biraz Dindar	52	51,0	52	51,0
Az Dindar	4	3,9	27	26,5
Dindar Değil	2	2,0	12	11,8
Toplam	102	100,0	102	100,0

Bu tabloya göre kadınlardan kendilerini “Çok Dindar” olarak niteleyenlerin oranı %43,1 iken “Biraz Dindar” olduklarını beyan edenlerin oranı %51’dir. “Az Dindar” olduklarını beyan eden kadınların oranı %3,9, “Dindar Değilim” beyanında bulunan kadınların oranı %2’dir. Bu sonuçlardan katılımcı kadınların büyük çoğunluğunun kendilerini “Dindar” olarak niteledikleri görülmektedir. Katılımcı kadınların dindarlık konusunda eşlerine dair beyanlarına baktığımızda %10,8 oranında eşin “Çok Dindar”, %51 oranında eşin “Biraz Dindar”, %26,5 oranında eşin “Az Dindar” ve %11,8 oranında eşin “Dindar Değil” olarak katılımcı kadınlar tarafından nitelendirildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre %38,3 oranındaki katılımcı kadın eşini az dindar ya da dindar değil olarak nitelendirmiştir.

3.3.2.6. Dindarlığa Dair Parametrik Bulgular

Katılımcı kadınların ve eşlerinin dindarlıklarına dair tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak adına yönetilen sorulara katılımcı kadınların vermiş oldukları cevapların frekans ve yüzde oranları daha önceki bölümlerde sunulmuştu. Bu bölümde ise araştırmada ele alınan dindarlığın iki boyutu olan dini inanç ve ibadet boyutlarının parametrik analiz teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilecektir.

Bu bağlamda araştırmanın üçüncü alt problemi olan şiddete maruz kalan kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışların şiddete maruz kalan kadınların medeni durumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığına dair Anova sonuçları tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 34: Dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışlarının medeni duruma göre Anova sonuçları (n=102)

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{X}	S	f	p	Fark Yaratan Grup
Kendi İnanıcı	Evli	80	1,0167	,10474	4,081	,020*	2-1
	Boşanmış	16	1,1875	,51595			
	Dul	6	1,0000	,00000			
Eşinin İnanıcı	Evli	80	1,2000	,47910	3,061	,051	
	Boşanmış	16	1,4583	,74907			
	Dul	6	1,6667	,91894			
Kendi İbadeti	Evli	80	1,4125	,42303	,488	,615	
	Boşanmış	16	1,5313	,53131			
	Dul	6	1,4167	,40825			
Eşinin İbadeti	Evli	80	2,0719	,56422	2,701	,072	
	Boşanmış	16	2,4219	,64368			
	Dul	6	2,3333	,75277			

Tablo 34 incelendiğinde, katılımcı kadınların medeni durumları bakımından katılımcı kadınların beyanlarına göre kendilerinin ve eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutundaki davranışlarının ($p<.0,05$) kendi dini inançları boyutu dışında diğer boyutlarda anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir.

Katılımcı kadınların kendi dini inanç boyutunda medeni durumları farklı katılımcı kadınların $p < .05$ olacak şekilde farklı ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Katılımcı kadınlardan boşanmış olanlar ($\bar{X}=1,1875$) ile evli olan kadınlar ($\bar{X}=1,0167$) arasında eşinden boşanmış olan kadınlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan şiddete maruz kalan kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları ile şiddete sebep olan nedenler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığının incelendiği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35: Dini inanç ve ibadet boyutları ile şiddetin sebeplerin boyutları arasındaki ilişkiler

DEĞİŞKENLER		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Sosyo-Psik. Sebepler	r	-	,44**	,28**	,45**	,34**	-,10	-,18	-,29**	-,21*
2.Ekonomik Sebepler	r		-	,51**	,50**	,37**	-,09	-,23*	-,16	-,10
3.Biyolojik Sebepler	r			-	,51**	,23*	-,02	-,08	-,16	-,19
4.Psiko-Fiz. Sebepler	r				-	,24*	-,11	-,18	-,18	-,23*
5.Sosyal Sebepler	r					-	-,12	-,05	-,11	-,05
6.Kendi İnanç	r						-	,50**	,37**	,24*
7.Eşinin İnanç	r							-	,21*	,39**
8.Kendi İbadeti	r								-	,40**
9.Eşinin İbadeti	r									-

** $p < .01$; * $p < .05$

Tablo 35 incelendiği zaman, sosyo-psikolojik sebep boyutu ile ekonomik sebep ($r = .44$, $p < .01$), biyolojik sebep ($r = .28$, $p < .01$), Psiko-fizyolojik sebep ($r = .45$, $p < .01$) ve sosyal sebep ($r = .34$, $p < .01$) boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Ekonomik sebep boyut ile biyolojik sebep ($r = .51$, $p < .01$), Psiko-fizyolojik sebep ($r = .50$, $p < .01$) ve sosyal sebep ($r = .37$, $p < .01$) boyutları

arasında pozitif yönlü manalı ilişki tespit edilmiştir. Biyolojik sebep ile Psiko-fizyolojik sebep ($r = .51, p < .01$) ve sosyal sebep ($r = .23, p < .05$) boyutları arasında pozitif yönlü manalı ilişki tespit edilmiştir. Psiko-fizyolojik sebep ile sosyal sebep ($r = .24, p < .05$) boyutları arasında pozitif yönlü manalı ilişki tespit edilmiştir. Başka ifade ile aile içi şiddet sebeplerin boyutlarının birbirleriyle pozitif yönlü anlamlı ilişkileri vardır. Yani aile içi şiddetin sebeplerinin boyutları altında yer alan bir tutum ve davranıştaki artış diğer boyutlardaki tutum ve davranışların artmasına neden olmaktadır.

Kendi inancı ile eşinin inancı ($r = .50, p < .01$), kendi ibadeti ($r = .37, p < .01$) ve eşinin ibadeti ($r = .24, p < .05$) boyutları arasında, eşinin inancı ile kendi ibadeti ($r = .21, p < .05$) ve eşinin ibadet ($r = .39, p < .01$) boyutları arasında, kendi ibadeti ile eşinin ibadeti ($r = .40, p < .01$) boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sosyo-psikolojik sebep boyutu ile kendi ibadeti ($r = -.29, p < .01$) ve eşinin ibadeti ($r = -.21, p < .05$) boyutları arasında, ekonomik sebep boyut ile eşinin inancı ($r = -.23, p < .05$) boyutları arasında, Psiko-fizyolojik sebep ile eşinin ibadeti ($r = -.23, p < .05$) boyutları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan şiddete maruz kalan kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları ile şiddetin sonuçları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığının incelendiği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36: Dini inanç ve ibadet boyutları ile şiddetin sonuçları arasındaki ilişkiler

Değişkenler		1	2	3	4	5	6	7
1.Kendi İnancı	r	-	,50**	,37**	,24*	-,05	-,12	-,06
2.Eşinin İnancı	r		-	,21*	,39**	-,01	-,05	-,19*
3.Kendi İbadeti	r			-	,40**	-,14	-,11	-,23*
4.Eşinin İbadeti	r				-	-,00	-,05	-,21*

5.Psikolojik Sonuç	r						-	,38**	,31**
6.Sosyal Sonuç	r							-	,30**
7.Fiziksel Sonuç	r								-

** $p < .01$; * $p < .05$

Tablo 36 incelendiği zaman, kendi inancı ile eşinin inancı ($r = .50, p < .01$), kendi ibadeti ($r = .37, p < .01$) ve eşinin ibadeti ($r = .24, p < .05$) boyutları arasında, eşinin inancı ile kendi ibadeti ($r = .21, p < .05$) ve eşinin ibadet ($r = .39, p < .01$) boyutları arasında, kendi ibadeti ile eşinin ibadeti ($r = .40, p < .01$) boyutları arasında, psikolojik sonuç ile sosyal sonuç ($r = .38, p < .01$) ve fiziksel sonuç ($r = .31, p < .01$) boyutları arasında, sosyal sonuç ile fiziksel sonuç ($r = .30, p < .01$) boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani katılımcı kadınların dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları arttıkça eşlerin dini inanç boyutundaki tutum ve davranışları ile kendilerinin ve eşlerinin ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları da artmaktadır. Yine şiddetin fiziksel boyutundaki sonuçlar arttıkça şiddetin sosyal ve psikolojik boyutundaki sonuçlar da artmaktadır.

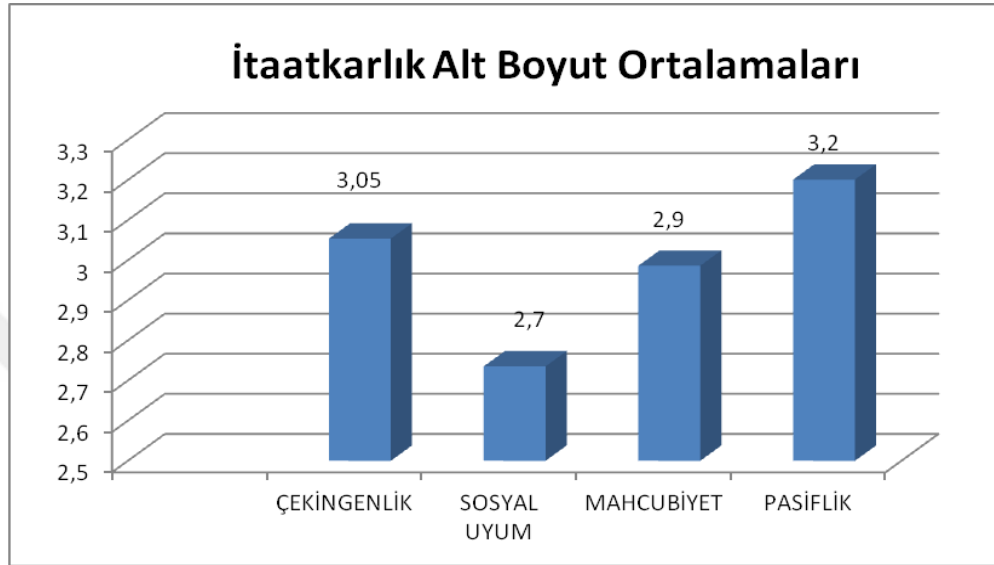
Eşinin inancı ile fiziksel sonuç ($r = -.19, p < .05$) boyutları arasında, kendi ibadeti ile fiziksel sonuç ($r = -.23, p < .05$) boyutları arasında ve eşinin ibadeti ile fiziksel sonuç ($r = -.21, p < .05$) boyutları arasında negatif yönlü anlamlı zayıf ilişki bulunmuştur. Başka bir ifade ile katılımcı kadınların eşlerinin dini inanç boyutundaki tutum ve davranışları ile kadınların ve eşlerinin ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları arttıkça şiddetin fiziksel boyutundaki sonuçlar azalmaktadır.

3.4.İtaatkarlığa Dair Bulgular

Katılımcı kadınların ve eşlerinin itaatkarlık durumunu değerlendirmek için Öztürk (2010) tarafından oluşturulan Likert tipi itaatkarlık ölçeği kullanılmış ve yine Öztürk'ün (2010) ölçekteki maddeleri faktör analizine tabi tutarak alt faktör olarak kabul ettiği dört farklı boyutta itaatkarlık eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu boyutları Öztürk (2010) çekingenlik, pasiflik, mahcubiyet ve sosyal uyum olarak tanımlamıştır. İtaatkarlık ölçeğinin değerlendirilmesi sonucu elde edilen verilerle katılımcı kadınların

ve eşlerinin dindarlığa dair tutumları ve itaatkârlık tutumları arasındaki ilişkiyi analiz etmek amaçlanmıştır. Ayrıca itaatkarlığa ait veriler ile şiddetin sonuçlarına ait verilerde korelasyon analizine tabi tutulmuştur.

Grafik 1: Katılımcı kadınların algılarına göre kadınların itaatkârlık alt boyutlarının aritmetik ortalamaları



Grafik 1’deki verilerden de anlaşılacağı üzere katılımcı kadınların algılarına göre kadınlar itaatkarlığın alt boyutlarından en çok pasiflik alt boyutundaki tutum ve davranışları sergilemektedir. Daha sonra büyükten küçüğe sırasıyla çekingenlik, mahcubiyet ve sosyal uyum alt boyutlarındaki tutum ve davranışları sergilemektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi olan şiddete maruz kalan kadınların itaatkârlık boyutlarındaki tutum ve davranışları ile şiddetin sonuçları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığının incelendiği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37: İtaatkârlık boyutları ile şiddetin sonuçları arasındaki ilişkiler

Değişkenler		1	2	3	4	5	6	7
1.Çekingenlik	r	-	,42**	,57**	,35**	,01	,17	-,08
2.Sosyal uyum	r		-	,34**	,31**	,05	,09	-,02

3.Mahcubiyet	r			-	,36**	-,04	,08	-,01
4.Pasiflik	r				-	,12	,13	-,03
5.Psikolojik Sonuç	r					-	,38**	,31**
6.Sosyal Sonuç	r						-	,30**
7.Fiziksel Sonuç	r							-

** $p < .01$; * $p < .05$

Tablo 37 incelendiğinde, çekingenlik ile sosyal uyum ($r = .42, p < .01$), mahcubiyet ($r = .57, p < .01$) ve pasiflik ($r = .35, p < .01$) boyutları arasında, sosyal uyum ile mahcubiyet ($r = .234, p < .01$) ve pasiflik ($r = .31, p < .01$) boyutları arasında, mahcubiyet ile pasiflik ($r = .36, p < .01$) boyutları arasında, psikolojik sonuç ile sosyal sonuç ($r = .38, p < .01$) ve fiziksel sonuç ($r = .31, p < .01$) boyutları arasında, sosyal sonuç ile fiziksel sonuç ($r = .30, p < .01$) boyutları arasında pozitif yönlü manalı ilişki tespit edilmiştir. Farklı değişle itaatkarlığın ve şiddetin sonuçlarının alt boyutları kendi içlerinde pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Ancak itaatkarlığın alt boyutları ve şiddetin sonuçlarının alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Araştırmanın yedinci alt problemi olan şiddete maruz kalan kadınların itaatkârlık boyutlarındaki tutum ve davranışları ile kadınlar ve kadınlara şiddet uygulayan eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığının incelendiği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayıları tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38: İtaatkârlık boyutları ile dindarlık alt boyutları arasındaki ilişkiler

Değişkenler		1	2	3	4	5	6	7	8
1.Kendi İnancı	r	-	,50**	,37**	,24*	,01	,18	,07	,08
2.Eşinin İnancı	r		-	,21*	,39**	,147	,23*	-,10	,04
3.Kendi İbadeti	r			-	,40**	,09	,15	-,02	,08

4.Eşinin İbadeti	r					-	-,04	-,05	-,22*	,09
5.Çekingenlik	r							,42**	,57**	,35**
6.Sosyal Uyum	r							-	,34**	,31**
7.Mahcubiyet	r								-	,36**
8.Pasiflik	r									-

** $p < .01$; * $p < .05$

Tablo 38 incelendiğinde, kendi inancı ile eşinin inancı ($r = .50, p < .01$), kendi ibadeti ($r = .37, p < .01$) ve eşinin ibadeti ($r = .24, p < .05$) boyutları arasında, eşinin inancı ile kendi ibadeti ($r = .21, p < .05$), eşinin ibadeti ($r = .39, p < .01$) ve sosyal uyum ($r = .23, p < .05$), boyutları arasında, kendi ibadeti ile eşinin ibadeti ($r = .40, p < .01$) boyutları arasında, çekingenlik ile sosyal uyum ($r = .42, p < .01$), mahcubiyet ($r = .57, p < .01$) ve pasiflik ($r = .35, p < .01$) boyutları arasında, sosyal uyum ile mahcubiyet ($r = .34, p < .01$) ve pasiflik ($r = .31, p < .01$) boyutları arasında, mahcubiyet ile pasiflik ($r = .36, p < .01$) boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani Katılımcı kadınların ve eşlerinin dindarlığa dair dini inanç boyutlarındaki tutum ve davranışları arttıkça kadınların ve eşlerinin ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışlar da artmaktadır. Ayrıca katılımcı kadınların eşlerinin dini inanç boyutundaki tutum ve davranışları arttıkça kadınların itaatkârlık boyutlarından sosyal uyum boyutundaki tutum ve davranışlarının da arttığı görülmektedir.

Yine Tablo 38 incelendiği zaman eşinin ibadeti ile mahcubiyet ($r = -.22, p < .05$) boyutları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Başka bir ifade ile katılımcı kadınların eşlerinin dini inanç boyutundaki tutum ve davranışları arttıkça kadınların itaatkârlığın mahcubiyet boyutundaki tutum ve davranışları azalmaktadır.

IV. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Iğdır ilinde ikamet eden ve eşinden şiddet görüp görmediği sorusuna “Evet” cevabını veren 102 kadına uyguladığımız anketten elde ettiğimiz bulgulardan faydalanılan araştırmada dindarlık ve eşler arası şiddet arasında bir ilişkinin var olup olmadığı sorusuna cevap aranmıştır. Bu boyutta aile içi şiddete uğrayan katılımcı bayanların ve şiddeti tatbik eden eşlerinin demografik özellikleri, kadınların maruz kaldıkları aile şiddetinin sebepleri ve sonuçları, kadınların algılarına göre kadınların ve eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları ile kadınların itaatkârlıklarına dair tutum ve davranışları tespit edilmiştir. Daha sonra çeşitli istatistik analiz tekniklerinin yardımıyla tespit edilen veriler arasındaki ilişkilerin incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan ve aile içi şiddete uğrayan bayanların ve şiddeti tatbik eden eşlerinin demografik yapılarına dair elde edilen sonuçlara göre; katılımcı kadınların büyük çoğunluğu(%69,6) genç yaş olarak kabul edilen 19-40 yaş grubu aralığındadır. Katılımcı kadınların %78,4’ü evli olduklarını beyan etmişlerdir. Buradan katılımcı kadınların büyük çoğunluğunun eşlerinden şiddet görmüş olsalar da evliliklerini devam ettirdikleri görülmektedir. Katılımcı kadınların yarısından fazlası (%63,8) 3 ve üzeri çocuk sahibidir. Yine katılımcı kadınlarının tamamına yakınının (%94,1) 3 ve üzeri çocuklu bir ailede yetiştiği görülmektedir. Bu sonuçlarda da katılımcı kadınların yarısından fazlasının kendi yetiştiği ailesindeki çok çocuklu aile yapısını eşleriyle birlikte kurdukları ailelerinde de devam ettirdikleri söylenebilir. Katılımcı kadınların %40,2’si evlendikten sonra eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailede yaşarken %47,1’i eşler ve çocukların yanında genellikle erkek eşin ebeveynlerinin ve bazen de erkek eşin kardeşlerinin yer aldığı bir geleneksel geniş ailede yaşamaktadır. Anketin kadınların yaşadıkları evlerin mülkiyet durumu ile ilgili sorusuna verilen cevaplardan kadınların %37,3’ünün kendilerine ait bir evde, %27,5’inin de kiralık bir evde ikamet ettikleri görülmektedir. %29,4 oranındaki katılımcı kadının ise eşinin anne ve babasına ait bir evde yaşadığı görülmektedir. Bu sonuçlardan araştırmaya katılan kadınların yarısına yakınının geleneksel ve ataerkil ailelerde yaşadıkları ve şiddete de bu aile

içinde maruz kaldıkları söylenebilir. Şiddete uğradıklarını beyan eden ve araştırmamıza katılan kadınların şiddete maruz bırakılmalarında eşlerinin ebeveynleriyle beraber yaşamaları etkili olabilir. Yine maruz bırakıldıkları şiddet sonrasındaki ortaya çıkan fiziksel, sosyal ve özellikle psikolojik sonuçların çekirdek aile yapısında yaşayan kadınlara oranla geniş aile yapısında yaşayan kadınları daha fazla etkilediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan kadınların öğrenim durumlarına bakıldığında; kadınların %85,7'sinin temel eğitim kademesi olan ortaokul düzeyi ve altında bir öğrenim durumunda oldukları görülmektedir. Bunlardan %36,3'ünün ise hiç okuma yazmasının olmaması da dikkat çekici bir durumdur. Eşlerin öğrenim durumlarına bakıldığında ise eşlerin %81,5'inin temel eğitim kademesi olan ortaokul düzeyi ve altında öğrenim durumunda oldukları ancak hiç okuma yazması olmayanların oranının %8,8 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan bu araştırma bulgularıyla sınırlı kalmak üzere kadınların eğitimine erkeklere oranla daha az önem verildiği görülmektedir. Yine bu araştırmanın bulgularıyla sınırlı olmak üzere aile içi şiddetin sebeplerinde ve sonuçlarında eşlerin eğitim düzeylerinin önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan kadınların ve eşlerin çalışma ve gelir durumları ile ilgili bulgulardan; kadınların %86,3 gibi büyük bir çoğunlukla herhangi bir işte çalışmayıp ev hanımı oldukları görülmektedir. Katılımcı kadınların eşlerinin ise %39,2 oranla işçi, %29,4 oran ile ise çiftçilik ve sabit bir işi olmayıp yevmiye çalışılan işlerde çalışan kişiler olduğu görülmektedir. Eşlerden %9,8'inin ise işsiz olduğu beyan edilmiştir. Ailelerin gelir durumlarına bakıldığında katılımcı kadınların ailelerinin %65,7 oranla asgari ücret ve asgari ücretin altında oldukları görülmektedir. Kadınlardan %15,7 oranındaki kadın da herhangi bir gelirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir. Kadınların çoğunluğunun çalışmayarak ev hanımı olması, eşlerin düşük gelirli işlerde çalışıyor olması ve ailelerin başka bir gelir kaynaklarının da olmaması aile içi ilişkileri olumsuz anlamda etkileyeceği göz önünde bulundurulduğunda çalışma ve gelir durumlarının da aile içi şiddete sebebiyet verebileceği ve aile içi şiddetin doğurduğu özellikle psikolojik sonuçların uzun sürmesine neden olacağı söylenebilir.

Araştırmaya katılan kadınların ve eşlerinin mensubu oldukları bölgelere göre durumlarına bakıldığında; kadınların %95,1 oranla en çok Doğu Anadolu Bölgesine

mensup oldukları; eşlerin ise % 87,3 oranla en çok yine Doğu Anadolu Bölgesine mensup oldukları görülmektedir. Bunda araştırmanın Doğu Anadolu Bölgesinin bir ili olan Iğdır ilinde yapılmış olması ve Iğdır ilinin Türkiye'nin batısındaki illere oranla daha az göç alan bir il olmasının sonuçlara etki ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Kadınların nasıl evlendiklerine dair sonuçlara bakıldığında %47,1 oranla görücü usulü ile evlendikleri, %18,6 oranla kaçarak evlendikleri ve %13,7 oranla flört ederek evlendikleri en çok orana sahip üç evlenme usulü olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada dikkat çekici olan kadınların evlenme usulleri kendi ilgi, istek ve düşüncelerinin etkisiyle de olsa ilgi, istek ve düşüncelerinin dışında da gerçekleşmiş olsa kadınların aile içi şiddete maruz kalmış olmasıdır. Yani kadınlardan severek ve isteyerek eşleriyle evlenenlere de isteği dışında aile büyüklerinin isteğiyle evlenenlere de eşlerin şiddet uyguladığı söylenebilir.

Araştırmanın temalarından biri olan aile içi şiddete dair bulgulardan elde edilen sonuçlar incelendiğinde; katılımcı kadınların %93,7'sinin eşleri tarafından şiddete maruz bırakıldıkları görülmektedir. Katılımcı kadınlardan sadece 7'si şiddetin kaynağı olarak eşini işaret etmemiştir. Katılımcı kadınların bazıları tarafından anketin bu sorusundaki seçeneklerin birden fazlasını işaretleyenler de olmuştur. Bunun sebebi katılımcı kadınların şiddete sadece eşleri tarafından değil ebeveynleri ya da kardeşleri tarafından da maruz bırakılmalarıdır. Araştırmaya katılan kadınların %25,5'i babaları tarafından, %23,5'de ağabeyleri tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını beyan ettikleri görülmektedir. Bu sonuçlardan katılımcı kadınların aile içi şiddete sadece eşleri tarafından maruz bırakılmadığı, anneleri, babaları veya diğer yakın çevresindeki kişiler tarafından da şiddete maruz bırakıldıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların çoğunun eşleri tarafından şiddete maruz bırakılması sonucu geçmişte bu alanda yapılan çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Çalışmamızda kullandığımız anketi daha önce uygulamış olan Öztürk'ün (2010), Türkiye'de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri adlı çalışmasına katılan kadınların aile içi şiddetin kaynağına ilişkin beyanlarında "eşim" cevabını verenler %45,9 oranla en yüksek orana sahiptir. Yine "Kadın Yoksulluğu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ Örneği" adlı yüksek lisans tezinde Yusufoglu (2010), %54 oran ile kadınların en çok eşinden şiddet gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcı kadınlar, kendilerine uygulanan şiddetin en çok başkalarının göremeyeceği yerlerde meydana geldiğini beyan etmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların üçte birine yakını da kendilerine uygulanan şiddetin geliştiği güzel yerlerde gerçekleştiğini söylemişlerdir. Bu sonuçlardan aile içi şiddeti uygulayanların çoğunluğunun uyguladığı şiddetin gizli kalmasına özen gösterdikleri anlaşılmaktadır. %30,4 gibi yine yüksek bir oranda şiddeti uygulayanların yaptıklarından herhangi bir rahatsızlık duymadan her yerde şiddet uygulayabildikleri görülmektedir.

Araştırmanın, kadınların ne tür bir şiddete maruz kaldıklarını gösteren bulgularının sonuçlarına bakıldığında; kadınların çoğunluğunun birden çok şiddet türüne maruz kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlardan, katılımcı kadınların fiziksel, sözel, duygusal ve cinsel şiddet türlerinden en çok fiziksel şiddetlerden olan dövme ve yaralamaya maruz kaldıklarını daha sonra ise iğneleme, hakaret vb. tarzda sözel şiddete maruz kaldıklarını görülmektedir. Şiddet türlerine cevap aranan sorunun cevaplarında kadınlar bazılarının yararlanma ve tecavüz ile sonuçlanan şiddete maruz kalmasını ise vahim bir durum olarak belirtmek yanlış olmayacaktır.

En çok fiziksel şiddetlere maruz kalan kadınların, fiziksel şiddetlerden de en çok herhangi bir alet ya da cisim kullanılmadan sadece yumruk, tekme gibi fiziksel güç kullanılarak uygulanan şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Katılımcı kadınların on iki tanesinin ise kesici alet, ateşli silah ve kezzap gibi kimyasal maddelere maruz kaldıklarını beyan etmesi, aile içi şiddetin son derece tehlikeli sonuçlarının olabileceğinin göstergesidir. Ülkemizdeki son yıllardaki kadın cinayetlerinin artış göstermesi de bu çıkarımı kanıtlar niteliktedir.

Katılımcı kadınların yarısından fazlası şiddete ilk defa yeni evlendiklerinde, üçte birine yakın kadın ise hamile iken maruz kaldıklarını beyan etmişlerdir. Bu iki zaman diliminin katılımcı kadınların evli oldukları zamana denk gelmesi çalışmanın şiddetin kaynağı sorusunda en çok eşlerin çıkması sonucu ile tutarlılık içinde olduğu görülmektedir. Eşlerin kadınlara hamilelik gibi hem bedensel hem de psikolojik olarak hassas bir dönemde dahi şiddet uygulamaktan geri kalmadıkları da görülmektedir. Ayrıca on altı kadının evlenme öncesi dönemler olan çocukluk ve gençlik dönemlerinde de kendi ailelerinde de aile içi şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Bu sonucun, aile içi şiddetin kaynağı sonuçlarında anne, baba ve ağabey cevaplarını veren kadınların

oranından oldukça az olduğu dikkat çekmektedir. Bazı kadınların ebeveynlerinin ve kardeşlerinin kadınlar evlendikten sonra da kadınların aile ilişkilerine müdahale edip kadınlara şiddet uyguladıkları söylenebilir.

Aile içi şiddetin sebeplerine dair sonuçlara bakıldığında; araştırmada ele alınan boyutlardan sosyo-psikolojik boyutun aile şiddetin ortaya çıkmasında en etkili boyut olduğu görülmektedir. Sosyo-psikolojik boyut altında yer alan iki ifadeden “Eşlerin aileye ilgisizliği” ifadesi katılımcı kadınlar tarafından en çok işaretlenen ifade, boyutun diğer ifadesi olan “Eşlerin birbirlerine saygısızlığı” ifadesi ise kadınlar tarafından en çok beyan edilen ikinci ifade olmuştur. Bu sonuçtan, kadınların eşlerinin aileye karşı ilgisiz ve saygısız tutum ve davranışlarından şikayet etmeleri ve eşlerini eleştirmeleri eşler tarafından hoşgörü ile karşılanmayarak kadınların şiddete maruz kalmalarına sebebiyet vermiş olabilir. Bu sonuca erkek eşlerin bakış açısıyla bakıldığında kadınların gerek çekirdek ailesine gerekse eşlerinin geniş ailesine karşı ilgisiz ve saygısız tutum ve davranışlar sergilemesi erkek eşler tarafından kabul edilebilir davranışlar olarak görülmeyip kadınlara şiddet uygulamasına neden olmuş olabilir. Şiddetin ortaya çıkmasında en etkili ikinci boyutun sosyal boyut görülmektedir. Sosyal boyut altındaki ifadelerden ise “Aileye yönelik akraba müdahaleleri” ifadesi en etkili ifadedir. Bu sonuç, eşlerin ebeveynleri, kardeşleri gibi yakın akrabalarının evliliklere müdahaleleri erkek eşlerin kadınlara şiddet uygulamasına sebep verdiği söylenebilir. Aile içi şiddete sebep olan en etkili faktörler olarak ortaya çıkan bu üç faktör Öztürk’ün(2010), Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri adlı çalışmasında da en etkili faktörler olarak tespit edilmiştir.

Aile içi şiddete sebep olan tutum ve davranışların boyutlarından olan biyolojik boyuta dair sonuçlar da dikkat çekicidir. Biyolojik boyut içinde yer alan ve Türkiye’de özellikle Doğu Bölgelerinde yaşayan ve genellikle eğitim seviyeleri düşük erkekler tarafından kabullenilmeyerek sorun olarak görülen, kadınların çocuklarının olmayışı veya erkek çocuk doğurmamaları gibi biyolojik sebeplerin, bu soruya cevap veren kadınların büyük çoğunluğu tarafından aile içi şiddete sebep olan etkili faktörler olarak görülmediği söylenebilir.

Aile içi şiddetin sebeplerine dair parametrik bulguların sonuçlarına bakıldığında; katılımcı kadınların algılarına göre aile içi şiddetin sebeplerinin sosyo-psikolojik, sosyal ve biyolojik alt boyutlarında yaş değişkenine göre farkın anlamlı olmadığı bulunurken, ekonomik ve psiko-fizyolojik boyutlarında farkın anlamlı olduğu ortaya konmuştur. Buna göre kadınlardan 40-49 yaş aralığında olanların 30-39 yaş aralığında olanlara oranla aile içi şiddetin sebeplerini daha çok ekonomik ve psiko-fizyolojik boyutlar altındaki tutum ve davranışlara bağlamaktadır. Yani 40-49 yaş aralığındaki kadınlar, eşlerinin ailenin geçimini sağlamada zorluk çekmesini, işsizlik gibi ekonomik problemleri, eşlerden birinin yoğun bir iş temposunda çalışıyor olmasını, eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olmasını ve eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlısı olmasını 30-39 yaş aralığındaki kadınlara oranla daha çok aile içi şiddetin sebebi olarak görmektedir. Bunun nedeninin 40-49 yaş aralığındaki kadınların 30-39 yaş aralığındaki kadınlara oranla hayata daha olgun bir bakış açısıyla bakıyor olması ve yine 40-49 yaş aralığındaki kadınların 30-39 yaş aralığındaki kadınlara oranla eşlerinden ilgi ve saygı beklentilerinin daha az olması olduğu söylenebilir.

Katılımcı kadınların algılarına göre aile içi şiddetin sebeplerinin sosyo-psikolojik, sosyal, ekonomik ve biyolojik alt boyutlarında öğrenim değişkenine göre farkın anlamlı olmadığı bulunurken, psiko-fizyolojik boyutlarında farkın anlamlı olduğu ortaya konmuştur. Buna göre kadınlardan okuma yazması olmayanlar ile okuma yazması olup herhangi bir mezuniyeti olmayanlar ortaokul mezunlarına oranla aile içi şiddetin sebeplerini daha çok psiko-fizyolojik boyutlar altındaki tutum ve davranışlara bağlamaktadır. Yani okuma yazması olan ya da olmayan ve herhangi bir mezuniyeti olmayan kadınlar, eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olmasını ve eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlısı olmasını ortaokul mezunu kadınlara oranla daha çok aile içi şiddetin sebebi olarak görmektedir.

Araştırmanın aile içi şiddetin sonuçlarına dair bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında; en çok aile içi şiddetin sonuçlarının psikolojik boyutu altında yer alan ifadelerin ortaya çıktığı görülmektedir. Kadınlar, aile içi şiddete maruz kaldıktan sonra yalnızlık hissetmek, ümitsizlik hissetmek, öfke patlamaları yaşamak ve bitkinlik, halsizlik hissetmek gibi psikolojik boyutun altında yer alan duygu ve düşünceleri hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçtan şiddete maruz kalan kadınların şiddet

sonrasında ruh sağlıklarının olumsuz yönde etkilenecek travmalar ve sarsıntıların yaşadıklarını söyleyebiliriz. Yine çalışmanın anketini Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri adlı çalışmada kullanan Öztürk (2010) de aile içi şiddet sonrasında en çok psikolojik boyuta altında toplanan sonuçların ortaya çıktığı sonucuna ulaşmıştır. Kadınlar aile içi şiddet sonrasında psikolojik boyuttan sonra en çok sosyal boyut altında toplanan durumları yaşamışlardır. Buradan şiddet sonrasında kadınların güven, özgüven, utanma, tedirgin olma gibi duyguları daha yoğun yaşayarak sosyalleşme adına zedelendiklerini söyleyebiliriz. Katılımcı kadınlar aile içi şiddet sonrasında fiziksel boyuttaki tutum ve davranışlarındaki olumsuz yönlü değişimlerin psikolojik ve sosyal boyutlardaki tutum ve davranışlardaki olumsuz yönlü değişimlere oranla daha az olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmanın dindarlığa dair bulgulardan elde edilen sonuçlara göre; kadınların ve eşlerinin çok büyük çoğunluğunun Allah, Peygamber ve ahiret inancına sahip oldukları görülmektedir. Kadınların oranlarının eşlerine oranla daha yüksek olduğu dikkat çekicidir. Ancak bu sonuçlara kadınların algılarına göre ulaşıldığı ve eğer sorular eşlere yöneltilmiş olsaydı farklı sonuçlara ulaşılabilirdiği unutulmamalıdır.

Dindarlığın ibadet boyutundaki tutum ve davranışlardan elde edilen bulguların sonuçlarına bakıldığında; kadınlar ile eşlerinin namaz kılma durumlarına genel bir bakış yaptığımızda ters orantılı bir sonucun çıktığı görülmektedir. Katılımcı kadınlarda devamlı namaz kılma oranı en yüksek iken eşlerde tam tersi durum söz konusu olup hiç namaz kılmayan oranının en yüksek olduğu görülmektedir. Hem katılımcı kadınlarda hem de eşlerde namaz ibadetini ara sıra yapanların oranları hemen hemen eşit durumdadır. Oruç tutma ibadetinde de namaz kılma ibadetine benzer bir durum söz konusudur. Katılımcı kadınların oruç tutma ibadetlerini yerine getirme sıklığının en yüksek olduğu seçenek “devamlı” seçeneği iken eşlerde ise en düşük oranlı seçeneğin “devamlı” seçeneğinin olduğu görülmektedir. Kadınların büyük çoğunluğu kendilerinin devamlı dua ettiğini belirtirken, kadınların yarısı eşlerinin ara sıra dua ettiğini beyan etmişlerdir. Bu sonuçlara göre katılımcı kadınların tamamına yakınının Allah’a dua ederek yardım istemektedirler. Nafile ibadetleri yerine getirmedeki sonuçlara bakıldığında kadınların eşlere oranla daha çok nafile ibadetleri yerine getirdiği görülmektedir. Öznel dindarlık algısına dair bulgulardan elde edilen sonuçlara göre

kadınların tamamına yakınının kendilerini dindar olarak nitelendirdiği eşler için ise yarından biraz fazla kadının eşlerini dindar olarak nitelendirdiği anlaşılmaktadır. Ancak kadınların eşlerinin dindarlıklarına ilişkin ortaya çıkan bu sonuçların değerlendirilmesinde eşlerinden şiddet gören kadınların beyanlarından ortaya çıkan sonuçlar olduğu ve şiddete maruz kalmaları kadınlarda olumsuz algılara sebebiyet verebileceğinden algıların kadınlar yönünde az da olsa yanlı olabileceği unutulmamalıdır.

Dindarlığa dair dini inanç ve ibadet boyutları ile kadınların öznel dindarlık algılarının sonuçlarını değerlendirdiğimizde; kadınların tamamına yakınının inançlı ve kendilerine göre dindar olmalarına rağmen ibadet boyutunda yani dinin gereklerini yerine getirmede inanç boyutu kadar yüksek oranlara sahip olmadığı görülmektedir. Yani kadınların yarına yakınının dindarlığı sadece Allah'a, Hz. Muhammed'e ve ahirete inanmak olarak düşündüklerini söyleyebiliriz.

Dindarlığa dair parametrik bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında; kadınların algılarına göre kendilerinin ve eşlerinin dindarlığa dair dini inanç ve ibadet boyutlarında medeni durum değişkenine göre sadece kadınların kendilerinin dini inanç boyutunda anlamlı bir fark oluşturduğu diğer boyutlarda ise anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Bu anlamlı farkın ise kadınlardan boşanmış olanlar ile evli olanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre kadınlardan boşanmış olanların evli olanlara oranla dini inanç boyutundaki tutum ve davranışları daha çok sergilediği söylenebilir.

Dindarlık ile eşler arası şiddet ilişkisini inceleyen bu çalışma kadınların ve eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışlarının, aile içi şiddete sebep olan sosyo-psikolojik, sosyal, ekonomik, psiko-fizyolojik ve biyolojik boyutları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre; aile içi şiddetin sebeplerinin sosyo-psikolojik boyutundaki problemler arttıkça kadınların ve eşlerinin ibadet boyutundaki tutum ve davranışlar azalmaktadır. Başka bir ifade ile eşlerin birbirlerine ve aileye karşı ilgisiz ve saygısız tutum ve davranışları arttıkça kadınların kendilerinin ve eşlerinin ibadet boyutundaki tutum ve davranışları azalmaktadır. Aile içi şiddetin ekonomik sebep boyutundaki problemler arttıkça eşlerin inanç boyutundaki tutum ve davranışların azalmaktadır. Yani eşler ailenin geçimini sağlamakta

zorlandıklarında, yoğun bir iş temposunda çalıştıklarında veya işsizlik gibi bir problemleri olduklarında ve bu problemleri artıkça kadınların eşlerinin inanç boyutundaki tutum ve davranışları azalmaktadır. Aile içi şiddetin psiko-fizyolojik sebepler boyutu altında toplanan problemler artıkça kadınların eşlerinin ibadet boyundaki tutum ve davranışları azalmaktadır. Başka bir deyişle eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması veya eşlerden birinin alkol ya da madde bağımlılığı problemleri arttıkça kadınların eşlerinin ibadet boyutundaki tutum ve davranışların azaldığı görülmektedir. Genel bir bakış açısıyla bakıldığında aile içi şiddete sebep olan tutum, davranış ve problemlerdeki artışlar kadın ve eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum, davranış ve düşüncelerinde azalmalara yol açtığı söylenebilir.

Aile içi şiddette sebebiyet veren tutum, davranış ve problemlerin kadınların ve eşlerinin dini inanç ve ibadet boyutlarındaki tutum ve davranışları ile ilişkilerini değerlendirdikten sonra dini inanç ve ibadet boyutları ile aile içi şiddetin sonuç boyutları arasındaki ilişkiyi değerlendirdiğimizde; dini inanç ve ibadet boyutlarının aile içi şiddetin psikolojik, sosyal ve fiziksel sonuç boyutlarından sadece fiziksel sonuç boyutu ile negatif yönlü zayıf bir ilişkisi tespit edilmiştir. Kadınların ve eşlerinin ibadet boyutlarındaki ve eşlerin dini inanç boyutundaki tutum ve davranışlar arttıkça aile içi şiddetin sonuçlarının fiziksel sonuç boyutundaki kötü durumları kadınların yaşaması azalmaktadır. Başka bir ifade ile kadınlar ve eşleri namaz kılma, oruç tutma ve dua etme gibi ibadetleri daha çok yerine getirdikçe kadınların aile içi şiddet sonrasında yaşadıkları fiziksel sonuç boyutu altında toplanmış olan seslere karşı aşırı tepki verme, baş dönmesi, ayakta duramama ve uzun süreli sakatlık gibi olumsuz sonuçları daha az yaşayacağı söylenebilir.

Araştırmada aile içi şiddete maruz kaldıktan sonra kadınların yaşadıkları bu kötü durumları kabullenme durumlarını tespit etmek amacıyla kadınlara itaatkârlık ölçeği uygulanmıştır. Uygulanan ölçek sonucunda kadınların en çok pasiflik boyutu altında toplanan yer alan para üstü eksik verilince oradan uzaklaşma ve başkasının davetini reddederken bile kesinlikle mühim bir bahane bulma gibi tutum ve davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir. Kadınların ikinci olarak çekingenlik boyutu altındaki başkalarının aşağılamasına ve eleştirilerine izin verip kendini savunamama, arkadaşlarına kızdığını söyleyememe, anne ve babaları kendileri hakkında hoş olmayan

şeyler söylese de onları sessizce dinleme, küçük hatalar yüzünden sürekli özür dileme, küçük hatalardan sürekli özür dileme, konuşmaya çalışırken birisi ağzından lafı alıp konuşmayı sürdürürse susma gibi tutum ve davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir. Öztürk (2010), Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri adlı çalışmasında pasiflik boyutu altında yer alan tutum ve davranışların en az ortalamaya sahip olduğunu tespit etmiştir.

Korelasyon analizine tabi tutulan itaatkârlık boyutları ile aile içi şiddetin sonuçlarının boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öztürk’ün(2010) çalışmasında yapılan analizlerde itaatkârlığın mahcubiyet boyutu ile aile içi şiddetin sonuçlarının sosyal boyutu arasında ve itaatkârlığın pasiflik boyutu ile sosyal boyut arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırmada son olarak dindarlığın dini inanç ve ibadet boyutları ile itaatkârlığın boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığında bakılmıştır. Yapılan bu analizler sonucunda; eşlerin dini inanç boyutundaki tutum ve davranışlar arttıkça itaatkarlığın boyutlarından sosyal uyum boyutundaki tutum ve davranışlar da artmaktadır. Başka bir ifade ile eşlerin Allah’a, Peygambere ve ahrete dair inançları arttıkça kadınların kendilerinin yapmayı hoşlanmadıkları halde insanlar yapıyor diye bir davranışı yapma, herhangi biri tarafından küçük bir iyilik dahi yapılırsa içtenlikle tekrar tekrar teşekkür etme gibi tutum ve davranışları daha çok sergiledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca kadınların eşlerinin dini inanç boyutu ile itaatkârlığın mahcubiyet boyutu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani kadınların eşlerinin dini inanç boyutundaki tutum ve davranışları arttıkça kadınların itaatkârlığın mahcubiyet boyutundaki insanlar baktıklarında yüzlerinin kızarması, arkadaş toplantılarında konuyu açan kişi olmama, insanlarla göz göze gelmekten kaçınma, arkadaş toplantılarında konuşmayı başkalarının yönetimine bırakma, insanlarla konuşurken gözlerinin içine bakılmasından hoşlanmama gibi tutum ve davranışları azalmaktadır.

Araştırmanın betimsel sonuçlarının ışığı altında araştırmacılara ile kurum ve kuruluşlara getirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Kadına yönelik şiddetin sebepleri, sonuçları ve önleme yollarına ilişkin nitel bir araştırma yapılabilir ve yapılacak bu çalışma kadınlara yönelik şiddetin azaltılmasına hatta sonlandırılmasına katkı sağlayabilir.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ve sivil toplum kuruluşları, kadına yönelik şiddet konusundaki bu ve bunun gibi akademik çalışmaların sonuçlarının ışığı altında ailelere ve topluma eğitimler, seminerler vb. vererek toplumun farkındalığını azami düzeye çıkmasını sağlayabilirler.
- Kadına yönelik şiddetin çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin araştırmalar yapılabilir.
- Kadına yönelik şiddet konusunda başka il veya bölgelerde yapılacak çalışmalar ile bu çalışmanın sonuçları karşılaştırılabilir ve sorunun çözümü noktasında bölgesel faktörlerin etkilerinin azaltılıp kadına yönelik şiddetin asgari düzeye indirilmesine fayda sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Alan S. Miller and John P. Hoffmann**, “Risk and Religion: An Explanation of Gender Differences in Religiosity”, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 34/1, 1995.
- Akadlı Ergöçmen, Banu, & Türkyılmaz, Ahmet Sinan & Abbasoğlu Özgören, Ayşe**, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara, 2015.
- Akgül, Mehmet**, “Yaşlılık Ve Dindarlık, Dindarlık, Hayattan Zevk Alma Ve Mutluluk İlişkisi, Konya Huzurevi Örneği”, *Dini Araştırmalar*, VII, 19, 2004.
- Arıkan, Çiğdem**, *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri*, Sasam Yayınları, Ankara, 2016.
- Ayrancı, Ünal & Günay, Yasemin & Ünlüoğlu, İlhami**, Hamilelikte Aile İçi Şiddeti: Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3, 2002.
- Aydın, Mehmet**, *Din Felsefesi*, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İzmir, 1987.
- Ayan, Sezer**, Şiddet ve Fanatizm, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, VII, 2, 2006.
- Aydın, Ali Rıza**, *Dini İnkârın Psiko-Sosyal Nedenleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 1995.
- Bahadır, Abdülkerim**, *Ergenlik Döneminde Dini Şüphe ve Tereddütler*, H. Hökelekli (Edit), Gençlik Din ve Değerler Psikolojisi, DEM Yayınları, İstanbul, 2006.
- Bahadır, Abdülkerim**, *İnsanın Anlam Arayışı ve Din*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2002.
- Bayyığıt, Mehmet**, *Üniversite Gençliğinin Dini İnanç, Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 1989.
- Benjamin, Beit-Hallahmi**, *Prolegomena to The Psychological Study of Religion*, Associated University Presses, London - Toronto, 1989.
- Berktaş, Fatmagül**, *Tek tanrılı Dinler Karşısında Kadın*, Metis Yayınları, İstanbul, 2000.
- Bilgili, Naile & Vural, Gülşen**, Kadına Yönelik Şiddetin En Ağır Biçimi: Namus Cinayetleri, *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(1), 2011.
- Bilgin, Vejdi**, Popüler Kültür ve Din, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 2003.
- Büyüköztürk, Şener**, “Vd.”, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara, 2010.

- Boyacıoğlu, İnci**, Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2016.
- Cirhinlioğlu, Fatma Gül & Ok, Üzeyir**, “Kadınlar mı Yoksa Erkekler mi Daha Dindar?”, ZFWT: Zeitschrift für die Welt der Türken, 3/1, 2011.
- Charles Y. Glock**, Dindarlığın Boyutları Üzerine (Çev. M. E. Köktaş, Din Sosyolojisi, Y. Aktay, M. E. Köktaş), Vadi Yayınları, Ankara, 1998; Rodney Stark and Charles Y. Glock, “Dimension of Religious Commitment”, Roland Robertson (Edit), Sociology of Religion, Penguin, New York, 1976.
- Coker AL, Smith PH, McKeown RE, King MJ**. Frequency and correlates of intimate partner violence by type: physical, sexual and psychological battering. AmJ Public Health, 90:553, 2000.
- Çelik, Celalettin**, *Şehirleşme ve Din*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2002.
- Doğanavşargil, Vahip**, Fiziksel Eş Şiddetini Belirlemede Klinik Görüşme Yöntemi, *Klinik Psikiyatri*, 10, 2007.
- Dökmen, Zehra**, *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar* (6. baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul, 2015.
- Dönmez, Guljan & Şimşek, Hatice & Günay, Türkan**, Evli Erkeklerde Eşlerine Yönelik Şiddet Ve İlişkili Etmenler, *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 10(3), 2012.
- Erdoğan, Fırat**, *Üniversite Öğrencilerinde Allah İnancı ve Din Duygusu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 1977.
- Fabiano, P. M., Perkins, H. W., Berkowitz, A., Linkenbach, J. ve Stark, C.** (2003). Engaging men as social justice allies in ending violence against women: Evidence for a social norms approach. *Journal of American College Health*, 52(3), Gracia, E. ve Herrero, J., Perceived neighborhood social disorder and attitudes toward reporting domestic violence against women. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(6), 2007.
- Fırat, Edoğan**, *Üniversite Öğrencilerinde Allah İnancı ve Din Duygusu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 1977.
- Gordon W. Allport**, Birey ve Dini, Çev. B. Sambur, Elis Yayınları, Ankara, 2004.
- Güler, Nuran & Tel, Hatice & Tuncay Özkan, Fatma**, Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, XXVII, 2, 2005.
- Günay, Tümer**, “Din”, TDV İslam Ansiklopedisi, IX, İstanbul, 1994.
- Günay, Ünver & Celalettin Çelik** (Ed.), *Dindarlığın Sosyo – Psikolojisi*, Karahan Yayınları, Adana, 2006.
- Harcar, Tijen**, “Vd.”, “Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu”, *Toplum ve Demokrasi*, 2 (4), Eylül-Aralık, 2008.

- Hıdıroğlu**, Seyhan, “Vd.”, Kadın ve Çocuklara Karşı Fiziksel Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: İstanbul’da Sağlık Ocağı Tabanlı Bir Çalışma, *Yeni Sempozyum Dergisi*, Ekim, 44 (4), 2004.
- Hodgson**, Marshall G.S., İslamın Serüveni, Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih, I, (Çev. İ. Akyol, S. Demirci ve arkd.), İz Yayınları, İstanbul, 1993.
- Hökelekli**, Hayati, Dini Kişiliğin Kuruluşunda İradenin Rolü, *Diyanet Dergisi*, XXI, 2, Nisan-Mayıs-Haziran, 1985.
- İbiloğlu**, Aslıhan Okan, Aile İçi Şiddet, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 2012.
- İçli**, Tülin Güneşen, Aile içi şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(1-2), 1994.
- Karal**, Dilek & Aydemir, Elvan, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet (Uşak Sosyal Araştırmalar Merkezi), Uşak Raporları, Mart, 2012.
- Karakaya**, Semra, *Dindarlık Ve Kişilik Arasındaki İlişki, Allport Ve Fromm’un Karşılaştırmalı Analizi (Yüksek Lisans Tezi)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2008.
- Karasar**, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.
- Karasar**, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Teknikleri* (9. Basım), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.
- Kaptan**, Saim, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Tekişik Web Ofset , Ankara, 1998.
- Kenneth S. Kendler**, “Vd.”, “Dimensions of Religiosity and Their Relationship to Lifetime Psychiatric and Substance Use Disorders”, *American Journal of Psychiatry*, 2003, 160/3.
- Kımtır**, Nurten, *Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi* (Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2008.
- Koç**, Bozkurt, Kişilik ve Din , *Tabula Rasa Dergisi*, 4, Ocak-Nisan 2002.
- Köse**, Ali, “İman”, *İslam Ansiklopedisi*, XXII, T.D.V. Yayınları, İstanbul, 2000.
- Kurt**, Abdurrahman, “Dindarlığı Etkileyen Faktörler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVIII, 2, 2009.
- Mehmedoğlu**, Ali Ulvi, *Kişilik ve Din*, DEM Yayınları, İstanbul, 2004.
- Moreira-Almeida**, A., Francisco Neto Lotufo and Harold G. Koenig, “Religiousness and Mental Health: A Review”, *Journal: Revista Brasileira de Psiquiatria*, 28/3, 2006.
- Onay**, Ahmet, *Dindarlık Etkileşim ve Değişim*, Dem Yayınları, İstanbul, 2004.
- Okumuş**, Ejder, *Gösterişçi Dindarlık*, Ark Kitapları, İstanbul, 2005.
- Okumuş**, Ejder, “Bir Din İstismarı Olarak Gösterişçi Dindarlık”, *İslamiyet Dergisi*, 2002.

- Ortabağ,** Tülay, “Vd.”, Perspectives of young adult men regarding violence against women: A cross-sectional study from Turkey. *Journal of Family Violence*, 2014.
- Özerkmen,** Necmettin & Gölbaşı, Haydar, *Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet*, Mart, 2010.
- Öztürk,** Emine, *Türkiye’de Aile Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri*, İstanbul, Birey, 2010.
- Parmaksızoğlu,** Aslı Çakır, *Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler* (Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli, 2011.
- Peter L. Benson,** Eugene C. Roehlkepartain and Stacey P. Rude, “Spiritual Development in Childhood and Adolescence: Toward a Field of Inquiry”, *Applied Developmental Science*, 7/3, 2003.
- Robert A. Emmons,** “Kişilik Psikolojisinde Dinin Önemi Üzerine Bir Giriş”, Çev. M. Koç, *Tabula Rasa: Felsefe-Teoloji*, 5/14, 2005.
- Rothenberg, B.,** “We Don’t Have Time for Social Change: Cultural Compromise and the Battered Woman Syndrome”, *Gender and Society*, 17 (5), October, 2003.
- Rum Suresi 30/30.
- Sakallı Uğurlu,** Nuray & Ulu, Sinan, *Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Yaş, Eğitim Ve Gelir Düzeyinin Etkileri*, *Türk Psikoloji Yazıları*, 2003, 6(11-12).
- Sakallı Uğurlu,** Nuray, *Cinsiyetçilik: Kadınlara Ve Erkeklerle İlişkin Tutumlar Ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı*, *Türk Psikoloji Yazıları*, 2003, 6(11).
- Sakallı Uğurlu,** Nuray, *Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği’nin Türkçeye Uyarlanması*, *Türk Psikoloji Yazıları*, 2008, 11(21).
- Sakallı Uğurlu,** Nuray & Akbaş, Gülçin, *Namus Kültürlerinde “Namus” ve Namus Adına Kadına Şiddet”: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, *Türk Psikoloji Yazıları*, Aralık,2013, 16(32).
- Scott-Gilba,** E., Minne, C., Mezey, G., The psychosocial, behavioral and emotional impact of surviving an abusive relationship. *Journal of Forensic Psychiatry*, 1995.
- Golding,** J. M., Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders: A metaanalysis. *Journal of Family Violence*, 1999.
- Subaşı,** Necdet, *Türk(İye) Dindarlığı: Yeni Tipolojiler*, *İslamiyat Dergisi*, 5 (4), 2002.
- Spilka,** B.,Schaver,P. & Kirkpatrick,L.,A Attribution Theory for The Psychology of Religion,*Journal for the Scientific Study of Religion*,24 (1),1985.
- Şahin,** İlkey, *Değişim Sürecinde Bir Anadolu Kasabasında Kadın Dindarlığı*, Ü. Günay ve C. Çelik (Edit), *Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi*, Karahan Yayınları, Adana, 2006.

- Taş**, Kemaleddin, Dindarlık Ölçeği: Dini Tutumlar Üzerine Bir Araştırma, *Tabula Rasa Dergisi*, 3 (8), 2003.
- Taştan**, Abdulvahap, *Değişim Sürecinde Kimlik ve Din: Kayseri'den Yurt Dışına İşçi Göçü Olayının Kültürel Boyutu*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri, 1996.
- Tezcan**, Sabahat, Yavuz, Sutay, Tunçkanat, Hande, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, Elma Teknik Basım Matbaacılık, 2009.
- Tîn Suresi 95/4.
- Tiftt**, L. L., *Battering Of Women: The Failure Of Intervention And The Case For Prevention*, Boulder, CO: Westview Press, 1993.
- Uysal**, Veysel, *Türkiye'de Dindarlık ve Kadın*, Dem Yayınları, İstanbul, 2006.
- Vahip**, Işıl, *Evdeki Şiddet Ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış*, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 2002.
- Vergote**, Antoine, *Din, İnanç ve İnançsızlık* (Çev. Veysel Uysal), M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı, İstanbul, 1999.
- Yapıcı**, Asım, *Türk Toplumunda Cinsiyete Göre Dindarlık Farklılaşması: Bir Meta-Analiz Denemesi* *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17(2), 2012.
- Yaparel**, Recep, *Yirmi-Kırk Yaş Arası Kişilerde Dinî Hayat ile Psiko-Sosyal Uyum Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1987.
- Yapıcı**, Asım, *Ruh Sağlığı ve Din*, Karahan Yayınevi, 2013.
- Yavuz**, Kerim, *Din Psikolojisinin Araştırma Alanları*, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, V, 1982.
- Yenisey**, Ferudun, *Ceza Mevzuatı*, İstanbul, Pasifik Ofset, 2009.
- Yetim**, Dilek & Şahin, Erkan Melih, *Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım*, *Aile Hekimliği Dergisi*, II, 2, 2008.
- Yıldız**, Murat, *Ölüm Kaygısı Ve Dindarlık*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2006.
- Yusufoğlu**, Ömer Şükrü, *Kadın Yoksulluğu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ Örneği*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2010.
- Yüksel** Kaptanoğlu, İknur & Çavlin, Alanur, *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü*, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara, 2015.

İNTERNET KAYNAKLARI

Boyacıoğlu, İnci, Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları, http://www.turkpsikolojidergisi.com/PDF/TPY/2016_OS/09.
(Erişim Tarihi: 18.11.2018)

Doğanavşargil, Özge, & Vahip, İnci, Fiziksel Eş Şiddetini Belirlemede Klinik Görüşme Yöntemi, https://www.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_10_3_125_136.pdf
(Erişim Tarihi: 22.12.2018)

Özerkmen, Necmettin & Gölbaşı, Haydar, Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet, <http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/alintilar/508>.(Erişim Tarihi: 27.11.2018)

Öztunalı Kayır, G. (1996). Kadınlar Ve Psikolojik Şiddet. Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet İçinde (93-95),İstanbul: Mor Çatı Yayınları,
<https://www.morcati.org.tr/tr/yayinlarimiz/izleme-raporlari> (Erişim Tarihi: 04.12.2018)

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu (2011). Kadına Ve Aile Bireyelerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu., https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012. (Erişim Tarihi: 12.01.2019)

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması özet rapor,Ankara, Aralık 2014 sayfa 34-35 http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf
(Erişim Tarihi: 27.11.2018)

ANKET FORMU

Bu anket, kadına yönelik şiddetin farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla düzenlenmiştir. Lütfen ankette yer alan soruları dikkatle okuyup, size uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz cevapların doğruluğuna inanıyor, katkılarınızdan dolayı teşekkür ediyoruz.

Songül TAMGOÇ YILDIZ
İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Yaşınız kaç?

.....

2-Medeni durumunuz?

- () 1-Evli () 2-Bekar () 3-Nişanlı () 4-Boşanmış
() 5-Dul

3- Kaç çocuk sahibisiniz?

.....

4- Mesleğiniz?

- () 1-Ev Hanımı () 2-Memur () 3-İşçi () 4-Esnaf
() 5-Emekli () 6-Öğrenci () 7-İşsiz () 8-Diğer

5- Anne ve babanızın kaç çocuğu var?

.....

6-Ailenizin evli olduğunuz sıradaki aylık geliri?

.....

7-Öğrenim durumunuz?

- () 1-Okuma yazmam yok () 2-Okur yazarım () 3-İlkokul terk
() 4-İlkokul mezunuyum () 5-Ortaokul mezunuyum () 6-Ortaokul terk
() 7-Lise mezunuyum () 8-Lise terk () 9-Üniversite terk
() 10-Üniversite mezunuyum

8- Nasıl evlendiniz?

- () 1-Görücü usulüyle () 2-Tavsiye üzerine () 3-Flört ederek () 4- Kaçarak
() 5-Hiç evlenmedim uzun süreli bir beraberliğim oldu
() 6-İstemeyerek zorla evlendirildim
() 7-Başka varsa yazınız.....

9- Aslen Türkiye'nin hangi bölgesindensiniz?

- () 1-Doğu Anadolu Bölgesi () 2-Güneydoğu Anadolu Bölgesi () 3-İç Anadolu Bölgesi
() 4-Akdeniz Bölgesi () 5- Ege Bölgesi () 6-Marmara Bölgesi
() 7-Karadeniz Bölgesi

10- Eşinizin mesleği?

- () 1-Memur () 2-İşçi () 3-Esnaf () 4-Emekli
() 5-Öğrenci () 6-İşsiz () 7-Diğer.....

11- Eşiniz Türkiye'nin hangi bölgesindedir?

- () 1-Doğu Anadolu Bölgesi () 2-Güneydoğu Anadolu Bölgesi () 3-İç Anadolu Bölgesi
() 4-Akdeniz Bölgesi () 5- Ege Bölgesi () 6-Marmara Bölgesi
() 7-Karadeniz Bölgesi

12- Eşinizin öğrenim durumu?

- () 1-Okuma yazmam yok () 2-Okur yazarım () 3-İlkokul terk
() 4-İlkokul mezunuyum () 5-Ortaokul mezunuyum () 6-Ortaokul terk
() 7-Lise mezunuyum () 8-Lise terk () 9-Üniversite terk
() 10-Üniversite mezunuyum

13- Eşinizle beraber yaşamaktayken nerede ikamet ediyordunuz?

- () 1-Kira bir evde
() 2-Kendimize ait bir evde
() 3-Eşimin anne ve babasının yanında
() 4-Benim anne ve babamın yanında
() 5-Başka varsa yazınız.....

14- Uğradığınız şiddet olayı sonrası aşağıdakilerden hangisi veya hangilerini yaşadınız? (En fazla üç seçenek işaretleyebilirsiniz)

	EVET	HAYIR
1-Yalnızlık hissettim	()	()
2-Ümitsizlik hissettim.	()	()
3-Öfke patlamaları yaşadım	()	()
4-Bitkinlik, halsizlik yaşadım.	()	()
5-Seslere karşı aşırı tepki vermeye başladım.	()	()
6-Baş dönmesi, ayakta duramama gibi problemler yaşadım.	()	()
7-Uzun süreli bir sakatlık geçirdim.	()	()
8-İnsanlara ve özellikle de erkeklere karşı güvensizlik duymaya başladım.	()	()
9-Kalabalık ortamlara girememeye başladım.	()	()
10-İnsanlardan kaçmaya başladım.	()	()

15- Evlilikte kadının şiddete uğramasına neden olan en etkili faktör aşağıdakilerden hangisi ve hangileridir?

	EVET	HAYIR
1-Eşlerin aileye ilgisizliği	()	()
2-Ailenin geçimini sağlamada zorluk çekme, işsizlik gibi ekonomik problemler	()	()
3-Eşlerden birinin alkol ve uyuşturucu gibi madde bağımlısı olması	()	()
4-Eşlerden birinin psikolojik sorunlarının olması	()	()
5-Aileye yönelik yakın akraba müdahaleleri	()	()
6-Eşlerden birinin yoğun bir iş temposunda çalışıyor olması	()	()
7-Kadının çocuğunun olmayışı	()	()
8-Kadının erkek çocuğunun olmayışı	()	()
9-Eşlerin birbirine karşı saygısızlığı	()	()
10-Eşlerin zorla evlendirilmeleri	()	()

16- İlk defa şiddet gördüğümde;

- () 1-Bekardım () 2-Yeni evlenmişim
() 3-Hamileydim () 4-Çocuktum

17- Aşağıdakilerden hangisinden şiddet gördünüz? (En fazla üç seçenek işaretleyebilirsiniz)

- () 1-Babamdan () 2-Annemden () 3-Üvey babamdan
() 4-Üvey annemden () 5-Ağabeyimden () 6-Eşimden
() 7-Kuzen veya amca gibi yakın akraba çevremden

18- Uğradığınız şiddet türü nedir?

- () 1-Dövme () 2-Yaralama () 3-Tecavüz () 4-Kapatma
() 5-Sözlerle iğneleme tarzında sözel şiddet () 6-Evlilik içi cinsel taciz
() 7-Aşağılama, küçümseme gibi duygusal şiddet

19- Şiddet sırasında kullanılan aletler nelerdir?

- () 1-Fiziksel güç (yumruk, tekme vb.) () 2-Kesici alet (Bıçak, cam vb.)
() 3-Ateşli silah () 4-Kimyasal madde (Kezzap, kızgın yağ vb.)

20- Eşiniz veya aile içinde şiddet uygulayan kişi her kimse aile içinde şiddeti hangi ortamlarda uygulardı?

- () 1-Başkalarının göremeyeceği yerlerde
() 2-Gelişigüzel her yerde
() 3-Başka.....

21-Evli olduğunuz sırada aşağıdakilerden hangisi veya hangileri ile birlikte kalıyordunuz?

- () 1-Yalnızca eşiniz
() 2-Eşiniz ve çocuklarınız
() 3-Eşiniz, çocuklarınız, kayınvalide ve kayınpederiniz
() 4- Eşiniz, çocuklarınız, kayınvalide ve kayınpederiniz ve eşinizin kardeşleri
() 5- Eşiniz, çocuklarınız, anne ve babanız
() 6- Eşiniz, çocuklarınız, anneniz, babanız ve kardeşleriniz

22- Allahın varlığına inanıyor musunuz?

- () a-Evet () b-Hayır () c-Kararsızım

23- Hz. Muhammed'in peygamber olduğuna inanıyor musunuz?

- () a-Evet () b-Hayır () c-Kararsızım

24- Oruç tutuyor musunuz?

- () a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

25- Dua ediyor musunuz?

- () a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

26- Namaz kılıyor musunuz?

- () a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

27- Ahiret gününe inanıyor musunuz?

() a-Evet () b-Hayır () c-Kararsızım

28- Mübarek gün ve gecelerde nafile ibadetleri yapar mısınız?

() a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

29- Birlikte yaşadığınız süre içinde eşiniz Allah'ın varlığına inanıyor muydu?

() a-Evet () b-Hayır () c-Fikrim yok

30- Birlikte yaşadığınız süre içinde eşiniz Hz. Muhammed'in peygamber olduğuna inanıyor muydu?

() a-Evet () b-Hayır () c-Fikrim yok

31- Birlikte yaşadığınız süre içerisinde eşiniz oruç tutuyor muydu?

() a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

32- Birlikte yaşadığınız süre içerisinde eşiniz dua ediyor muydu?

() a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

33- Birlikte yaşadığınız süre içerisinde eşiniz namaz kılıyor muydu?

() a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

34- Eşiniz ahiret gününe inanıyor muydu?

() a-Evet () b-Hayır () c-Fikrim yok

35- Birlikte yaşadığınız süre içinde eşiniz mübarek gün ve gecelerde nafile ibadetleri yapar mıydı?

() a-Devamlı () b-Ara sıra () c-Hiç

36- Eşinizi dindarlık bakımından nasıl tanımlarsınız?

() a-Çok dindar () b-Biraz dindar () c-Az dindar

() d-Dindar değil

37- Kendinizi dindarlık bakımından nasıl tanımlarsınız?

() a-Çok dindar () b-Biraz dindar () c-Az dindar () d-Dindar değil

38- Aşağıdaki ifadeleri dikkatle okuyarak size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

a) Belirli bir konuda benim hatam olmasa da hatalı olduğum söyleniyorsa tatsızlık çıkmasın diye sesimi çıkarmam.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

b) Kendim yapmaktan hoşlanmasam da diğer insanlar yapıyor diye o davranışları yaparım.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

c) Paranın üstü eksik verilmiş olsa da sesimi çıkarmadan oradan uzaklaşıyorum.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

d) Başkalarının beni eleştirmesine ve aşağılamasına izin verir kendimi savunmam.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

e) Sevdiğim kişi benden yakınlık istediğinde o anda içimden gelmese de yakınlık göstermeye çalışırım.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

f) Konuşmaya çalışırken birisi lafı ağızımdan alıp konuşmayı sürdürürse ben susarım.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

g) Küçük hatalarım yüzünden sürekli özür dilerim.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

h) Annem, babam benim hakkımda hoş olmayan şeyler söylerken ben sessizce dinlerim.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

i) Arkadaşlarıma kızdığım zaman bu kızgınlığımı onlara söylemem.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

j) Arkadaş toplantılarında konuşmayı başkalarının yönetimine bırakırım.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

k) İnsanların benimle konuşurken gözlerimin içine bakmalarından hoşlanmam.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

ı) Herhangi biri benim için küçük bir iyilikte bile bulursa, içtenlikle tekrar tekrar teşekkür ederim.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

m) İnsanlarla göz göze gelmekten kaçınırım.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

n) Arkadaş toplantılarında konuyu açan kişi hiçbir zaman ben olmam.

- () 1-Tamamen uygun () 2-Oldukça uygun () 3-Kararsızım
() 4-Çok az uygun () 5-Hiç uygun değil

o) İnsanlar ısrarla bana baktıklarında yüzüm kızarır.

1-Tamamen uygun

2-Oldukça uygun

3-Kararsızım

4-Çok az uygun

5-Hiç uygun değil

p) Birinin davetini geri çevirirken bile mutlaka hastalık gibi önemli bir bahane bulmaya çalışırım.

1-Tamamen uygun

2-Oldukça uygun

3-Kararsızım

4-Çok az uygun

5-Hiç uygun değil

39- Yaşadığınız şiddet tecrübesiyle ilgili söylemek istediğiniz başka şeyler varsa aşağıya yazınız.

40- Sizce din erkeklerin kadınları dövmelelerine müsaade eder mi? Bu konuda herhangi bir bilginiz var mı? Varsa bu bilgiyi kimden veya nereden öğrendiğinizi anlatır mısınız?